

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Grafik Anasanat Dalı

ÇOCUK POP UP KİTAPLARININ TASARIM SORUNLARI VE TEKNİKLERİ, BİR UYGULAMA

Esra TUNCALI

Yüksek Lisans Tezi

Ankara 2011

ÇOCUK POP UP KİTAPLARININ TASARIM SORUNLARI VE TEKNİKLERİ, BİR UYGULAMA

Esra Tuncalı

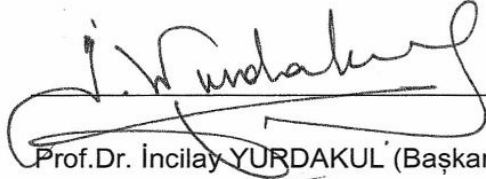
Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Grafik Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara 2011

KABUL VE ONAY

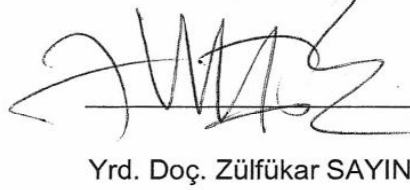
Esra Tuncalı tarafından hazırlanan "Çocuk Pop Up Kitaplarının Tasarım Sorunları ve Teknikleri, Bir Uygulama" başlıklı bu çalışma, 26.09.2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

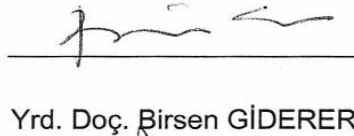
Prof. Dr. İncilay YURDAKUL (Başkan)

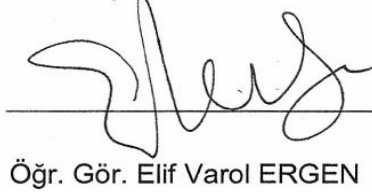
Prof. Dr. Uğurcan AKYÜZ (Danışman)

Yrd. Doç. Zülfükar SAYIN

Yrd. Doç. Birsen GİDERER

Öğr. Gör. Elif Varol ERGEN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. İrfan Çakın
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☒ Tezimin/Raporumun ... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

26.09.2011

Esra Tuncalı

ÖZET

TUNCALI Esra, Çocuk Pop Up Kitaplarının Tasarım Sorunları ve Teknikleri, Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Ankara,2011.

Ülkemizde ve dünyada tasarlanmış ve tasarlanmakta olan birçok çocuk kitabı vardır. Gelişen teknik ve yöntemlerle birlikte bu örnekler artmakta ve çocuklar için (öğrenme, eğitim ve eğlence) daha iyi kitaplar tasarlanmaya çalışılmaktadır. Çocuğun ilgisi çekilmeye ve çocuğun görsel ve estetik algısı zenginleştirilmeye çalışılmaktadır. Çocuğun kitaba yönelik ilgisini arttırmak için birçok yöntem vardır. Bu yöntemler çocuğun yaşına göre de değişmektedir. Yöntemlerden bazıları kitaba ses ekleme, doku verme, (tüylü kitaplar, dokulu kâğıtlar vb.) parlak ve renkli kâğıtların kullanımı, kitapla beraber kullanılan oyuncak ve kitabı üç boyutlu hale getirmek gibi malzemeler sayılabilir. Burada sözü edilen pop up üç boyutlu ve hareket verme yöntemi, her yaştan çocuk hatta yetişkinler için dahi etkili bir araçtır. Bu yöntemin görsel açıdan kitaba zenginlik verdiği ve ilgi uyandırdığı düşünülmektedir.

Yapılan bu tez çalışmasıyla; ülkemizde pek gelişmemiş ama dünyada oldukça geniş kullanımı olan pop up yönteminin ve tekniklerinin açıklanması, ayrıca tasarım ilkeleri açısından ele alınmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde pop up uygulamalarının ve çocuk pop up kitabının tarihçesi hakkında bilgi verilmiştir. Resimli çocuk kitapları (pop up' ın temelini resimli çocuk kitaplarının oluşturması bakımından) ele alınmıştır. Ayrıca kitapların psikolojik etkileri ve yararları, renklerin önemi ve kitapların içinde yer alan kurgu ve tema konuları açıklanmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde pop up'ın anlamı, pop up kitap ve çeşitli türleri, pop up teknikleri ve mekanizması ele alınmıştır. Bu teknikler resimlerle açıklanmış ayrıca kağıt mühendisliği açıklanmıştır.

Pop up kitap tasarım özellikleri ve pop up kitap örnekleri incelemeleri ve tasarımları ile tasarım sorunları ve pop up kitabın ülkemizdeki sorunları, pop up baskı öncesi ve basım aşaması üçüncü bölümün konusunu oluşturmaktadır.

Ayrıca önceki yüzyıllardan günümüze kadar çalışmaları olan pop up sanatçıları ve ürünleri, incelenmiştir.

Tezin uygulama bölümünde araştırmacının yazmış olduğu öykü, tasarım ve çizimlerinden oluşan pop up uygulaması yer almaktadır. Uygulama, değişik teknikler uygulanarak ve açıklamalarla birlikte verilmiştir.

Anahtar sözcükler: Pop up Kitap, Resimleme, Grafik Tasarım, Resimli Çocuk Kitabı.

ABSTRACT

TUNCALI Esra, Design Problems and Techniques of Children's Pop Up Books, An Application, Post Graduate Thesis, Ankara,2011.

There are many children's books that were designed and have been designed in our country and in the world. These samples have increased by means of those developing techniques and methods and it has been tried to design better books (learning, education and entertainment) for children. It has been attempted to attract the attention of child and to enrich the visual and aesthetic perception of hers/his. There are a number of methods to enhance the child's interest towards the book. These methods change according to the child's age as well. Among some of those methods, adding sound and texture to the book (pile books, textured papers, etc.), the use of glossy and coloured papers, the toy used with the book and the materials, such as making the book three-dimensional, can be included. The pop up three-dimensional and creating movement method is an effective means for the children from all ages, even for the adults. It has been considered that this method visually enriches the book and arouses interest.

With this thesis study, it has been approached to the explanation of the pop up method and its techniques, which has a very wide use in the world though it has not developed in our country, as well as regarding the design principles.

In the first part of the study, an information has been given about the pop up applications and the history of children's pop up book. Children's picture books (in the sense that the children's picture books form the basis of pop up) have been discussed. Moreover, the psychological effects and benefits of the books, the importance of colours, the fiction and theme subjects found in the books have been tried to explain.

In the second part, the meaning of the pop up, the pop up book and its varieties, the pop up techniques and mechanism have been discussed. These techniques

have been explained through pictures, besides paper engineering has been defined.

Pop up book design qualities and pop up book samples reviews and designs as well as design problems and the problems of pop up book in our country, pop up prepress and printing process compose the subject of the third part. Furthermore, pop up artists and their products who have works from previous centuries to these days, have been analyzed.

There is the pop up application comprising the story written by the researcher, design and drawings in the application part of the thesis. The application has been given by applying different techniques together with explanations.

Key Words: Pop up Book, Illustration, Graphic Design, Children's Picture Book.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
GÖRÜNTÜLER DİZİNİ	x

1.BÖLÜM: RESİMLİ ÇOCUK KİTABI VE POP UP ÇOCUK KİTAPLARININ GELİŞİMİ	1
--	----------

1.1. POP UP ÇOCUK KİTABININ GELİŞİMİ	1
---	----------

1.1.1 Pop Up Uygulamalarının Tarihçesi	1
--	---

1.1.2. Çocuk Pop Up Kitabının Tarihçesi	3
---	---

1.2 RESİMLİ KİTAPLARIN ALGI VE İÇERİK OLUŞTURURKEN

KURGUSU	6
----------------------	----------

1.2.1 Temaya Göre Renk Uygulaması.....	6
--	---

1.2.2 Desen ve Eskiz	10
----------------------------	----

1.2.3 Karakter Oluşturma.....	11
-------------------------------	----

1.2.4 Çocuklar İçin Doğa Yorumları ve Mekân Tasarımları.....	15
--	----

1.2.5 Kompozisyon	18
-------------------------	----

1.2.6 Tipografi.....	20
----------------------	----

1.3. RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARININ ÇOCUĞUN ALGISI VE GELİŞİMİNDEKİ ÖNEMİ.....	22
---	-----------

2. BÖLÜM: POP UP KİTAP TÜRLERİ VE YAPIM TEKNİKLERİ	26
---	-----------

2.1 POP UP KİTAP TÜRLERİ.....	26
--------------------------------------	-----------

2.1.1 Tünel Kitap.....	26
------------------------	----

2.1.2 Vovelles (Diyagram Kartlar)	27
---	----

2.1.3 Pop up Kartlar	29
----------------------------	----

2.1.4 Bebek Evleri.....	31
-------------------------	----

2.1.5 Diğer Pop Up Uygulamaları	34
---------------------------------------	----

2.2 POP UP YAPIM TEKNİKLERİ	38
2.2.1 Tek Parça Tekniği.....	40
2.2.2. Çoklu Parça Tekniği.....	42
2.2.3. Diğer Teknikler.....	44
2.2.4. Pop Up Kâğıt Mühendisliği.....	52
 3. BÖLÜM: ÇOCUK POP UP KİTAP TASARIMI VE UYGULAMA	
ÖRNEKLERİ.....	54
 3.1. POP UP KİTAP TASARIMI VE ÖRNEKLERİN İNCELENMESİ	54
3.1.1 Pop Up Kitap Tasarımı.....	54
3.1.2 Kitap Örnekleri ve Örneklerin İncelenmesi.....	58
3.2 POP UP KİTAP TASARLAMIS OLAN SANATÇILARDAN	
ÖRNEKLER	63
3.2.1. Lothar Meggendörfer	63
3.2.2 Vojtech Kubasta.....	68
3.2.3 Robert Sabuda.....	74
3.2.4 Ernest Nister	80
3.2.5 George Manville Fenn.....	82
 3.3 POP UP KİTAP ÜRETİMİ	85
3.3.1 Basım.....	85
3.3.2 Kesim ve Kırım.....	96
 4. BÖLÜM: 11 – 13 YAŞ ARASI ÇOCUKLAR İÇİN TASARLANMIŞ POP UP	
KİTAP UYGULAMASI	100
4.1 ÖYKÜ (VENEDİK MACERASI, ASLAN VE KIZ)	100
4.2 KARAKTER ÇALIŞMASI.....	102
4.2.1 Selin Karakteri.....	102
4.2.2 Aslan Karakteri.....	105
4.3 DOĞA VE MEKÂN RESİMLEMELERİ	112
4.4 UYGULAMA.....	118

4.4.1 Sayfa ve Kapak Tasarımları.....	118
4.4.2 Katlama, Kesme ve Hareketlendirme Çalışması.....	124
SONUÇ.....	155
KAYNAKÇA	157
EK KAYNAKÇA	163
EK 1: VENEDİK MACERASI, ASLAN VE KIZ HİKÂYESİ	164
ÖZGEÇMİŞ.....	179

GÖRÜNTÜLER DİZİNİ

Görüntü 1:Petrus Apianus.....	2
Görüntü 2:Pop up kitap örneği görüntüsü	4
Görüntü 3:1870 yılında Tuck ve oğulları tarafından bastırılmış pop up kitap görüntüsü	4
Görüntü 4:Tolkien'in kendisi tarafından yapılmış kapak illüstrasyonu görüntüsü	13
Görüntü 5:Gandalf, Hobit Kitabı için tasarlanmış karakter görüntüsü	14
Görüntü 6:Hobit Kitabı için tasarlanmış karakter görüntüsü	14
Görüntü 7:Richard Or'un Tropik Yağmur Ormanı kitabının ön kapak görüntüsü	15
Görüntü 8:Carl' s Christmas adlı kitaptan bir görüntü	16
Görüntü 9:Beatrix Potter 'The Tailor'	17
Görüntü 10:Çizmeli Kedi' deki mekân tasviri görüntüsü	18
Görüntü 11:Santa Calls kitap kapağının kompozisyonu	20
Görüntü 12:Meltem Sözer, Tünel Kitap örneği	26
Görüntü 13:Meltem Sözer	27
Görüntü 14:Rahip Mathew tarafından tasarlanmış volvelle görüntüsü	28
Görüntü 15:Volvelles örneği	28
Görüntü 16:Volvelles örneği	28
Görüntü 17:Dinsel amaçlı volvelle örneği	29
Görüntü 18:Astronomi için hazırlanmış volvelle örneği	29
Görüntü 19:Viktorya dönemi kartları görüntüsü	30
Görüntü 20:Pop up kart örnekleri	30
Görüntü 21:Pop up kart mekanizması örneği görüntüsü	31
Görüntü 22:Viktorya dönemi evleri kitabı kapak ve iç sayfa görüntüleri	32
Görüntü 23:Lond Bancroft'un çalışması	32
Görüntü 24:Collin Harper'ın çalışmasından örnek	33
Görüntü 25:Bebek evi görüntüsü	33
Görüntü 26:Pop up yöntemi kullanılarak yapılmış bir afiş tasarımı görüntüsü	34
Görüntü 27:Pop up afiş örneği	35

Görüntü 28:Pink Flowers Room Spray.....	36
Görüntü 29:Sarah Illenberger tarafından yapılan pop up uygulama görüntüsü.	37
Görüntü 30:Vadi şeklinde katlama görüntüsü	38
Görüntü 31:Dağ biçimi katlama görüntüsü	39
Görüntü 32:Önüne doğru katlama görüntüsü.....	39
Görüntü 33:Kesilmesi gereken kısım görüntüsü	39
Görüntü 34:Yapıştırılması gereken kısım görüntüsü	40
Görüntü 35:Tek parçalı olarak tasarlanmış bir pop up görüntüsü	41
Görüntü 36:180 derecelik sayfa açısı çizimi görüntüsü.....	44
Görüntü 37:130 derecelik sayfa açılışı çizimi görüntüsü	45
Görüntü 38:90 derecelik sayfa açılışı çizimi görüntüsü	45
Görüntü 39:Üçgen pop up uygulamasının görüntüsü.....	47
Görüntü 40:Yapım Tarifi görüntüsü 1	48
Görüntü 41:Yapım Tarifi görüntüsü 2.....	48
Görüntü 42:Yapım Tarifi görüntüsü 3.....	48
Görüntü 43:Yapım Tarifi görüntüsü 4.....	49
Görüntü 44:Yapım Tarifi görüntüsü 5.....	49
Görüntü 45:Pop up katmanları ve destek kısımlarından örnekler	50
Görüntü 46:180 derece açılmış sayfa ve platformlardan örnekler.....	50
Görüntü 47:W. B. Freedman Pop up kitap sahne görüntüsü.....	51
Görüntü 48:Sahne görüntüsü.....	52
Görüntü 49:Kâğıt çeşitleri.....	57
Görüntü 50:Benja Harney'in yaptığı Harpers Bazaar Australia adlı pop up kitabı görüntüsü	58
Görüntü 51:Kitabın ilk sayfası, tipografik şekilde düzenlenmiş pop up görüntüsü	59
Görüntü 52:Kitabın iç sayfalarından bir görüntü	59
Görüntü 53:İç sayfa görüntüsü.....	60
Görüntü 54:Son sayfa görüntüsü	61
Görüntü 55:Jack' in Fasülye Ağacı kitap kapağı görüntüsü	61
Görüntü 56:Jack' in Fasülye Ağacı ilk sayfadan bir görüntü.....	62
Görüntü 57:Jack' in Fasülye Ağacı ilk sayfadan ayrıntı görüntüsü.....	62

Görüntü 58:Jack'in Fasülye Ağacı ikinci sayfa görüntüsü	63
Görüntü 59:Lothat Meggendörfer' in pop up kitabı görüntüsü.....	64
Görüntü 60:Lothat Meggendörfer' in pop up kitabının iç sayfa görüntüsü.....	64
Görüntü 61:Lothat Meggendörfer' in pop up kitabından sayfa görüntüsü	65
Görüntü 62:Münchener Kasperl-Theater'dan pop up örneği.....	66
Görüntü 63:Das Puppenhaus (Bebek Evi) çalışmalarından örnekler	66
Görüntü 64:Meggendorfer,Lothar'ın bebek evi tasarımından örnek.....	67
Görüntü 65:Vojtech Robert Vladimír Kubastanın görüntüsü	68
Görüntü 66:Viotech Kubatsa çalışmaları sergi afişi görüntüsü.....	69
Görüntü 67:Anderson, Hans Christian. Der fliegende Koffer [The Flying Trunk]. Hamburg Carlsen Verlag.....	70
Görüntü 68:Little Red Riding Hood	70
Görüntü 69:Küçük kırmızı başlıklı kız kitabından görüntü	71
Görüntü 70:Snow White Pop-Up Picture Story	71
Görüntü 71:Kubatsa'nın tasarladığı Tip and Top karakterleri ve onların köpeğinin görüntüsü.....	72
Görüntü 72:Kubatsa'nın tasarladığı Tip and Top karakterleri ve onların köpeğinin görüntüsü.....	73
Görüntü 73:Kubatsa'nın tasarladığı Tip and Top karakterlerinin görüntüsü	73
Görüntü 74:R.Sabuda ve kitabı Alis Harikalar Diyarında'nın görüntüsü.....	74
Görüntü 75:Dinozorlar / Tarih Öncesi Dinozorlar Ansiklopedisi kapak resmi görüntüsü	76
Görüntü 76:Dinozorlar / Tarih Öncesi Dinozorlar Ansiklopedisi iç sayfadan bir görüntü.....	77
Görüntü 77:Dinozorlar / Tarih Öncesi Dinozorlar Ansiklopedisi iç sayfa, yan cepteki pop up görüntüsü.....	78
Görüntü 78:Dinozorlar / Tarih Öncesi Dinozorlar Ansiklopedisi, Fırfır Kafalılar görüntüsü	78
Görüntü 79:Dinozorlar / Tarih Öncesi Dinozorlar Ansiklopedisi, Etoburlar görüntüsü	79
Görüntü 80:İç sayfa içinde, küçük cep sayfada yer alan hareketli dinazor görüntüsü	79

Görüntü 81:The Wonderful Wizard of OZ'un görüntüsü	80
Görüntü 82:Sabuda 'nın oz büyücüsü adlı kitabından görüntü.....	80
Görüntü 83:Ernest Nister 'ın pop up çocuk kitabından bir sahne	81
Görüntü 84:Magic Windows: An Antique Revolving Picture Book. New York: Philomel Books	82
Görüntü 85:Fenn, George Manville. Wild Animal Stories: A Panorama Picture Book.....	83
Görüntü 86:Bingham, Clifton. Pictures to Please You. London: Ernest Nister ..	83
Görüntü 87:Giraud, S. Louis, ed. The Daily Express Children's Annual: Introducing Self-erecting Models to Illustrate the Stories	84
Görüntü 88:Giraud, S. Louis, ed. Bookano Stories with Pictures That Spring Up in Model Form.....	85
Görüntü 89:Giraud, S. Louis, ed. Bookano Stories with Pictures That Spring Up in Model Form	85
Görüntü 90:Robert Sabuda'nın tasarladığı Alis Harikalar Diyarında kitabından sayfa görüntüsü	87
Görüntü 91:Maket öncesi pop up kesim çalışması görüntüsü.....	88
Görüntü 92:Pop up kitabın matbaa sürecinin görüntüsü	89
Görüntü 93:Pop upları bir araya getirme çalışmasının görüntüsü	90
Görüntü 94:İkililik örneği görüntüsü.....	90
Görüntü 95:Matbaa makinesi görüntüsü	91
Görüntü 96:Pop up aşamalarını içeren kitap görüntüsü.....	91
Görüntü 97:Kalıp raflarının görüntüsü.....	92
Görüntü 98:Kontrplak görüntüsü	93
Görüntü 99:Kalıplı bir kesim makinesi görüntüsü.....	93
Görüntü 100:Biçilmiş pop-up parçaları.....	94
Görüntü 101:Parça yığınları görüntüsü	95
Görüntü 102:Yapıştırma yapan çalışanın görüntüsü.....	95
Görüntü 103:Jack'in Fasülye Ağacı ikinci sayfa ayrıntı görüntüsü	96
Görüntü 104:Jack'in Fasülye Ağacı üçüncü sayfa ayrıntı görüntüsü.....	97
Görüntü 105:Jack'in Fasülye Ağacı son sayfa görüntüsü.	98

Görüntü 106:Dinozorlar / Tarih Öncesi Dinozorlar Ansiklopedisi kitabının sırt görüntüsü	98
Görüntü 107:Dinozorlar / Tarih Öncesi Dinozorlar Ansiklopedisi kitabının sırt görüntüsü	99
Görüntü 108:Karakter çalışması çizimi (Selin)	102
Görüntü 109:Karakter çalışması çizimi (Selin)	103
Görüntü 110:Karakter çalışması çizimi (Selin)	103
Görüntü 111:Selin sınıfta öğretmeni ile konuşurken	104
Görüntü 112:Venedik Karnavalı için Selin'in giydiği kostümün çizimi.....	104
Görüntü 113:Venedik kanatlı aslan görüntüleri	105
Görüntü 114:Aslan karakteri çizimi	106
Görüntü 115:Aslan karakteri son halinin çizimi	106
Görüntü 116:Aslan karakteri çizimi	107
Görüntü 117:Quadriga atları görüntüsü	108
Görüntü 118:San Marco Meydanı ve dört at denizin üstünde koşarlarken.....	109
Görüntü 119:San Marco Meydanı ve dört atın renklendirilmiş çizimi.	109
Görüntü 120:At karakterlerinin son halinin çizimi.	110
Görüntü 121:Selin' in ağabeyinin çizimleri	111
Görüntü 122:San Marco Meydanı görüntüsü	112
Görüntü 123:Kanal.....	112
Görüntü 124:San Marco., Venedik aslanı	113
Görüntü 125:Zattere, Kanal üzerinde köprü	113
Görüntü 126:Zattere.....	114
Görüntü 127:Zattere'de koşan köpeklerin eskizi.	114
Görüntü 128:Zattere'de koşturan köpeklerin çizimi	115
Görüntü 129:San Marco Vapuretto	115
Görüntü 130:Zattere fotoğrafı.....	116
Görüntü 131:Zattere fotoğrafının resimlenmesi.....	116
Görüntü 132:Kanatlı aslan kanal kenarındaki duvarda yatarken.....	117
Görüntü 133:Kitap kapağı iç ve sırt kısmı.	118
Görüntü 134:İç sayfa çalışması.....	119
Görüntü 135:İç sayfa çalışması.....	119

Görüntü 136:Giriş sayfası son halinin görüntüsü.	120
Görüntü 137:Sayfa içi metin çalışması.....	120
Görüntü 138:Kapak çalışması.....	121
Görüntü 139:Selin'in karnavaldaki görüntüsü.....	122
Görüntü 140:Kapak görüntüsü	123
Görüntü 141:Destek kısım	124
Görüntü 142:İki destek elemanın arkalarından birleştirilerek yapıştırılması ve daha sağlam, ileri geri hareket verme olanağı oluşturacak destek elemanı oluşturma	124
Görüntü 143:Destekleyen kısım.....	125
Görüntü 144:Pop up çalışması.....	125
Görüntü 145:3 boyutlu kanal.....	126
Görüntü 146:130 derece sayfa açısı ile 3 boyutlu hale gelen Venedik mimari görüntüsü	126
Görüntü 147:Sayfanın son hali.....	127
Görüntü 148:Pop up birinci sayfa görüntüsü	128
Görüntü 149:Pop up birinci sayfa görüntüsü	129
Görüntü 150:Pop up ikinci sayfa için çizimler.....	130
Görüntü 151:Haritanın photoshopta düzenlenme görüntüsü	130
Görüntü 152:Pop up ikinci sayfa görüntüsü.	131
Görüntü 153:Venedik evleri.....	132
Görüntü 154:Venedik evleri pop up çalışması.....	133
Görüntü 155:Venedik evleri pop up çalışması.....	134
Görüntü 156:Selin ve aslanın karşılaşma sahnesi	135
Görüntü 157:Pop up sahnesini oluşturan parçalar.	136
Görüntü 158:Birinci şeklin arka kısmının görüntüsü.....	137
Görüntü 159:En son sahne.	138
Görüntü 160:Pop up sayfa tasarımı öncesi deneme	139
Görüntü 161:Pop up da kullanılan destek kâğıt kısımlar	140
Görüntü 162:Pop up sahne oluşturma çalışması	140
Görüntü 163:Masa sayfası oluşturma görüntüsü	141
Görüntü 164:Kanaldaki gondol fotoğrafı	141

Görüntü 165:Kanaldaki gondol fotoğrafı 2.....	142
Görüntü 166:Kanaldaki gondol fotoğrafı 3.....	142
Görüntü 167:Kanaldaki gondol pop up görüntüsü.....	143
Görüntü 168:San Marco Meydanı pop up çalışması görüntüsü	143
Görüntü 169:San Marco Meydanı pop up çalışması görüntüsü 2	144
Görüntü 170:Atların su üstünde koşma sahnesinden görüntü	145
Görüntü 171:Sayfayı oluşturan parçalar.....	145
Görüntü 172:Atların su üstünde koşma sahnesinden görüntü	146
Görüntü 173:Ön çalışma görüntüsü	147
Görüntü 174:Venedik Macerası adlı kitabın kapak görüntüsü.....	148
Görüntü 175:Venedik Macerası adlı kitabın ilk sayfa görüntüsü.	149
Görüntü 176:İlk sayfanın yandan tarafından görünüşü	149
Görüntü 177:Venedik Macerası adlı kitabın ikinci sayfa görüntüsü.....	150
Görüntü 178:Venedik Macerası adlı kitabın üçüncü sayfa görüntüsü	150
Görüntü 179:Venedik Macerası adlı kitabın dördüncü sayfa görüntüsü.....	151
Görüntü 180:Venedik Macerası adlı kitabın beşinci ve altıncı sayfa görüntüsü	151
Görüntü 181:Venedik Macerası adlı kitabın yedinci sayfa görüntüsü.....	152
Görüntü 182:Venedik Macerası adlı kitabın sekizinci sayfa görüntüsü.	153
Görüntü 183:Venedik Macerası adlı kitabın dokuzuncu sayfa görüntüsü.	154
Görüntü 184:Venedik Macerası adlı kitabın arka kapak görüntüsü.....	154

1.BÖLÜM: RESİMLİ ÇOCUK KİTABI VE POP UP ÇOCUK KİTAPLARININ GELİŞİMİ

Pop up, el becerisine ve katlama tasarımına dayalı, üç boyutlu genellikle malzemesi kâğıt olan bir üründür. Pop up kitapların tasarım açısından temeli, resimlemeye dayanır. Yani pop up kitap aynı zamanda resimleme yapılmış bir kitaptır, içinde illüstrasyonlar barındırmaktadır. Hareketli kitaplar olarak da adlandırılabilirler. Kitap bu resimleme, katlama ve hareketlendirme tekniklerinin tümünün kullanılmasıyla beraber çocuklar için unutulması zor olan eğitici bir materyale dönüşmektedir.

1.1. POP UP ÇOCUK KİTABININ GELİŞİMİ

1.1.1 Pop Up Uygulamalarının Tarihçesi

Pop up kitap tasarımı, iki boyutlu bir sayfa ile içeriğinde hareket, derinlik perspektif ve yanılsama ile resim haricinde başka görüntü eklemek için, görselliği ön plana alarak, iki ve hatta zaman zaman üç boyutlu izlenimlere olanak sağlamıştır. Hareketli kitaplar olarak tanımlanan pop up kitabı için yedi yüzyıl boyunca, sanatçı, filozof, bilim adamları ve kitap tasarımcıları kitabın bibliyografik sınırları karşısında tasarım yöntemleri denemişlerdir. Döner parçalar ve eklenen diğer hareketli parçaları metini geliştirmek için kullanmışlardır (Erişim: <http://www.broward.org/library/bienes/lii13903.htm>).

İlk hareketli kitap tasarımı, Katalanca olarak 13. yüzyılda tasarlanmış, hedef kitle ise erişkinler olarak belirlenmiştir. İlk hareketli maket tasarımcıları, tasarımlarını astroloji için yapmışlardır (Erişim: <http://robertsabuda.com/everythingpopup/volvella.asp>). İzleyen yıllarda bu kitaplar tıp ve mühendislik alanında bilimsel araç olarak kullanılmıştır. Bilimsel

kitaplarda insan vücudunu veya makineleri göstermek için tabakalar ve kâğıt katmanlarıyla birçok anatomik ve teknik kitaplar resimlenmiştir. Yüzyıllar boyunca Volvelles (diyagram) tekniği, öğretim anatomisi gibi çeşitli amaçlar için, astronomik tahminler yaparken, ayrıca bir zamanlar gizli tutulması gereken bir bilgi olduğunda diplomasinin hizmetine sunulmuştur. Genelde el yapımı baskı ya da çizimlerden oluşan bu volvelleler kod yapımı ve kodların kırılmasında da kullanılmıştır. Bu sürede hareketli parçalar yüzyıllardır kullanılmaya başlamış ve bunlar bazı zamanlarda bilimsel çalışmalarda da yer almıştır. Matbaanın bulunması ve kullanılmasının 1400'lü yılların sonuna geldiği yıllarda, kitaplarda çoklu üretime geçilmesi daha kolay hal aldığı için, bu hareketli kitaplar için de iyi bir gelişme olmuştur. Petrus Apianus, 1533'lü yıllarda döner kart (volvelle) yapımı ve tasarımı o zamanlarda yapılmış olan en iyi tasarım örneklerini vermiştir (Bkz. Görüntü 1).

Görüntü 1: Petrus Apianus, 1533.

Petrus' un volvelle hakkında bu kadar bilgi ve becerisi, karmaşık tasarımları halen insanları şaşırtmaktadır. Tam ortasından birbirine eklenmiş Çok parçalı volvelle, parçaların dizilip bağlanması ile hareket ettirilerek uzaydaki hesaplamalar için kullanılabilmektedir. 18. yüzyılda bu teknikler kitaplarda eğlence için, özellikle de çocuklar öngörülerek tasarlanmıştır (Erişim: <http://robertsabuda.com/everythingpopup/volvelle.asp>).

Hareketli kitapların diğerk bir türü olan tünel kitaplara baktığımızda ise; tarihte süregelen optik deneylerin bir sonucu olarak karşımıza çıktığı görölmektedir.

1.1.2. Çocuk Pop Up Kitabının Tarihçesi

İngiliz çocuk kitaplarında önemli bir otorite olan F.J. Harvey Darton'a göre 1770 yılından önce üretilmiş olan çocuk kitaplarının amaçları sadece çocukların eğlenmesi veya öğrenmesi değildi, aynı zamanda ebeveynlerin kendilerine zaman ayırmasını, çocuklarını oyalamalarını sağlıyor ve onlara eğitim vermelerini kolaylaştırıyordu. İngiliz kitap yayıncısı Robert Sayer "metamorphoses" kitap üretimi ile bunu değiştirmeye çalışmıştır. Bu tür kitaplara "turn-up" da denilmektedir. "Harlequinades," alım gücü yüksek olanlara yönelik diye adlandırılan bu kitaplar, birçok basılı içeriğiyle ve tasarım teknikleriyle çok fazla değişime uğramıştır. "Metamorphoses" kitap tek baskılı levhalar dik olarak dört katlı tasarlanmıştır. Her katın alt kısmında, resim aracılığıyla merkezi yatay kısım, kırılmadan yukarı veya aşağı açılabilir. Hareketli kitapların diğerk erken örneklerinden biri de "Kâğıt Bebek" kitaplardır. Londralı yayıncı S.&J. Fuller 1810 yılı başlarında imal edilmiş olan "tuvalet kitabı" ve diğerk bir erken örnek ise artist William Grimaldi tarafından resimlendirilip, 1820 yılında basılan kitaptır. Küçük kâğıt kuklalarla ya da resimlerle bir şeyin görüntüsünü vermek amacıyla bilinen, gezici olarak sergilenen bazı gösterilerde, festivallerde bu tarz kitaplar kullanmışlardır. Bu kitaplar ünlü öyküler veya güncel olaylar sahnelenerek, resimlenip ayrıntılı olarak çalışılmıştır (<http://www.libraries.rutgers.edu/rul/libscua/montanar/p-intro.htm>).

Çocuk pop up kitaplarının ilk ticari ve sistemli bir hale geçebilmesi 19. yüzyılda Londralı yayımcılar Dean and Son ve Darton and Co şirketleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu şirketlerin pop up tasarımına etkisi çekme itme gibi hareketli uygulamaları kazandırmak ve iki boyutla üçüncü boyutu bir arada kullanmak olmuştur. İlk gerçek hareketli kitabın Dean & Son adlı yayın firması tarafından üretildiği de söylenebilir. 1860'larda şirket olarak "Originator of Childrens" hareketli kitabı için kitaptaki karakterin hikâyeyi açıklayabilecek şekilde hareketli olduklarını ve bu şekilde hikâyeyi daha yaratıcı olarak betimlediklerini iddia etmişlerdir. Dean hareketli kitap üretimine 1860'lar da

tekrar dönmüş ve 1900'ler de üretime devam etmiştir. Hareketli kitabı oluşturmak için Dean, şirketinin, elde yapılan kitaplar için yetenekli zanaatkârlar özel bölümünü kurmuştur. Bu tasarımcılar sahnelere üç boyutlu etkisi vermek için birbiri arkasına sıralama biçimini kullanmışlardır.

Görüntü 2: Pop up kitap örneği görüntüsü
(<http://www.broward.org/library/bienes/lii13903.htm>).

Read and Ward & Lock, Darton Londra'daki diğer önemli hareketli kitap yayımcıları olmuştur. Fakat Dean and Son şirketinin önemli yayıncılarından olan Raphael Tuck ve oğlu, bu tür kitapları geliştiren ve buluş yapan kişiler olarak önem kazanmışlardır. Raphael ve oğlu, bu yayınevi aracılığıyla; lüks kâğıtlar, yapıştırma kitapları, kâğıt bebekler, bulmacalar, "Father Tuck's Mechanical Series" adında değişik efektler barındıran pop up tarzında kitapları üretmişlerdir (Bkz. Görüntü 3).

Görüntü 3: 1870 yılında Tuck ve oğulları tarafından bastırılmış pop up kitap görüntüsü (<http://www.broward.org/library/bienes/lii13903.htm>).

Tuck ve oğulları 1870 yılında Londra' da bir yayınevinde işletme olarak kurulmuş Dean and Son'da; not defteri resimleri, bulmacalar, kâğıt bebek dâhil olmak üzere üretilen lüks kâğıt öğeleri ve dekore kâğıtları üretmişlerdir. 19. yüzyılda yayımlanmış olan en orijinal pop up kitabı Lothar Meggendorfer tarafından tasarlanmıştır Lothar Meggendorfer asla tek bir sayfa içinde bir hareketle sınırlı kalmak istememiştir. Tasarımlarında çok hareketli ve değişik hareketler içeren şaşırtıcı öğeler kullanmıştır (Erişim: <http://www.broward.org/library/bienes/lii13903.htm>).

19. yüzyılın sonlarına doğru Alman yayımcılar pop up yapımına ve büyük miktarlarda diğer ülkelere de ihracatına başlamışlardır. Renkli olarak bastıkları bu kitaplar için iyi bir market oluşturmuşlardır. İngiliz yayımcılarda bu teknikleri geliştirerek daha da ilerletmişlerdir (Jackson,1993, s. 6-7).

20. yüzyılın ilk yıllarındaki Avrupa' da politik ve ekonomik sorunlar nedeniyle çok az pop up kitap basılmış ve ihraç edilmiştir. Basılanların çoğu ise hayal gücü yönünden eksik ve ucuz basımlar olmuşlardır. Avrupa bakımından durağan bir dönem olduğu gibi Amerika da bu dönemden etkilenmiştir ama savaşlardan ve ekonomik krizden sonra hem sanat hem de tasarım yönünden bir canlanma her alanda gözlenmektedir. Pop up terimi ilk defa 1932'de, Amerika'da (New York) yayımcı şirket Blue Ribbon tarafından tanımlanmıştır. Hareketli resimlemeleri tanımlamak amacıyla pop up adı verilmiştir. Harold B. Lenz tarafından tasarımının yapıldığı bu kitabın ismi. "Puss in Boots" (Çizmeli kedi) teriminin kullanıldığı kitaptır. Hareketli kitaplar da, fırlayan figürler veya sahneler, kalkan ya da oynayan nesneler kitap sayfalarının arasında 90 veya 180 dereceye kadar açılımla sergilenmektedir. 1920 – 1930 yılları arasında Louis Giraud tarafından Bookano dizisi adı ile İngiltere'de yayımlanmıştır. 1940 ve 1950 yılları arasında ikinci dünya savaşından dolayı daha az hareketli kitap yayınlanmıştır. 1950 ve 60 lı yıllarda renkli ve yenilikçi pop up kitaplar o dönemdeki Çekoslovakya'dan (Çek Cumhuriyeti) ithal edilmiştir. Bu dönemin güzel

örneklerinden olan Viotech Kubasta adlı eser Çek sanatçı Julian Wehr tarafından tasarlanmış ve yapılmıştır (Erişim:<http://www.ampersandbooks.co.uk/>).

Bununla beraber yeniden bir canlanma ve pop up kitaba yönelik bir ilgi oluşmuş ve yayımcılar kitapların basımına yönelmişlerdir. 1970 lerde birçok iyi pop up örnekleri ve kutlama kartları tasarlanmış ve basılmıştır. Waly Hunt(Amerika), Vic Duppa Whyte ve Ron Van Der Meer (İngiltere) gibi kâğıt katlama mühendisleri ayrıntılı, karmaşık ve çok emek isteyen, dâhice tasarlanmış katlama yöntemleri geliştirmişlerdir.

1.2 RESİMLİ KİTAPLARIN ALGI VE İÇERİK OLUŞTURURKEN KURGUSU

1.2.1 Temaya Göre Renk Uygulaması

Renk, bir tasarımda vazgeçilmez bir ilkeyi temsil eder. Tasarıma kişilik kazandıran, ondaki ana mesajı vurgulayan ve etkileyici kılan bir öğedir. Bugüne kadar birçok bilim adamı, renklerin insanlar üzerindeki etkileri konusunda pek çok deney yapmışlardır. Renk, görsel bütünlüğün sağlanması açısından önemli bir eleman olduğu gibi, grafik iletişimin sağlanmasına da katkıda bulunur. Rengin en önemli görevlerinden biri de tasarıma bir kişilik ve anlam kazandırmasıdır. Renk fiziksel bir oluşumdur ve ışıkla birlikte var olur. Tasarımda önemli bir öge olduğu gibi, aynı zamanda da sembolik değeri vardır (Aktaran: Uçar, 2004, s.45).

Renkler insanların hayatlarında en önemli görsel öğelerdir. Doğrudan duygularımıza hitap ederler ve hislerimizi etkilemektedirler. İyi hissetmemizi, bazen sıkıntılı hatta hüznü, mutlu, huzurlu, diğer iyi ve kötü etkilerinin olduğu düşünülmektedir. Diğer etkilerinden birinin de öğrenmeye olan katkısı olduğu söylenilebilir. Bu bakımdan çocukların gelişiminde de önemli bir rol oynamaktadır. Herhangi eğitsel bir konuda renkler hatırlamaya büyük ölçüde katkı sağlarlar. Çocukların ilgisini çeken önemli unsurlardan biri de renklerdir. Renkler aynı zamanda bir çocuğun gelişiminde önemli yer tutmaktadırlar. Örneğin çocuk odası renkleri canlı ve sıcak olabilir. Aynı fikir çocuk kitaplarında

da geçerli olmaktadır. Kitaptaki renkler çocuğun ilgisini çekebilecek şekilde düzenlenmelidir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar için resimlenen kitaplarda renkler çok fazla nötrleştirilmemeli canlı ve parlak olarak kullanılmalıdır.

Çocukların renk kullanımında, yaptıkları resimlerde daha cesur ve özgür oldukları görülmektedir. Objelerin-varlıkların gerçek renklerinden çok, sevdikleri (canlı, parlak) renkleri tercih ederler. Sevdikleri renkleri kullanmalarından dolayı boyama çalışmaları onlar için son derece zevklidir. Çocuklar beğendikleri resimleri başkalarına göstermekten zevk alırlar, dolayısıyla çevreleriyle resimler aracılığıyla iletişim kurmuş olurlar. Dört, beş yaş civarında ana renkleri öğrenirler (Artut, 2002, s.214).

Okul öncesi resim öğretiminde kullanılan renkler, yapılan resim çalışmaları çocukları duygusal yönde etkiler. Bazı araştırmacılar çocukların renk tercihlerinin öğrenme sonucunda oluştuğunu savunurlarken, farklı görüşte olanlar renklerin doğuştan kazanılmış doğal, duygusal tepkileri olduklarını düşünmektedirler. Renk tercihlerinde çocukların kişilik yapıları etkili olabilir. Canlı renkler çocuklara çekici gelebilmektedir. Bazı öğrencilere; “En çok beğendiğin renk hangisi?” şeklinde bir soruya karşılık verilen bazı ilginç yanıtlar şu şekildedir.

“Mavi, çünkü benim gözlerim mavi. Deniz ve gökyüzü gibi”.

“Mavi, çünkü o da kendim gibi canlı”.

“Yeşil, çünkü bana şekerleri hatırlatıyor”.

“Pembe, beni iyi hissettiriyor”.

“Kırmızı, çünkü, sıcak, solmayan bir renk”.

“Siyah, beni üzgün, soğuk, yavaş, ölü gibi hissettiriyor”.

“Gri, çünkü, kamyonun çarptığı bir kedim vardı”.

“Kırmızı ve maviyi daha çok seviyorum. Çünkü gözünüze çarpıyor, şimşek gibi parlıyor” (Linderman,1997, s.93).

Güneş ışığındaki yedi renkten, sarı, kırmızı, mavi renkler ana renklerdir. Bu renkler başka renk karışımlarıyla oluşturulamazlar. Ana renklerin ikiye

karışımlarından oluşan renkler ise karma renkler olarak adlandırılır. Soğuk renkler uzaklık ve derinlik etkisi yaratır. Sıcak renkler daha neşeli ve canlıdır. Örneğin; kırmızı, sarı, turuncu dikkat çekici renkler; yasaklamanın, uyarının ve şiddetin rengi olarak algılanır. Mavi, yeşil gibi renkler; özgürlük ve rahatlığı simgelerler. Aynı zamanda da bilgi aktarımını kolaylaştırır. Siyah; korku yas ve ölüm gibi olguları; beyaz ise saflığı ve bakırlığı simgeler (Aktaran: Demirel, 2005, s.178).

Bu etkiler göz önüne alınarak seçilmiş renkler, her zaman daha pozitif sonuçlar doğuracak ve çocukların psikolojisini olumlu yönde etkileyecektir.

Sıcak ve soğuk renklerin kontrastından faydalanılabilir. Bir tasarım yüzeyinde ön plana çıkarmak istediği her hangi bir öğeyi sıcak bir renk yardımıyla öne çıkarabilir. Fon renginde de soğuk bir renk seçimi, öne çıkarmak istediği öğenin, sıcak-soğuk renk zıtlığı kullanarak gerçekleştirebilir.

“Sarı: En parlak renklere dendir. Dikkat çekici bir renk olduğu düşünülür; bu yüzden uyarı ışıklarında sarı tercih edilir (Bilim ve Teknik Dergisi,2006,s.73). Renklerin en sıcak olanı sarıdır. Görünebilirliğinin yüksek oluşu, sarının bir dikkat rengi olarak kullanılmasında etkili olmuş, bu nedenle fark edilmenin gerekli olduğu tüm ortamlarda yaygın olarak kullanılmıştır” (Uçar, 2004, s.52).

Diğer renklerde olduğu gibi sarının da olumlu ve olumsuz etkileri vardır. İçtenlik, sağlık ve iyimserliği de çağrıştırır ve bu nedenle gıda ambalajlarında sıkça kullanılır.

“Kırmızı: Özellikle koyu bir arka plan ile birlikte kullanıldığında öyle şiddetlidir ki, bir görüntüde yer alan küçük kırmızı bir leke bile görüntünün her yerini etkilemektedir. Bu rengin canlılık ve dinamizmle ilgili bir renk olduğu düşünülmektedir (Bilim ve Teknik Dergisi, 2006, s. 73). Kırmızı; aktif, enerjik ve dinamik yapısı nedeniyle, tutkunun, ateşin, aşkın, hayatın ve kanın rengidir. Bunun yanı sıra, tehlikenin ve dikkatin de rengi kırmızıdır” (Uçar, 2004, s.51).

Kırmızı, diğer tüm renkler arasında en çok göze çarpan ve en çekici renk olma unvanını bünyesinde barındırır. Tek başına kullanıldığında bile bu denli ilgi uyandırması kırmızıyı en çok tercih edilen renkler kategorisinde tutmaktadır. Bu yüzden, kırmızı çocuklar için önemli bir renktir, resimlerinde çizdikleri kalpler genelde bu renktir ve onlar için mutluluğu da temsil etmektedir. Kırmızı renk, fiziksel olarak; ataklığı, canlılığı ve duygusal bağlamda; azmi ve kararlılığı göstermektedir.

“Turuncu: Sarı ve kırmızının karışımı olan *turuncu* da duygulara hitap eden uyarıcı sıcak bir renktir. Pozitif enerji veren, canlı aynı zamanda insanda acıkma duygusu oluşturabilen bir renktir. İştah açan bir renktir (Bilim ve Teknik Dergisi, 2006, s. 73-74). Yaşama sevinci verir. Devinimi ve canlılığı artırır. Kahverengiye yaklaştıkça sükûnet vermeye başlar. Turuncu aktif bir etkiye sahiptir” (Odabaşı, 2002, s.88).

Turuncu aynı zamanda dinamik ve dikkat çekici bir renktir. Turuncu istenirse çok parlak kullanılıp, dikkat çekici bir hale büründürülebilir, istenirse de daha yumuşak bir etki için daha dingin kullanılabilir.

“*Pembe*: Kırmızı ile beyazın birleşmesi ile elde edilen pembe renk, kırmızı gibi canlılık vermektedir ama daha yumuşaktır. Neşe ve mutluluk veren bir renk olan pembe aynı zamanda hayallerin ve aşkın rengi olduğu düşünülmektedir” (Bilim ve Teknik Dergisi, 2006, s. 73).

Hayaller söz konusu olduğunda (pembe hayaller, hayata pembe gözlükle bakmak, pembe panjurlu ev) akla bu renk gelir.

“*Mavi*: Dünyanın hâkim rengi olan mavi çekişen bir renk; dinlendiriciliği ve edilgenliği anlatmaktadır. Koyu tonlarda ya da yoğun olarak kullanıldığında moral bozan, kasvet veren, açık tonlarda ya da beyazla karışık kullanıldığında, yatıştırıcı ve güven veren bir etki yaratmaktadır. Duvarları mavi olan okullarda çocukların daha az yaramazlık yaptığı saptanmıştır (Bilim ve Teknik Dergisi, 2006, s. 73). Mavi renk, yeşilimsi turkuvazdan, koyu laciverde kadar uzanan geniş bir skalaya sahiptir. Uçsuz bucaksız gökyüzünün, engin denizlerin rengidir. Mavi Şeffaflık ile yakından ilgilidir, saydam olan nesneler ışığın kırılması ile gökyüzünün rengini yansıtır ve

mavi görünürler. Mavi aynı zamanda düşlerin, beklenti ve hayallerin, özgürlük ve sonsuzluğun rengidir” (Uçar, 2004, s. 53-54).

Gökyüzü, su ve denizlerin, aynı zamanda sonsuzluk ve huzurun rengidir. Mavi, turuncunun zıt rengidir. Görsel tasarımda bir elemanı öne çıkarmak için bu iki rengin zıtlığından faydalanmak mümkündür.

“Mor: Geleneksel olarak asaletle ilişkilendirilir. Yakınlık ve güzelliğe de işaret eder. Eskiden beri ihtişam ve lüksün son basamağı olarak düşünülür (Bilim ve Teknik Dergisi,2006,s.74).Gerçekleşmesi zor olan fikirler ve hüznün doğuran, düşündürücü bir renk olarak bilinir. Geniş yüzeylerde kullanıldığında korku duygusunu açığa çıkarır. Pişmanlık duygusunu da bünyesinde barındırır (Odabaşı, 2002, s.88). Bu bağlamda morun, genel anlamda olumsuz duyguları açığa çıkardığı söylenebilir. Mor saltanat rengidir. Yalnızlığı çağırıştırır. Maviye yaklaşan mor ise depresyonun, ruhsal bunalımın ve kederin rengidir” (Becer, 2002, s.60).

Bu fikirlerden hareketle morun olumsuz duyguların rengi olduğunu söylenebilir.

“Nötr renkler, *beyaz, siyah ve kurşuni* gibi tarafsız renklerdir. Bunlar belli başlı bir renk özelliğinden ziyade, çeşitli renklerin elde edilmesine yardımcı olurlar. Nötr renkler, dinlendiricidir; doyurucu manalı ve olgun bir etkileri vardır. Bunlardan siyah renk, derinlik ve karanlık, beyaz ise aydınlık, temizlik ve yakınlık hissi yaratır” (Bilim ve Teknik Dergisi,2006,s.73-74).

Renklerin özelliklerine göre, meydana getirdiği ve aksettirdiği değişik havadan, insan ruhu çeşitli şekillerde etkilenir. Yerine göre bir huzur, ferahlık ve sakinlik verebileceği gibi tersine kötümserliğe de neden olabilir. Bununla beraber renklerin etkileri; özel duruma, ruh haline ve tabiat şartlarına, mevcut reaksiyonlarına bağlıdır.

1.2.2 Desen ve Eskiz

Resim dili evrenseldir. Çünkü anlatısı görseldir ve çocuk kitapları görsellik olmadan sıkıcı gözükmemektedir. Desen, resimli kitaplarda önemli bir öğedir: Karakterlerin doğru bir şekilde kâğıt üzerine aktarımına yardımcı olmaktadır.

Desen, illüstrasyonun hareket kazanmasını sağlar. Sadece renklendirme ve tonlama ile doğru ifade sağlanamaz.

Çocukların çizim- desen çalışmalarına bakacak olursak, onlar için en önemli konu, insan figürü çizim deneyimleridir.

Çizimlerinde 'çöp adam' diye tanımlanan resimler görülür. Bu resimlerde büyükçe yuvarlak bir baş, iki iri veya nokta şeklinde gözler, ağzı ifade eden yatay eğri bir çizgi ve kafadan çıkan kol ve bacaklar tipik özelliklerdir. Dolayısıyla insan figürleri kaba formlar şeklinde sembolik olup, vücut oranları gerçek dışıdır. Kendince önemli sayılan konular öncelik taşır, büyükçe orantısız olarak ifade edilir. Ancak bu çizimler sadece insan figürleriyle sınırlı değildir. Yakın çevresinde en çok ilgisini çeken ev, ağaç ve otomobil gibi varlıkları da benzer şekilde betimlemeye çalışırlar. Bunlar kâğıt üzerinde geliştiği güzel yer alırlar (Artut, 2002, s.216).

Çeşitli öğelerin sayfa üzerinde nasıl yerleştirileceğini gösteren karakalem ya da diğer yazı malzemeleri ve resimlerle oluşturulmuş taslak çalışmaları eskizi oluşturmaktadır. Eskiz çalışmaları karakter yaratmanın en önemli safhasıdır ve sanatçının en iyi düşünme ve keşfetme aracıdır. Kısacası karakterlerin belirlendiği ilk aşamadır. Taslak eğer bir illüstrasyon kitabı içinse; içerisine yazının nerede nasıl ve hangi font karakteriyle kullanılması gerektiğinin de hesabı yapılmalıdır. Eskizler aşamalar halinde ele alınabilirler. Fikir taslakları, çizimler ve diğer tasarım objelerinin yerleştirilmesiyle oluşturulabilir. Daha sonra eskiz renklendirilip çalışmanın son halinin ne olacağı belirlenmeye çalışılır. Pop up kitap da ise eskizler biraz daha detaylı ve hesaplı yapılmalıdır. Illüstrasyonun çizim eskizi yapıldıktan sonra kesilecek kısımlar, hareketli ya da üç boyut verilecek resimler ve kısımlar belirlenmelidir.

1.2.3 Karakter Oluşturma

İster bir öykü veya roman olsun ya da bir film, anlatılanlar hep birinin başından geçmektedir. Bu kişi ya da varlığa kahraman denilmektedir. Olayın kahramanı her şey olabilmektedir. Bu canlı ya da cansız herhangi bir şey olabilmektedir. Bir arabanın başından geçen maceralar buna örnek olabilir. Burada arabaya

karakter verilmektedir. O araba, çizen ya da yazan kişinin hayal gücüne göre insani özellikler kazanabilir, hatta konuşturulabilir. Aynı örnek hayvan kahramanlar içinde geçerlidir ve bu tip örnekler çoğaltılabilmektedir. Buna göre karakter; daha önce örnekte görüldüğü üzere kişi ya da varlığa duygu, düşünce ve davranışları verilerek oluşturulmaktadır.

“Karakter, sanatçının yarattığı; “duygu, düşünce ve tutku yönleriyle geliştirdiği, gerçek yaşamdan da esinlenerek deneyimiyle, birikimiyle, kendine özgü duyarlılığı ile biçimlendirdiği bir kişiliktir” (Sever, 2003, s.63-64).

Ayrıca kahramanlar çok yönlü karakterler olmalı ve buna göre çizilmelidir. Karakterin üzüntülü, neşeli, endişeli vb. gibi duygusal durumları, hikâyede ve çizimde iyice betimlenmelidir. Bu betimlemelerle okuyanın ilgisi arttığı gibi resimlerin de etkisiyle, ilginin hikâyede tutulması sağlanmaktadır. Kahramanların hayvanlardan seçilmesiyle de bu ilgi oluşturulabilir.

“Küçük çocuklar için yayınlanan kitaplarda çok sayıda karakter-kahraman yerine az sayıda kahraman bulunması daha uygundur. Çocukların kendi yaşlarında kahramanları bulunan kitaplarda, kahramanların başından geçenleri okumayı daha ilgi çekici ve zevkli bulacakları bir gerçektir. Diğer dillerden dilimize çevrilen eserlerde kahraman adlarının değiştirilmesi bir dereceye kadar doğru olabilir” (Oğuzkan, 2001).

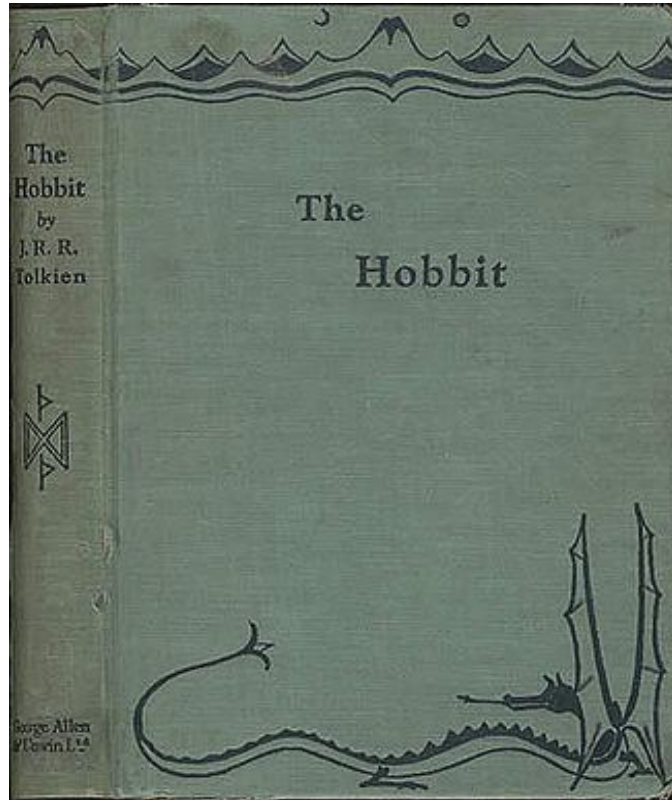
Resimli kitaplar için karakter oluşturulurken, karakterlerin çocukların yaşına uygun olması gerektiği de göz önünde tutulmalıdır. Örneğin 6 – 9 yaş aralığındaki bir çocuk için tasarlanan bir kitaptaki karakterler, şiddet içeren davranışlarda bulunmamalı ya da çocuğun ruhsal durumunu etkileyecek tarzda oluşturulmamalıdır.

“Okul öncesi ve okul dönemi çocuklarına uygun olarak hazırlanacak resimli masal kitapları karakterlerinde çözümlenmesi gereken problemler vardır. Bunların tasarımcı tarafından bilinmesi gerekmektedir. Bu nedenle resimli masal kitaplarının hazırlanmasında ve karakterin yaratılmasında;

- a) Çocuk grubunun yaş seviyesi,
- b) Yas seviyesine bağlı ilgi alanları,
- c) ilgi alanlarına bağlı biçim zevki,

d) ilgi alanlarına bağılı renk zevki, önceden saptanması gibi önemli sorunlar ele alınmalıdır” (Mardi, 2006, s. 123).

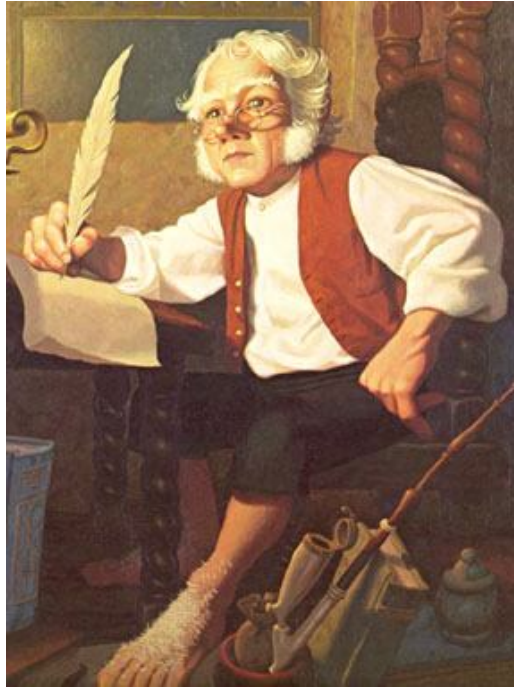
Karakterler çizim olarak yansıtıldıklarında çocuğun psikolojisini olumsuz yönde etkilemeyecek şekilde çizilmelidirler. Çocuk resimlere baktığında tedirgin olmamalıdır. Örneğin karakterlerin dramatik durumlara rastlaması sırasında yapılan çizimlerde, kanlı ya da aşırı şiddet içeren bir sahne olmamalıdır. Kahramanlar gerçek hayattan kişilerden de seçilebilir. Örnek olarak, bir doktor, polis ya da bir öğretmen, resimli bir kitabın kahramanı olurken aynı zamanda eğitici bir kitap olarak tasarlanması düşünülebilir. Gerçek hayattan kahramanların dışında, çocukları hayal dünyasına götüren hikâyelerdeki kahramanlar da ilgi çekmektedir. Bunun en iyi örneklerinden biri J.R.R. Tolkien’ in ilk olarak kendi çocukları için yazdığı Hobbit Kitabı ve içindeki Biblo karakteridir (Bkz. Görüntü 4). Bu karakter öyle çok sevilmiştir ki büyükler tarafından da ilgi görmüştür. Bugün hala çocuklar için başka sanatçılar tarafından resimlenmektedir (Bkz. Görüntü 5 ve Görüntü 6).

Görüntü 4: Tolkien’in kendisi tarafından yapılmış kapak illüstrasyonu görüntüsü, 1937

Görüntü 5: Gandalf, Hobit Kitabı için tasarlanmış karakter görüntüsü
(http://3.bp.blogspot.com/_nECjCc74vk/SIJWB0deA5I/AAAAAAAAADTo/1UMeFXKS4qA/s1600-h/final.jpg).

Görüntü 6: Hobit Kitabı için tasarlanmış karakter görüntüsü (http://brer-powerofbabel.blogspot.com/2009_09_01_archive.html).

1.2.4 Çocuklar İçin Doğa Yorumları ve Mekân Tasarımları

Günümüzde çocuklar büyük şehirlerde doğadan gittikçe daha uzakta kalarak büyümektedirler. Bu sebeple tabiatı, hayvanları ve doğal çevreyi her çocuk iyi gözlemleyememekte ve yaşayamamaktadır. Resimli kitaplar ve içinde yer alan hikâyelerin, onlara biraz da olsun doğayı tanıma ve bilgi edinme İmkânını sağladığı düşünülmektedir.

“Ortam; zaman, coğrafik yer, genel çevre ve bir hikâyede egemen olan durumlardır. Ortam, hikâyenin havasına girmeye yardımcı olabilir. Ortam sadece zaman ve yeri tarif etmekle kalmaz, hikâyedeki karakterlerin günlük işlerini de kapsar” (Russell, 2001).

Yüzyıllardır masallarda, hikâye kitaplarında yazılan ve resmedilen doğa, özellikle de orman hikâyeleri çocukların ilgisini çekmektedir. Ormanın çocukların zihninde canlandığı düşünülen sihirli olaylar, macera, gizem onların hayal gücünü zenginleştirmektedir. Kitap resimlemelerinde doğaya bu kadar yer verilmesinin nedeni de çocukların bu ilgisi ve doğa hakkında bilgi edinmelerini sağlamaktır. Örneğin, Richard Or ‘un illüstrasyonlarını yaptığı kitapta çocukları Amazonun yağmur ormanlarına doğru yolculuğa çıkarmaktadır (Bkz. Görüntü 7).

Görüntü 7: Richard Or’un Tropik Yağmur Ormanı kitabının ön kapak görüntüsü (<http://www.ntvyayinlari.com/tanim.asp?sid=KZ5XAW6D4LWVWZV6RDY>).

Görüntü 8: Carl' s Christmas adlı kitaptan bir görüntü(www.us.macmillan.com/carlschristmas).

Carl' s Christmas isimli kitapta (Bkz. Görüntü 8); Carl adındaki çocuğun Noel maceraları ve Noel baba ile karşılaşması anlatılmaktadır. Resimleme yağlı boya tekniğiyle yapılmıştır. Ren geyikleri ve Noel babanın içinde yer aldığı doğa resmi vardır ve kış mevsimi içinde olduğu görülmektedir. Bu resim çocuklara kış mevsiminde doğanın nasıl bir hale büründüğüne örnek gösterilebilir. Ayrıca çocuk, Noel baba ve kış ilişkisini resim'e bakarak kurabilir.

Mekân (iç ve dış) ise mimaride ve kentte mekânı şekillendiriş biçimimiz, kültürümüzü, mevcut toplumsal düzeni imgelemektedir. Renk, çizgi, gölge, ışık, perspektif vb. öğeler ile mekânın arasında işlevsel bir bağ vardır. Mekân doğrudan resimlenmez; ama kompozisyonda dikkate alınarak resmedilmiş nesneler aracılığıyla var olduğu düşünülmektedir. Üzerine mekândan başka hiçbir şeyin resmedilmediği kâğıdın, kâğıt olmaktan tek farkı mekân için seçilen renklere boyanmış olmasıdır.

Çocukların çizimlerine bakıldığında, mekân ve perspektifi yetişkinler gibi algılayamadıkları görülür. Bazı çocukların (5-9 yaş arasında) çizimlerinde, figürlerin yere basmadıkları bile gözlenir. Bu bakımdan çocuk, baktığı kitapların

resimli kitaplar olması halinde mekân ve figürlerin ilişkisini gözleyebilir. Çocuklar, mekânda tasvir edilen yer, kültür ve zamanı inceleyebilir. Buna örnek olarak Çizmeli Kedi resimlemesi gösterilebilir. Dönemin mekânı ve karakterlerin giymiş olduğu kıyafetler gözlenebilir (Bkz. Görüntü 10).

Beatrix Potter'ın (Bkz. Görüntü 9) illüstrasyonunda, mekânın özelliklerinden farenin, mutfakta olduğu gözlemlenmektedir. Hikâyeyi bilmeden de resme bakan, farenin o mekân içinde ne yaptığını az çok anlamaktadır.

Görüntü 9: Beatrix Potter 'The Tailor'

Görüntü 10: Çizmeli Kedi' deki mekân tasviri görüntüsü

1.2.5 Kompozisyon

Resmi meydana getiren öğelerin yüzey üzerine göze hoş gelecek şekilde yerleştirilmesine kompozisyon denilmektedir. Kompozisyon temel tasarım öğelerinin bir sistem içinde ilkeler bağlamında bir araya getirilmesidir. Çocuk kitaplarında karakterle çevresinde gelişen olay arasında bir bağ olduğu ve bu anlamda karakterin kompozisyon içerisindeki yeri de önemlidir.

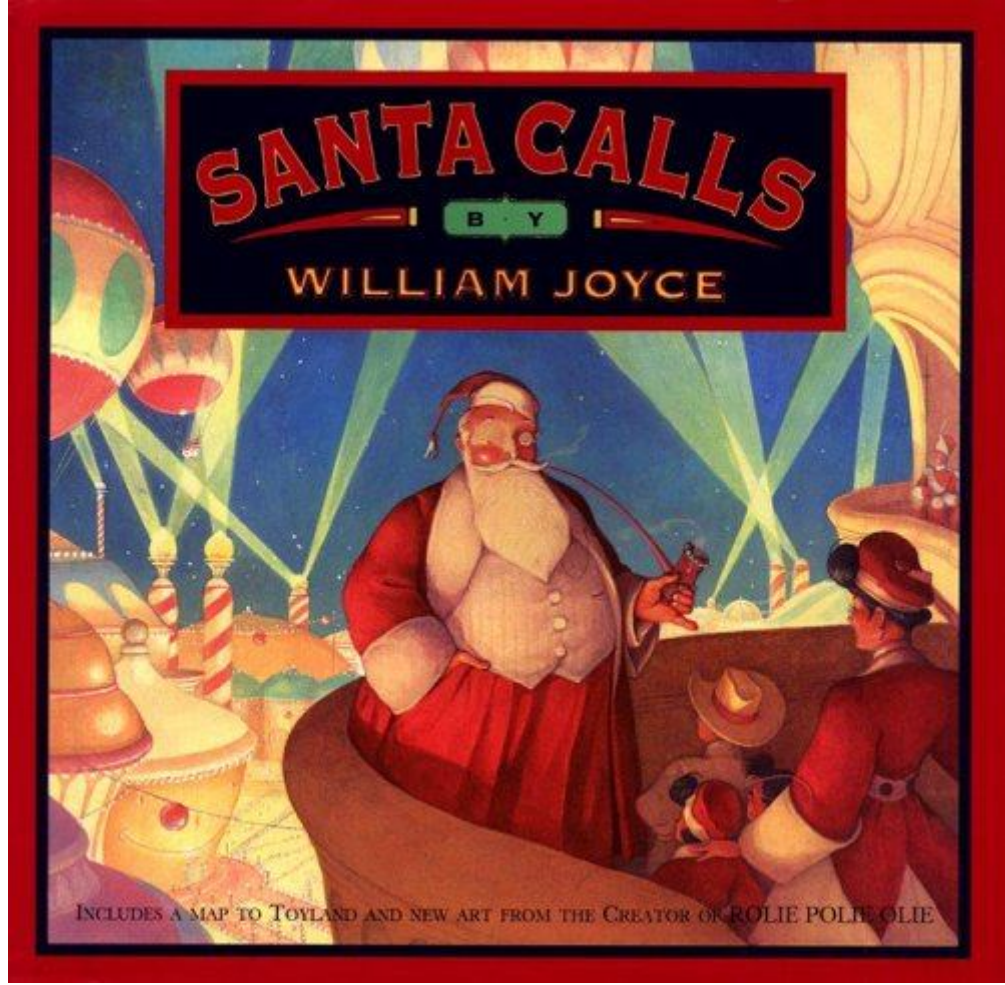
Sanatçılar ve tasarımcılar bugüne kadar birçok değişik kompozisyon şekliyle çalışmışlardır. Rönesans ve diğer klasik çalışmalarda "merkezi kompozisyon" uygulanmıştır. Konunun önemli unsurları tablonun merkezinde yer alır, diğer unsurlar bunun etrafında gelişir. Rönesans'ta çok kez üçgen kompozisyonlar yapılmıştır. Konudaki en önemli figürler bu üçgenin içinde yer alır, daha sonra spiral şekilli kompozisyonlar da yapılmıştır. Modern resimde ise konu tablonun her tarafına dağılmıştır. Ressamlar kompozisyonu kurarken gözün tabloyu rahatça dolaşması için şekilleri" tablonun arabeski "denilen gizli çizgiler üzerine

sıralarlar. Bu çizgiler gözümüzü tablo üzerinde dolaştıran gizli yollardır, tablodaki bir ışık, renk veya şekille göz bu seyahate başlar. Leke, renk, çizgi, ışık-gölge, hareket, denge, armoni gibi öğeler bu yolculuğun zevkini artırır. Kompozisyonun ana hatlarını çizgiler oluşturur; dik, yatay, eğik, eğri vs. Kırık çizgiler kullanılmaz (Erişim:<http://www.resimhocasi.com/kompozisyon.html>).

Tasarımda kompozisyonda, resimdeki kompozisyon bilgilerine bağlı kalınarak yapılan çalışmada kullanılan yöntem, çalışmanın bütününe ve bütün içindeki parçaların birbiriyle uyumu ile önem kazanmaktadır.

“Eskizlerdeki karakterin, kompozisyonun bütünlüğü içindeki yeri, ölçü ve oranları düşünülerek, ebatlarının belirlenmesi yine gerçeğe uygunluğu tasarımcı tarafından dikkat edilmesi gereken noktalardır. Bu bakımdan eskiz aşamasından itibaren karakterlerin konunun içindeki diğer karakterlerle, objelerle ve mekânlarla arasındaki denge, ön ve geri plan düşünülerek gerçek oranlarıyla tasarlamak gerekmektedir. Çocuğun yaratılan karakteri sevmesi, ilgiyle izlemesi, tamamen onu kavrayışına ve yaratıcılığına bağlıdır” (Mardi, 2006, s. 147).

Temel sanat eğitiminde, öğrencinin görsel ve duygusal gelişmesini hızlandırmaya katkıda bulunan görsel eğitim yaşam boyu devam edecek bir sürecin başlangıcıdır. Görsel ağırlıklı analiz çalışmaları ile görmesini, algılayabilmesini öğrenen bir öğrenci yeterli düzeyde görsel bilgi birikimini yani görsel bilincini geliştirmiş olacaktır. Böylece öğrenci çevresini daha duyarlı bir biçimde gözlemler, ona karşı tepki gösterir, yorumlar ve yargılar alışkanlığını kazanacaktır. Bu tür bir duyarlılığa sahip olduğunda, çevresine ve olaylara bakmasını bilen, baktığını gören, gördüğünü değerlendirebilen ve bunlardan en doğru sonuçlara, yargılara, çözümlere ulaşabilen yaratıcı bir insan olabilmek söz konusudur (Erişim: http://www.fotografya.gen.tr/issue-14/T_tasarim_14_index.htm).

Görüntü 11: Santa Calls kitap kapağının kompozisyonu
(<http://www.rankopedia.com/Best-Christmas-Book>).

1.2.6 Tipografi

Tipografi, çocuk kitaplarının okunurluğu açısından önemli bir grafik tasarım ögesidir. Kâğıt, bez ve benzeri şeylere yazı ya da resim çıkarma işi olarak adlandırılan basım, çocuk kitaplarında daha da önem kazanmaktadır. Resimlerden sonra çocuğun kitaba olan ilgisini çeken unsurlar, yazı ve iyi bir düzenlemedir. Okunması zor olan bir yazı okumaya yeni başlamış çocuk okuyucuyu kitaptan uzaklaştırabilir, hatta ilerde kitaba yönelik davranışında olumsuz bir etken oluşturabilir. Bu bakımdan tipografi resim kadar önemlidir. Yazı bilgiyi en açık şekilde aktaran iletişim yöntemi, tipografi ise yazının okunmasına hatta estetik kaygılarla ortaya çıkarmaya yönelik grafik çalışmasıdır. Çocuk kitabı hazırlanırken yazar, çizer, psikolog, editör, tasarımcı

ve matbaa sorumluları işbirliği içinde çalışmalıdır. Sayfadaki tüm öğeler (yazı, yazıların boyutları, resimler, çizimler vb.) arasında estetik denge gözetilmeli. Sayfa düzeni çekici hale getirilerek kitabın kolayca okunup anlamlandırılmasına olanak verilmelidir.

Çocukların sürekli olarak aynı boyutta hazırlanmış kitaplar okumaktan hoşlanmadıklarını düşünecek olursak değişik büyüklükte hazırlanmış kitaplar dikkatlerini uyanık tutacağından okumaktan ve incelemekten zevk alabilirler.

“Sürekli aynı boyutlardaki kitaplar yerine farklı boyutlardaki kitaplar tercih edilmelidir. Büyük boyutlu kitaplar, çocuğun rahatça görebileceği, yetişkinin rahatça okuyabileceği ve kucağa sığabilecek kitaplardır” (Tür ve Turla, 1999, s.36-37).

Boşluklarda tutarlılık ve süreklilik sağlanmalıdır. Çocuk kitaplarında kullanılan tipografik karakter (harf, sayı, sembol, çizgi ve noktalama işaretleri) ve puntosu, çocuğun seviyesine uygun olmalıdır. Çocuk kitaplarında kitabı çocuğun kendisinin mi okuyacağı, yoksa henüz okuma bilmeyen çocuğa ebeveyni tarafından mı okunacağı üzerine bir saptama söz konusu tasarımda kullanılacak tipografinin tamamen farklı bir biçimde düzenlenmesini gerektirecektir.

“Tipografinin en önemli işlevi okunaklıdır. Okunaklık harfler arası, kelimeler arası ve satırlar arası boşluk, yazı-fon ilişkisi, punto büyüklüğü, yazının et kalınlığı ve bloklama özellikleriyle artar ya da azalır. Tipografik yapı içindeki boşluklar, gereğinden az ya da fazla olduğunda okuma güçlüğü doğar” (Sürmeli,2007,555).

Çocuk kitapları, tipografik olarak normal aralıklı veya normalden daha geniş aralıklı satırlarla düzenlenen ve resimlerin büyük boyutta yer kapladığı tasarımlardır. Metinler kısa ve öz, resimler ise çocukların algılayış devresine uygundur. Çocuk kitaplarında kullanılan resimler 2-6 yaş çocuğu için en az “12 punto” okumaya başladıktan sonraki dönemde ise gittikçe küçülen yazı puntosuyla hazırlanırlar.

“Akılcı düşüncenin tüm yaklaşımları ve estetiğin yanı sıra okunurluk (legibility) ve okuturluk (readability) kitap tipografisi açısından en önemli

işlevsel ilkedir. Bir metnin 'okunur' olması o metnin puntosunun büyüklüğüne, birkaç satırda kaç harfin olabileceğine, satır uzunluğuna, harfler, sözcükler ve satırlar arasındaki boşluk ilişki ve düzenlemelerine ve doğal olarak seçilen yazı karakterine bağlıyken, 'okuturluk' sayfada yer alan tüm tasarım öğelerinin nasıl yerleştirildiğine ve bütünde ürettiği etkisine bağlıdır" (Sarıkavak,2004,s.201).

1.3. RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARININ ÇOCUĞUN ALGISI VE GELİŞİMİNDEKİ ÖNEMİ

Resimli kitaplar, göz yolu ile çocuğu hem zihinsel hem de duygusal olarak etkilemektedir. Resimli çocuk kitapları, çocuğun resimlerdeki renklerin şiddetini hissedebilmesi için, fazla mat ve de parlak olmayan ayrıca dayanıklılık açısından kalın gramajlı kâğıtlara basılan kitaplardır.

"Çocukların, çevrelerinin bir parçası olarak tanıdığı kitaplar olan resimli kitaplar, onların tüm gelişim alanlarında çok büyük etkiler yapar. Bunlar, resimlerin metnin ayrılmaz bir parçası olduğu ve yazıların daha az olduğu kitaplardır. Resimli kitaplar her bakışta farklı bir ayrıntıyı görmesi, anlaması ya da kavraması bakımından en çok aranan ve çocuk tarafından sevilen türlerdir" (Gönen,1986).

"Çok hızlı ilerlemenin kaydedildiği 0-6 yaş arası dönemi içine alan okul öncesi eğitim sürecinde çocuğun beyin yapısı ve fonksiyonlarının üçte ikilik kısmının gelişimi tamamlanır. Bu dönem, çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini destekleyerek yetişkinlik döneminde daha verimli ve üretici olmasını, aynı zamanda da sahip olduğu potansiyeli tam olarak kullanabilecek yetenekleri kazanmasını sağlar. Diğer bir ifadeyle, bu dönem bireylerde fiziksel, duygusal, dil, sosyal ve zihinsel gelişimin şekillenerek, kişilik temellerinin atıldığı, bunlara paralel olarak yaratıcı düşüncenin ortaya çıkarıldığı ve güven duygusunun geliştirildiği en önemli süreçtir. Bu nedenle bireyin eğitim süreçleri içinde üzerinde titizlikle durulması gereken en önemli dönemdir" (Gündoğdu, 2008, s.1-2).

Çocuk gelişiminde etkisi bulunan uyarıcı etkenlerden biri kitaptır. Bu dönemde doğru kitap seçimleri uyaran vazifesi görerek zihnini etkiler, hayal gücünü ve

muhakeme yetisini besleyerek, çocuğun gelişmesine ivme kazandırır. Kitap çocuğun bütün yaşamını etkileyecek en önemli gelişim aracı kitaptır.

“Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır” (Sever, 2003, s. 9).

Kitap, çocuğun zihinsel, duygusal ve sosyal gelişiminde önemli bir uyarandır (Yavuzer, 2003, s. 186). Çocuklara küçük yaşlardan itibaren iyi ve nitelikli kitap okuma ve anlatmanın onların deneyimlerini genişlettiği, kelime bilgilerini artırdığı ve dile karşı hassasiyetlerini geliştirdiği bilinmektedir (Tür ve Canbolat, 1982, s.1).

Kelimeler yardımıyla çocuk, sembolik bir düzeyde nesne ve anlamlarla uğraşmaktadır (Caferoğlu, 1991, s.2). Çocuğun kitapla karşılaşması, hem duyarak öğrendiği sözcükleri görerek tanımasını, hem de duymadığı sözcükleri görerek öğrenmesini sağlar. Bu şekilde çocuk, duyduklarıyla gördükleri arasında kurduğu ilişkilerle düşünmeyi öğrenir (Alpay, 1984, s. 44).

“Resimli kitaplar; çocuğun kavram, sözcük bilgisi, gramer, anlama, dinleme, sorulara cevap verebilme, öykü zincirini kurabilme, bellek, sıralı cümle üretebilme, dili kullanabilme, çözümleme yeteneğini artırır, dilin zenginliğinin farkına vardırı, kitap ve okuma zevki uyandırır” (Gönen, 1988, s. 32-33).

“Bebeklerine doğmadan önce kitap okuyan anneler var. Doğum sonrasında da çocuklara sesli, ışıklı, farklı dokulu kitaplar gösterebiliriz. Okuduğumuz her hikâye, onlar için yeni bir şekil, bir kelime, yeni bir anlam demek ve şansa bırakılmamalı. Çocuk kitaplarının çocuk üzerindeki etkisi düşünülmeli, üretime geçmeden düşünülmeli, araştırma yapılmalı ve çocuklara azami ölçüde faydalı olacak kitaplar kurgulanmalıdır. Kitaplar, hem anne ve çocuk arasında sosyalleşmeyi destekleyen, eğlendiren, hem de çocuğa ilk yıllarında gezip göremeyeceği evren hakkında bilgi veren estetik ve kültürel bir satıhtır. Görselleri ustaca tasarlanmış kitaplar

çocukları cezbeder, okumayı, öğrenmeyi sevmelerini sağlar. Böylece çocuğun dünyaya karşı merak duymasını, çok yönlü düşünebilme yolunda adım atmasını ve beyin gelişimini destekler. Çocuğun dış dünya ile olumlu bir iletişime geçmesine yardımcı olabilir” (Erişim: http://www.posta.com.tr/pazarpostasi/HaberDetay/Dersimiz_Resimli_Cocuk_Kitabi_Tasarimi____.htm?ArticleID=77450).

“Nitelikli ve istenilen özelliklerde hazırlanmış, yaşa, gelişim özelliğine, ilgi ve ihtiyaca uygun seçilmiş çocuk edebiyatı ürünlerinin bu dönemde aile ve eğitimciler tarafından seçilerek kullanılması önerilmektedir” (Tür ve Turla, 1999, s. 11).

Çocuk ruhunu-psikolojisini kavrayamamış, onun ilgi ve beklentileriyle iletişim kuramamış, metin ile resimlerin acemice kullanıldığı kitaplar, çocuğa göre olmayan edebiyat yapıtları içinde değerlendirilmelidir.

“Kitaplarda, çocuğun kavramsal gelişimini destekleyecek bir anlatım yeğlenmeli; dilsel ve görsel anlatımın yarattığı etki çocukla kitap arasında bir sevgi bağı oluşturmalıdır. Çocuk kendisine okunan ya da kendisinin okuduğu bir kitaptan sonra, yeni okuma eylemlerine katılma isteği duymalıdır” (Sever, 2008, s. 2).

Çocuk kitapları, çocuğa yönelik yazılı ve görselliğe dayalı olarak hazırlanan kitaplardır. Onları okuma ve anlamaya teşvik ederken aynı zamanda sanatsal anlamda estetik değerler kazandırmaya çalışarak tasarlanılmış kitaplardır. Bu estetik değerler çocuğa çok küçük yaşlardan itibaren verilmeye çalışılmalıdır. Bunun için 3 ve 4 yaşındaki bebekler için dahi tasarlanmış kitaplar vardır. Bu tür kitaplar erken yaşlardan itibaren çocuğu daha çok eğlendiren, eğlendirirken de öğreten kitaplardır. Bu tür kitapları tasarlayanlar görselliğin yanında müzik, farklı ses ve dokularla çocukların ilgisini kitaba çekmeye çalışmaktadırlar. Çocuk öğrenirken, aynı zamanda eğlenmelidir. Eline aldığı kitaptan zevk alması ve onunla etkileşime geçmesinin, çocuğun öğrenmesine daha büyük katkı sağlar. Bu yüzden kitaplar, çocuğun yaşına uygun olmalı ve onu sıkmayacak şekilde tasarlanmalıdır. Bu açıdan özellikle resimli kitaplar çocuğun sanatsal gelişimine ve görsel algısının zenginleşmesine katkı sağlamaktadır. İyi bir çocuk kitabının,

çocuğa, sorun çözme ve olaylara farklı açıdan bakma yeteneğini kazandırdığı söylenebilir. Çocukların ortak ruhsal gereksinmelerini de dikkate almak gerekir. Özellikle, çocuğa kitap seçerken bu gereksinimleri bilmekte yarar vardır. Çocuktaki estetik duygu karşılaştığı örneklerle geliştirilmeli ve başarılı ve güçlü eserlerle onları karşı karşıya getirmelidir (Kantemir,1962).

“Resimli kitaplarda konular eğlendirici, sürükleyici ve ilginç biçimde ele alınmalıdır. Anlatılan öykünün geçtiği yer ve zaman, konuyla ilgili ve tutarlı olmalıdır. Konular ilgi çekici biçimde sunulmalı, eğlendirici ve düşündürücü olmalıdır. Verimli çalışma alışkanlığı ve üretken bir kişilik edinme yolunda çocuğa katkıda bulunmalıdır. Çocuklara okuma zevk ve alışkanlığı kazandırıcı olmalıdır. Mizah duygusuna yer verilmelidir. Çocuğun kahramanla özdeşim yaptığı göz önünde tutularak; acıma, iyilik, korku, dehşet, kin, kahramanlık, özveri gibi kahramanlarla, insanüstü, gerçek ötesi kavramlarını iyi ve yerinde kullanan, abartmayan, sağlıklı bir duyarlık geliştiren özellikler taşınmalıdır. Çocuğun estetik duygusunu etkilediği bilinerek çocuk yapıtlarında estetik duyarlılık önemsemelidir” (Çınar, 2009, s.1).

Aileler, doğal uyarıcılar dışında çocuklarının karşılaşacakları kaliteli uyarıcıları seçmek ve çocuklarına sunmak durumundadırlar. Çocuğun odasındaki renkler, ışık, odada çalınan müzik, çocukla okunan renkli resimli kitaplar, el kuklaları ile anlatılan hikâyeler, oynanan oyunlar ve bunun gibi pek çok etkinlik, bebeklikten itibaren tüm çocukluk döneminde, çocuğun gelişimini destekler ve hızlandırır.

İncelenen kaynaklara göre, 9–17 yaş grubu çocuklar artık gençlik dönemine girmektedirler. Kitap konusu bakımından; heyecan, macera, sosyal içerikli ve bilimsel olabilir. Bu yaş grubundaki çocuklar için; harf puntoları daha küçük ama aralıkları sıkışık olmadan yine rahat okunur şekilde kullanılabilir. Sayfa sayısı hikâyeye göre uzun olabilir. Görseller bu yaş grubuna uygun şekilde tasarlanabilir.

2. BÖLÜM: POP UP KİTAP TÜRLERİ VE YAPIM TEKNİKLERİ

2.1 POP UP KİTAP TÜRLERİ

2.1.1 Tünel Kitap

Tünel kitap, pipe show¹ adı verilen katmanlar halindeki figürlerden oluşan hareketsiz ama derinliği ve boyut hissi olan kitaplardır (Bkz. Görüntü 12). Değişik katlardan oluşan bu çalışmada çizimler, fotoğraflar vb... materyaller kullanılarak kâğıtla, üç boyutlu ve derinliği olan kitapçıklar elde edilebilmektedir.

Görüntü 12: Meltem Sözer, Tünel Kitap örneği
(<http://www.crebro.net/tunel-kitaplar-i/>).

¹ Dikiz şovu kitap olarak da adlandırılır.

Görüntü 13: Meltem Sözer
(<http://www.crebro.net/tunel-kitaplar-i/>).

2.1.2 Volvelles (Diyagram Kartlar)

Volvelle kelimesi Fransızcadan gelen bir kelimedir. Ama asıl kelimenin Latince “volvere” kelimesinden üretildiği düşünülmektedir. Kitap ya da kâğıdın üstüne monte edilmiş ve çevrilebilen kâğıt disk olarak tasarlanmış mekanizması olan pop up türüdür. Bilimsel yöntemlerde hesaplama aracı olarak ve astroloji alanlarında kullanılmıştır. Bugün de pop up kitaplarında tasarım aracı olarak kullanıldığı görülebilir.

Spiral kartlar (volvelle) iç içe geçmiş iki ya da daha fazla diskten de oluşabilmektedir. Bilinen ilk volvelle Paris de Benedik rahibi Matthew tarafından 1250’de tasarlanmıştır (Bkz. Görüntü 14). Matthew dairesel çarkın kitabın bütününde dönerek hareket etmesinin daha kolay olacağını düşünmüş ve böylelikle volvelle ortaya çıkmıştır. Bugün, volvelles sanatsal çalışmalarda kullanıldığı görülebilmektedir. Son derece hassas ağaç oyma veya baskı plakaları oluşturmak kolay bir girişim değildir. Son parça için yanlış bir numara alınması veya kâğıt eşleşmemesi sonucu hata oluşabilmektedir (Erişim: <http://www.robertsabuda.com/everythingpopup/volvelle.asp>, 12 Kasım 2010).

Görüntü 14: Rahip Mathew tarafından tasarlanmış volvelle görüntüsü
(<http://www.robertsabuda.com/everythingpopup/volvelle.aspl>).

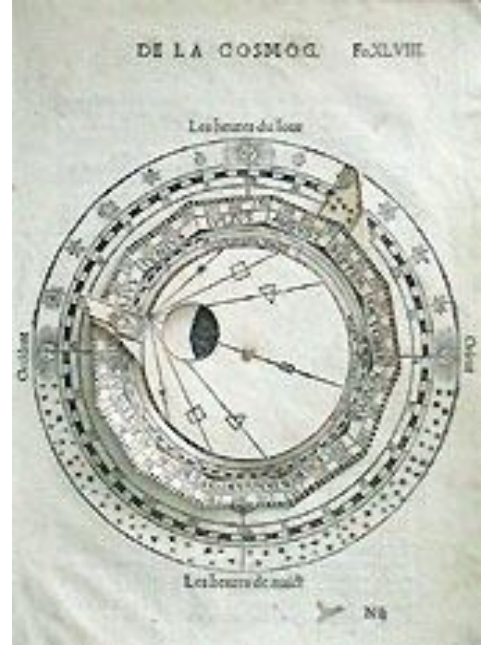
Bu tür volvelle türü çok pahalıydı ve mali imkânların ötesinde olurdu. Ayrıca bu tür volvelle'ler genelde bilim ve kraliyetin hizmetine sunulmuştur.

Görüntü 15: Volvelles örneği
(<http://www.spamula.net/blog/archives/000229.html>).

Görüntü 16: Volvelles örneği
(<http://www.spamula.net/blog/archives/000229.html>).

Görüntü 17: Dinsel amaçlı volvelle örneği

Görüntü 18: Astronomi için hazırlanmış volvelle örneği

(<http://recycledreadsaustrin.wordpress.com/page/2/>).

2.1.3 Pop up Kartlar

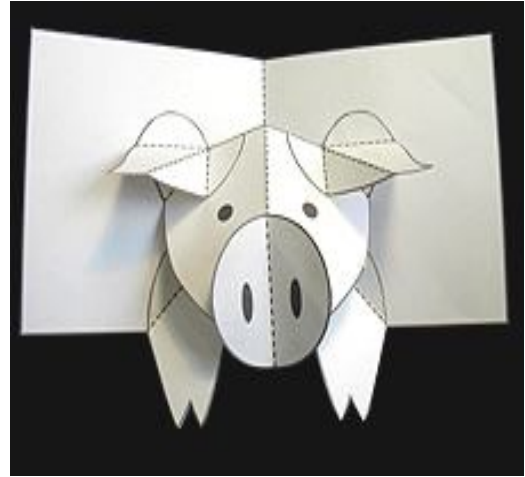
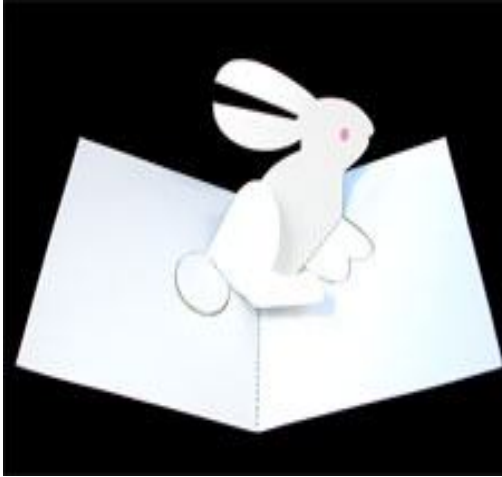
Pop up kartlar en yoğun olarak viktorya döneminde genelde sevgililer günü amacı ile (dönemini yansıtan süslemeleri olan) kullanılmıştır. İngiltercede 'Valentine cards' olarak da adlandırılan bu kartların oluşumu, 18. yüzyılda İngiltere de hediye değişimi yerine kart değişimi ile başlamıştır ve sevgililer günü geleneğine dönüşmüştür. Daha sonra bu kartlar Amerika'da da yaygınlaşmış ve benimsenmiştir. Kartların içine romantik bir şiir yazılıp; kalpler, çiçekler, kuşlar gibi desenlerle tasarlanmıştır.

Daha sonraki örneklerinde aşk tanrıları, çocuklar ve kadın resimleriyle dekore edilmiştir. Yapılması emek ve yetenek gereken bu kartlar el işi sanat eseri sayılmaktadırlar. Çok sevilen bu kartlar, sevgililer gününün dışında da doğum günleri, kutlamalar vb. amaçlarla yaygınlaşmış ve çeşitlilik kazanmıştır. Günümüzde fabrika üretimi sonucu elde edilen pop up kartlar değişik malzemelerle de (saten, kadife) tasarlanmaktadır.

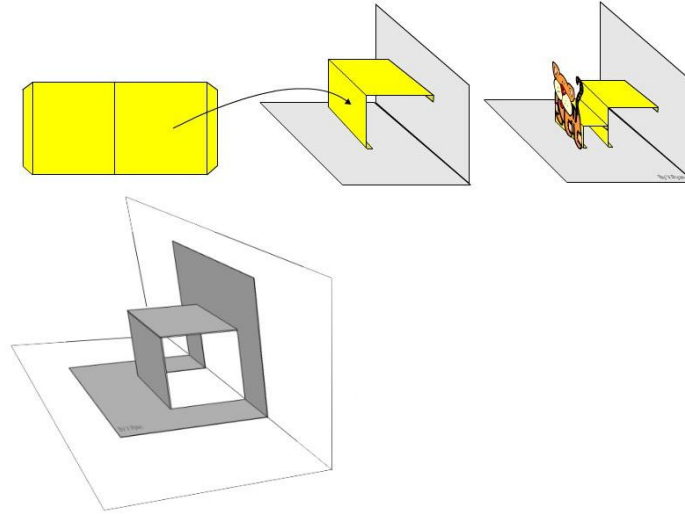

Görüntü 19: Viktorya dönemi kartları görüntüsü
(<http://robertsabuda.com/everythingpopup/victorianvalentine.asp>).

Pop up kartlar bir platform (kâğıt ve çeşitleri gibi) üzerine hareketli ve kâğıttan yapılmış çizim ve şekillerin yerleştirilmesiyle tasarlanmaktadır. Basit bir pop up kart, ortadan eşit şekilde katlanmış olan kartın içine yerleştirilen şekil, açılıp kapanarak hareket ettirilmiş olur.

Görüntü 20: Pop up kart örnekleri
(<http://www.robertsabuda.com/popmakesimple.asp>).

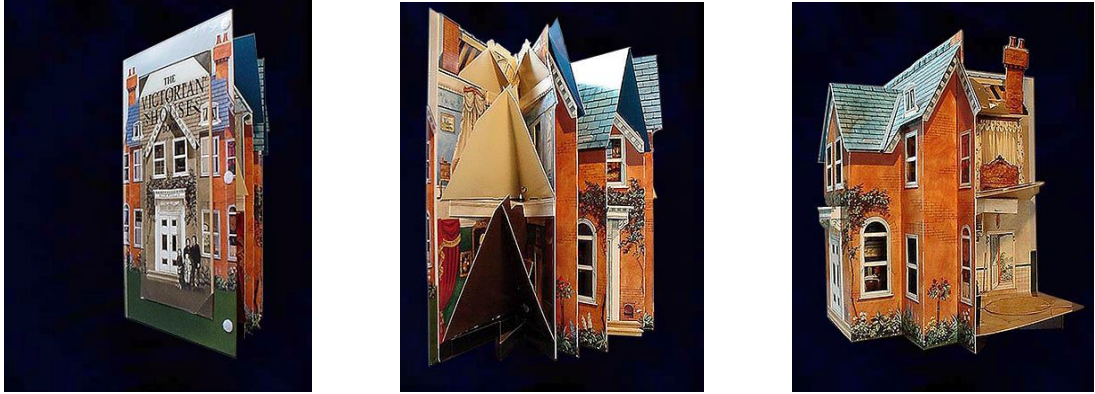

Görüntü 21: Pop up kart mekanizması örneği görüntüsü
(<http://www.technologystudent.com/designpro/popup1.htm>).

Çizimde kat mekanizması görülmektedir (Bkz. Görüntü 21). Bu katlar merdiven gibi düşünülebilir. Bu mekanizma açıldığında en öne yerleştirilmiş resim ayağa kalkar ve üç boyut hissi sağlanmış olmaktadır. Resimde görülen ikinci katın üstüne kaplan resmi yapıştırılmış olur ve ikinci kat da arkadaki kata bağlanmıştır. Böylece hepsi aynı anda zorlanmadan hareket etmektedir. Buradaki örnekte görülen çizimdeki katların üstüne çizim yapılabilir, ikinci kat ve ilk katın arasına tekrar resim yapıştırılabilmektedir.

2.1.4 Bebek Evleri

Evleri konu alan pop up tasarımları (kaleler, dükkânlar veya umumi binalar) kâğıt mühendisleri ve tasarımcılar için önemli olmuştur. Meggendorfer' in 'Thes Puppenhause' (1889) erken bir örnektir. 1981 de Random House tarafından Amerika'da yayımlanmış: 'Bebek evi' 'Beyaz Saray' gibi hareketli kâğıt tasarımlarda ortaya çıkmıştır. Keith Moseley'in, 'Victorian House Book' (Viktorya zamanı ev kitabı), hem kâğıt evin iç ve dış kısımlarını göstermekte, hem de binaların sosyal tarihini çocuklara ilginç ve eğlenceli bir yöntemle vermekte olan faydalı bir kitaptır (Bkz. Görüntü 22).

Görüntü 22: Viktorya dönemi evleri kitabı kapak ve iç sayfa görüntüleri
(<http://www.ampersandbooks.co.uk/>).

Bebek evleri pop up katlama tekniğinin genelde en karmaşık ve üç boyutlu etkinin daha fazla olduğu pop up uygulamasıdır. Bu uygulamalar kağıt mühendisliğinden anlamayı ve tasarımların hatasız olarak kırım ve kesimlerinin yapılmasını gerektirir. Bu tip tasarımlar kitap içinde olabileceği gibi tamamen ayakta durabilen ve boyutlu bir nesne olarak görünebilen uygulamalar olabilir. Kitap içinde tasarlanmış olanlar 180 derece, hatta 360 dereceye (Bkz. Görüntü 23) kadar açılabilen örnekleri vardır. Evin içindeki katlar kâğıt platform olacak şekilde sayfaya yapıştırılırlar ve onun üstüne de diğer pop up teknikleriyle tasarlanmış figür ve nesneler çizilmektedir.

Görüntü 23: Lond Bancroft'un çalışması, 1950
(<http://www.alephbet.com/store/8553.htm>).

Görüntü 24: Collin Harper'ın çalışmasından örnek, 1995 (http://www.astronomy-pictures.net/telescopes/AN-EDWARDIAN-DOLLS-HOUSE-Carousel-Pop-up-Book_230588595259.html).

Görüntü 25: Bebek evi görüntüsü
(<http://www.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.notefromlapland.com/wp-content/uploads/2010/11/dolls-house-001.jpg&imgrefurl=http://www>).

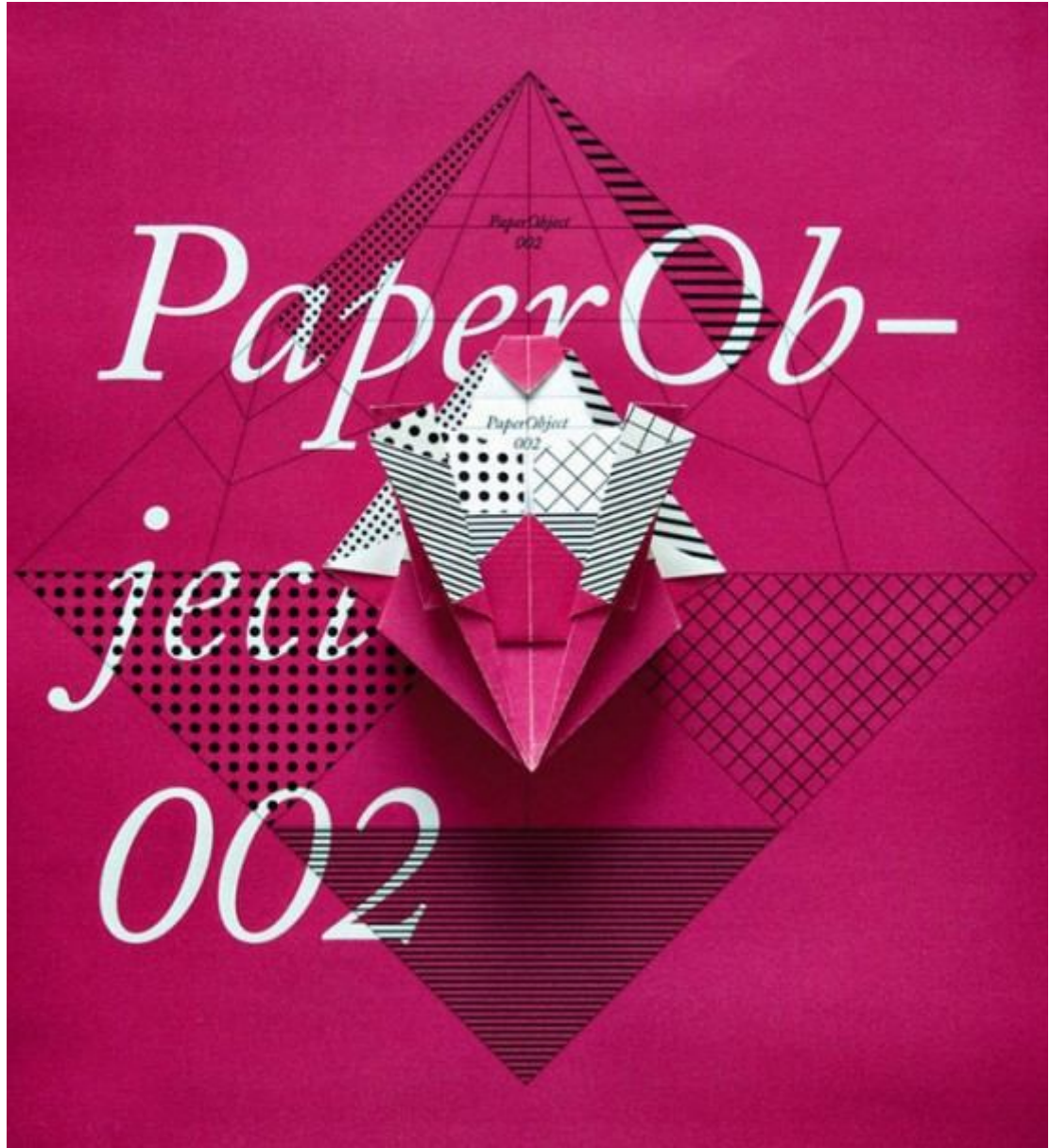
2.1.5 Diğer Pop Up Uygulamaları

2.1.5.1 Pop Up Afiş

Tarihte daha önce de farklı amaçlarla kullanılan pop up, günümüzde de farklı alan ve sektörlerde (reklam, sanat vb.) kullanılabilir bir yöntem olduğu düşünülmektedir. Aşağıdaki görüntüde yer alan çalışma İtalyan reklam ajansı Happycentro'dan farklı bir afiş tasarımı örneğidir. Grafik tasarım öğelerinin 3 boyutlu kullanıldığı bu tasarımlarda, renk ve doku da oldukça yoğun ve hareketli olarak tasarlanmıştır (Bkz. Görüntü 26 ve Görüntü 27).

Görüntü 26: Pop up yöntemi kullanılarak yapılmış bir afiş tasarımı görüntüsü (<http://grafiktasarimi.wordpress.com/category/portfolyo/>).

Görüntü 27: Pop up afiş örneği
(<http://grafiktasarimi.wordpress.com/category/portfolio/>).

2.1.5.2 Mekâna Uygulanmış Pop Up

Pop up uygulaması geçmiş yüzyıllarda kısıtlı alan ve tasarımlarda kullanılmaktaydı. Kitaplar ve kartlar ya da sadece düz bir kâğıt yüzeyi, pop up in genel olarak kullanıldığı yerlerdir. Fakat pop up öyle bir yöntemdir ki, tasarımcısını en uç grafik tasarım alanlarına ve uygulamalarına götürebilmektedir. Bu tür çalışmalardan bir tanesi de Ambi Pur, Pink Flowers Room Spray 'dir (Bkz. Görüntü 28).

Görüntü 28: Pink Flowers Room Spray

(<http://grafiktasarimi.wordpress.com/category/tasarim-materyalleri>).

Fotoğraflardan görüldüğü üzere pop up'ın uygulandığı yer bir mekândır. Pop up'ın malzemesi her zaman için kâğıt olmak zorunda değildir. Bu örnekteki pop up kâğıt, ip ve başka malzemelerin bir araya gelmesiyle oluşturulmuş bir nevi kolaj uygulaması gibidir. Katlanılan yüzey ise kâğıttan ayrı başka bir materyalden düşünülmüştür. Fotoğraflarda çalışmaların altında oda spreyi görülmektedir. Bu çalışma reklam ajansı tarafından (Jung von Matt AG, Almanya) oda spreyi için yapılmış bir çalışmadır. Sanat yönetmeni: Nicole Grizinger ve tasarımcısı Sarah Illenberger'dir. Başka ülkelerde de tasarım ödülü almış bir çalışmadır.

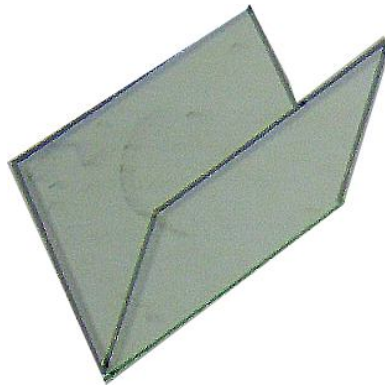

Görüntü 29: Sarah Illenberger tarafından yapılan pop up uygulama görüntüsü
(<http://grafiktasarimi.wordpress.com/category/tasarim-materyalleri>).

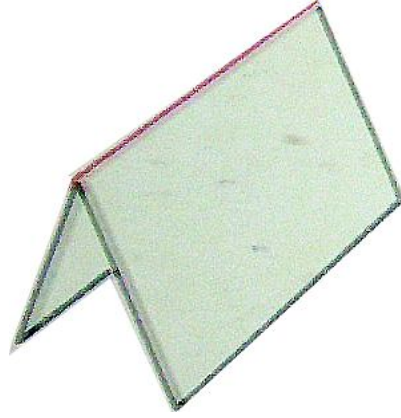
2.2 POP UP YAPIM TEKNİKLERİ

Hareketli ve üç boyutlu görünümü sağlamak amacıyla katlama ve kesim yöntemlerinden faydalanılarak birçok yöntem ve teknik geliştirilmiştir. Tek parçadan ya da çoklu parçalardan birçok pop up yapım yöntemi vardır. Bu yöntemlerin içinde de kâğıt katlama tasarımcıları tarafından tasarlanmış çok sayıda teknik ve çeşitlilik vardır. Pop up teknik ve yöntemlerini bu bakımdan iki teknik adı altında sınırlandıramayız. Bu teknik ve yöntemler sınırlı olmamakla beraber, yeni buluşlar her zaman yapılabilir. Yani halen birçok tekniğin oluşturulması mümkün olmaktadır.

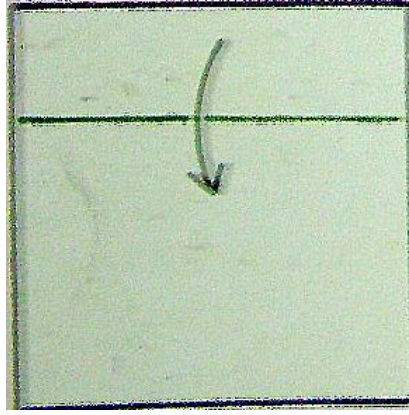
“Pop up yapım tekniklerini açıklamadan önce kullanılması gereken sembol ve terimlerden bahsedilmesi gerekmektedir. Bu terimlerin pop up yapımında rehber olacağı düşünülmektedir. Sembol ve terimler *origami* kitaplarındaki gibi kullanılmıştır. Çünkü aynı katlama ve işleyiş benzerlikleri olduğu düşünülmektedir. Vadi biçiminde katlama ya da dağ biçimi katlama gibi isimlerle şekiller sembolize edilebilir (Bkz. Görüntü 30). Ayrıca pop up in yapımını gösteren kitaplarda bu sembol ve terimler kullanılmaktadır. Aşağıdaki görüntülerde şekil ve açıklaması gösterilmektedir” (Jackson,1993,s.16).

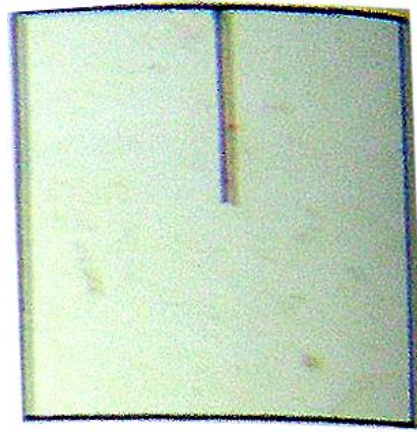
Görüntü 30: Vadi şeklinde katlama görüntüsü

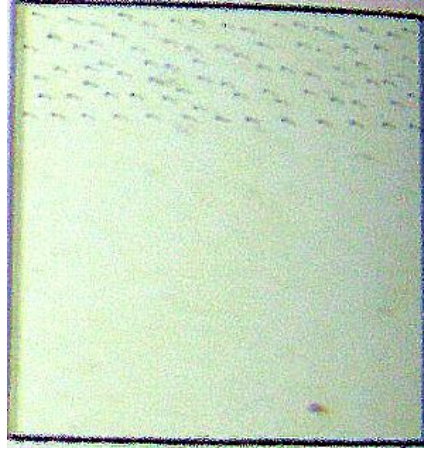
Görüntü 31: Dağ biçimi katlama görüntüsü (Jackson,1993).

Görüntü 32: Önüne doğru katlama görüntüsü (Jackson,1993).

Görüntü 33: Kesilmesi gereken kısım görüntüsü (Jackson,1993).

Görüntü 34: Yapıştırılması gereken kısım görüntüsü (Jackson,1993).

2.2.1 Tek Parça Tekniği

Basit olarak tasarlanmış bir pop up bile iki boyutlu olarak resimlenmiş bir tasarımdan daha etkileyici ve dikkat çekici görünebilmektedir. Her zaman için karışık ve çok parçalı bir tasarım gerekli olmayabilir. Tek bir parçadan yola çıkılarak tasarlanmış bir pop up tekniği istenen etkiyi sağlayabilmektedir. Bu bakımdan her tekniğin arasındaki farklılık ve yapılış yöntemleri iyice araştırılmalı ve teknikler üzerinde çalışılmalıdır.

“Tek parça kâğıt üzerinden kesilerek tasarlanarak yapılan bu teknik en basit pop up yapım tekniklerindendir. Ama bu tekniğin içinde de aç, platform kesim ve kat yerlerine, simetrik ve asimetrik olmasına dayalı daha da karmaşık yöntemler vardır. Ortadan kat yeri olan simetrik bir tasarım başlangıç için kolay tasarlanmaya uygundur. Diğer teknikler başlangıçta karmaşık olduklarından dolayı kafa karıştırıcı olabilmektedir” (Jackson,1993, s.21).

Görüntü 35: Tek parçalı olarak tasarlanmış bir pop up görüntüsü (Jackson,1993, s.20).

Yüz kısmı simetrik fakat şapka asimetriktir. Şapkanın asimetri yöntemi ile yapılması ve şapkanın kırmızı olması ile karakter oluşturulmuştur. Simetri esasına dayalı daha basit bir tasarımı açıklamak gerekirse; Seçilmiş olan kâğıt önce ortadan ikiye katlanmalıdır. Daha sonra üzerine tasarlanılan desen çizilir. Bu çizim kesim işlemi bitirildikten sonra kâğıdın arka tarafında kalmalıdır. Önemli olan nokta, çizmek istediğimiz şekil, ikiye katlandıktan sonra kâğıdın ortasına (kâğıt katlandıktan sonra ortasında çıkan izin üstüne) simetrik olacak şekilde çizilmelidir. Örneğin bir çam ağacı çizilecekse, ağacın dalları her iki (kat yeri) yanı da simetrik olacak şekilde çizilmelidir. Çizim yapıldıktan sonra çizimin üstünden makasla kesim yapılabilir. Öncesinde kesim ve kırım yapılacak yerler işaretlenmelidir. Çizgiler arkada kalacak şekilde kâğıt katlanmalı ve arka kısımdan öne doğru kesilen şekiller itilmelidir. Böylece elde edilmiş olan üç boyutlu bir pop up kart olacaktır.

2.2.2. Çoklu Parça Tekniği

Tek parçalı tasarımlarının aksine, çok parçadan oluşan pop up'lar daha az "sade" veya bir şekilde yapılması ve tasarlanması daha kolay olarak görölmektedir. Kuşkusuz daha çok parça ekleyerek pop up yapmak, pop up tasarlamadan önce tekniği seçmekle ilgilidir. Daha sonra problem bu seçimle ilgili tekniklere ve bunların sayfa üzerinde nasıl kontrol edilebileceğine dönüşmektedir. Bütün problemlerde olduğu gibi değışkenler arttırıldıkça, tasarım daha zor hale gelmektedir. Karışık gibi gözükmesine rağmen çoklu parça tekniğinin öğrenilmesi şaşırtıcı şekilde kolay ve küçük bir çabayla ilginç, değışik biçimlerin oluşmasına yol açar (Jackson,1993,s. 69).

Çoklu parça teknikleri tek parça tekniklerinden daha farklıdır. Her bir tekniğin kendi metotları vardır ve bir teknik başka bir teknikle karıştırılmamalıdır. Her bir tekniğin oluşmasına yol açacağı formlar da birbirinden oldukça farklı olacaktır. Bu da pop up yapımına yeni başlayanların çoklu parça pop up'larının potansiyelini tam olarak kavrayabilmelerini zorlaştırmaktadır. Pop up yapının kavranmasında en önemli yöntem, detaylardan çok egzersizlerden geçmektedir. Egzersizlerden sonra öğrenilen teknikler pek çok biçime uyarlanabilir.

"Çok parçalı pop up'lar mutlaka hassasiyetle yapılmalıdırlar. Eğer dikkatsizce yapılırlarsa, pop up katlanamayabilir sayfa açılmayabilir ya da sayfa açıldığında yükselmesi gereken platform mekanizması işlemeyebilir. İki boyuttan üç boyuta akıcı geçişı sağlamak için açılıp kapanma sorunu olmayan düzgün işleyen bir sayfa yapısı oluşturmak önemlidir. Üzerindeki pop up dikleştikçe bükülen veya eğilen bir sayfa dayanıksızdır ve mutlaka sertleştirilmelidir. Yeterli dayanıklılıkta bir sayfa oluşturmalı ve pop up 'ın kendisini de uygun ağırlıktaki bir kâğıttan yapmak gerekmektedir" (Jackson,1993,s.69).

‘V’ tekniği;

“Bu teknik çoklu parça tekniklerinin en basit ve en kullanışlı olanlarındandır. Hemen hemen her makul şekilde sağlam, kendi kendine destek verebilen şekil, alt ve dikey kat yerine basitçe yapıştırıcı sürölerek oluşturulabilir. Pop up figürünün kâğıda yapıştırmanın iki yolu vardır: Birincisi alt kısımdaki yapışkan şeritlerin direkt olarak sayfaya yapıştırılması, ikincisi de şeritlerin kâğıdın altında görüş alanının dışında kalacak şekilde boşluklara itilmesidir. İlk yöntem ikincisine göre daha basittir, fakat yapışkan şeritleri kâğıt yüzeyinde görölcek şekilde bırakır. Eğer kâğıt malzemeler birbirine uymuyorsa bu durum göz zevkini bozabilir” (Jackson,1993,s.70).

Paul Jackson’ın kitabında yaptığı açıklamaya göre bu tekniğın en temel uygulaması şu şekildedir;

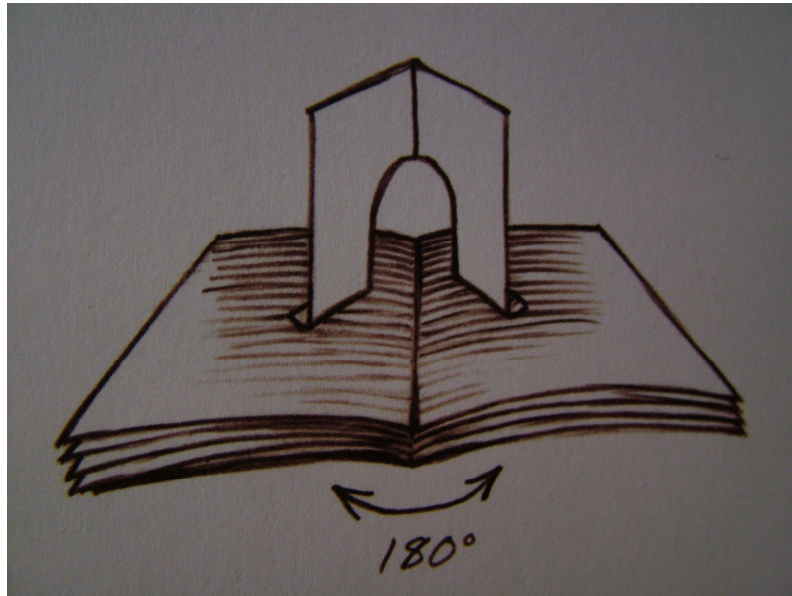
1. Sert kâğıttan bir dikdörtgenin eni boyunca bir kenar kırımı oluşturun. Bu kenar kıvrımı yapışkan şeridi olacaktır ve tekniğın işe yaraması için doğru şekilde yapılması gerekmektedir.
2. Kenar kıvrımlarını kırım yerinden bükün.
3. Dikdörtgeni ortasından vadi biçimi alacak şekilde katlayın.
4. Kıvrımları açın. Dikdörtgen şeklin ortasından alt kısına bir yarık oluşturun. Bu sayfaya yapıştırılmak için hazırlanan temel parçadır.
5. Pop up’ı kapatın ve yapıştırıcıyı her iki ayağı uygulayın.
6. Dikkatli bir şekilde ayakları sayfaya yapıştırın. İkinci ayağı yapıştırmadan önce diğır sayfaya bakacak şekilde hizalayın.
7. Sayfayı ikiye katlayın böylece yapışkanlı ikinci ayak sayfanın diğır yüzeyine yapışmış olur.
8. Yapışmasını kuvvetlendirmek için sayfanın üzerine bastırın ve sayfayı açın (Jackson,1993,s.70-71).

2.2.3 Diğer Teknikler

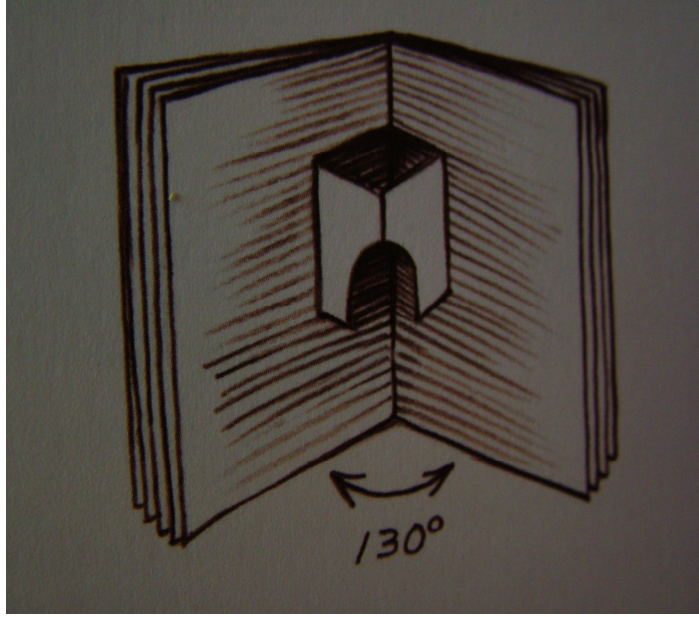
Sayfa Pozisyonları;

Bazı pop up'lar en iyi, sayfanın düz açılması yukarıdan bakılması ile işlerken diğer türlü de dik veya geniş açıyla açılması gerekecek şekilde tasarlanmalarıyla daha iyi sonuç vermektedirler. Sayfa pozisyonu pop up formlarını birbirinden ayırmak için yöntemdir. Çeşitli pop up yapıları en iyi şekilde, sayfanın geniş açılmasıyla ve değişik pozisyonlardan oluşması ile çalışır (Barton,2005,s.9).

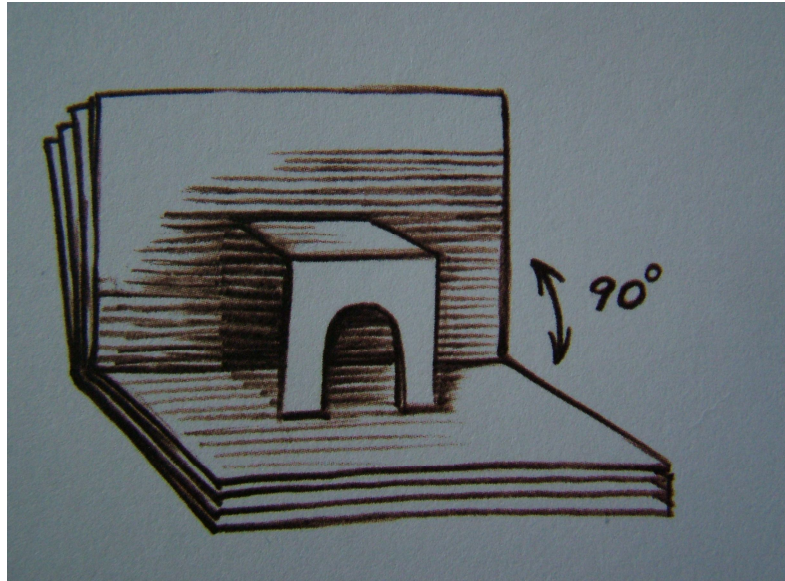
Genelde pop up sayfaları üç değişik açı ile açılmaktadırlar. Bunlar:180 derecelik açı, 130 derecelik açı ve 90 derecelik sayfa açılarıdır (Bkz. Görüntü 36, Görüntü 37, Görüntü 38). Bazı pop up türlerinde 360 dereceye kadar açıldığı gözlenebilir. Bunlar genelde bebek evleridir (doll house). Seçilen tekniğe göre bu açılardan herhangi biri sayfanın açılış konumu olarak belirlenebilir.

Görüntü 36: 180 derecelik sayfa açısı çizimi görüntüsü (Barton,2005)

Görüntü 37: 130 derecelik sayfa açılışı çizimi görüntüsü (Barton, 2005)

Görüntü 38: 90 derecelik sayfa açılışı çizimi görüntüsü (Barton, 2005)

“Sayfaların konumu genelde okuyucu tarafından dikkate alınmayabilir. Birçok okuyucu otomatik olarak sayfayı ideal okuma pozisyonunda tutar. Yine de pop up oryantasyonu tasarımda önemli bir yer tutmaktadır. Bakış açılarında sabit bir geçiş ve sayfa konumlarında değişiklik gerektiren bir pop up serisi bilinçaltında rahatsızlık verebilir. Hoşa gidecek suretle birlikte

aynı düzende hareket eden bir pop up tasarlanması okuyan ve pop up'a bakan kişi için daha rahat olduğu söylenebilir" (Barton,2005, s.9).

Pop up tasarımı yapmadan önce pop up yapım tekniğini öğrenmek gereklidir. Bu tekniği kavradıktan sonra tasarımcı, kendi yaratıcı fikirlerini pop up üzerinde uygulayabilir.

"Birçok tasarımcı daha çok fikir edinebilmek, edindiği bilgileri, yaptığı eskizleri hatta ilginç kelimeleri not almak için yanlarında defter bulundurmaktadır. Müzeleri ve sergileri gezmek, başka insanlarla beyin fırtınası yapmak pop up yapımında yaratıcı süreç için faydalı olduğu düşünülmektedir. Uygun olan fikirler için araştırma yapılmalı ve yeni metotlar bulunmalıdır. Bunun sonucunda yeni bir pop up tasarlarken yapılan araştırma ve ortaya çıkan yöntem kullanılacaktır" (Barton,2005,s.18).

Kutu Şeklinde tasarlanmış pop up ;

- Manzara ve portre konumu
- Sayfa üzerindeki ideal açı (130 derece olmalı)
- Kesimlerin kenarlarına kesim ve kırım (ikişer olarak) uygulaması
- Kâğıdın ortasına gelecek şekilde yerleştirilmesi, kare şekillerindeki pop up uygulamaları içindir.

"Pop up'ın en kolay uygulanabilir geometrik şekillerinden biri kare şeklindeki pop up'lardır. İki kesim ve kırımla bükülmüş bir kâğıt parçasından oluşan kutu şeklindedir. Kesimlerin boyunu ve ölçüsünü ayarlayarak farklı boyutlarda dikdörtgen şekiller de oluşturulabilir. Kart ya da sayfa tam olarak (180 derece) açılmamalıdır. Kutu şeklinde yapılan mekanizmalara, çizim veya kolaj ekleyerek daha farklı şekillerde oluşturulabilir" (Barton,2005, s.21).

İki taraftan destekli ve diğer kenarlardan kesilmiş geometrik (kare formunda) tasarımdan farklı şekillere ulaşılabileceği gibi; tam olarak kare olmayan, diğer taraftan da simetrik olan formlardan farklı mekanizmalar elde edilebilmektedir.

Bu şekilleri kendi içinde parçalara ayırarak ya da parça ekleyerek farklı hareketler oluşturulabilir.

Üçgen şeklinden yola çıkılarak tasarlanılan pop up;

Üçgen pop up yapımına geçmeden önce düşünülmesi gereken önemli ayrıntılar:

Sayfanın orta kısmına, kat yerine hizalama yapılmalıdır.

Tek kesim ve iki kırimdan oluşturulmalıdır.

Genelde manzara ya da portre konumları belirlenir

Sayfanın ideal açısı 130 derece açılacak şekilde tasarlanmalıdır.

Üçgen pop up diğer temel formlardan biridir. Yapılışı kutu pop up'a benzer fakat iki yerine tek bir kesim yapılır. Bu pop up türünde destek noktaları daima köşelidir ve üçgenin eğimli kısımlarını oluştururlar. Açının derecesi pop up'ın yönünü ve hareketini belirlemektedir.

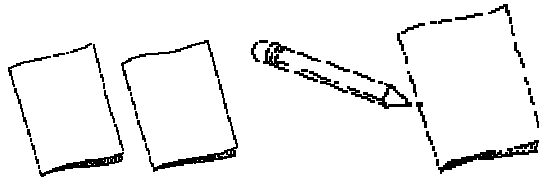
“Üçgenin pek çok çeşidi vardır. Kesimler düz, kıvrımlı, sivri uçlu; katlar dik veya bir miktar açıldırılmış olabilir. Bir parça da hayal gücü ile üçgenler dağ, çam ağacı veya mısır piramidi gibi nesnelere dönüştürülebilirler” (Barton, 2005,s.31).

Görüntü 39: Üçgen pop up uygulamasının görüntüsü (Barton,2005,s. 31).

Aşağıdaki yapım tekniği Joan Irwin' in kitabında açıkladığı gibi verilmiştir. Malzemeler, ölçüler ve kullanım şekli tasarımcının amacına göre değişebilir. Üçgen formundan genellikle açılıp kapanan ağız formları tasarlanabileceği gibi soyut şekillerde oluşturulabilir.

1. İki ayrı parça kağıt alınır, her birinin ölçüleri 21.5 santimetre olmalıdır. Kâğıt ortasından katlanmalıdır. Bir işaret koyulur (yaklaşık olarak nokta, katlanan kenarın merkezinde olmalıdır).

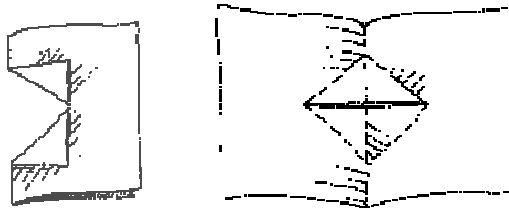
Görüntü 40: Yapım Tarifi görüntüsü 1.

2. Dış kenara noktaya doğru 5 cm ölçüsünde bir çizgi çizilmelidir ve belirlenen noktadan makasla kesilir.

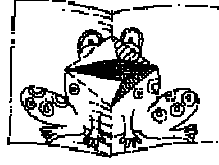
Görüntü 41: Yapım Tarifi görüntüsü 2

3. İki üçgen oluşturması için kesilen kapaklara kırım verilerek arkadan katlanması gerekir. Yeniden kapaklar ve tüm sayfa açılır.

Görüntü 42: Yapım Tarifi görüntüsü 3.

4. Bir canavar, bir kişi veya ağız çevresinde bir hayvan çizin.

Görüntü 43: Yapım Tarifi görüntüsü 4

5. Tutkalı iç ve dış kartlarla birlikte uygulayın. Ağız kısmı olan yere yapıştırıcı uygulamayın. Zor olan parça da ise kâğıdı tutup (bir çadıra benzer şekilde) en üst üçgene parmak koyularak, aşağı itilir. Üçgen kâğıdın diğer tarafından çıkacak şekilde arkasından bastırmak gerekir. Artık kartı oynatmanın olanağı vardır.

Görüntü 44: Yapım Tarifi görüntüsü 5

6. Son olarak pop up kartın arkasına, ortadan katlanmış aynı ölçülerde başka bir kâğıt yapıştırılabilir. Böylece üçgen kısmın arkasında kalan boşluk yerine arka plan oluşturulabilir (Erişim: <http://www.makersgallery.com/joanirvine/books.html>).

Pop up sahne oluşturma;

Girintili çıkıntılı destekler ve bir platform üzerinde yer alan pop up' lar uzaysal tasarım ve hareket esnekliğıne olanak tanıyan yapılardır. Pop up tasarlayan kişi, oda veya manzara izlenimi uyandırmak amacı ile ince parçalar, basamaklı parçalar (fonda da aynı şekilde) yardımı ile katmanlı bir sahne oluşturabilir. Ayrıca bu parçalara karakterler ekleyebilir.

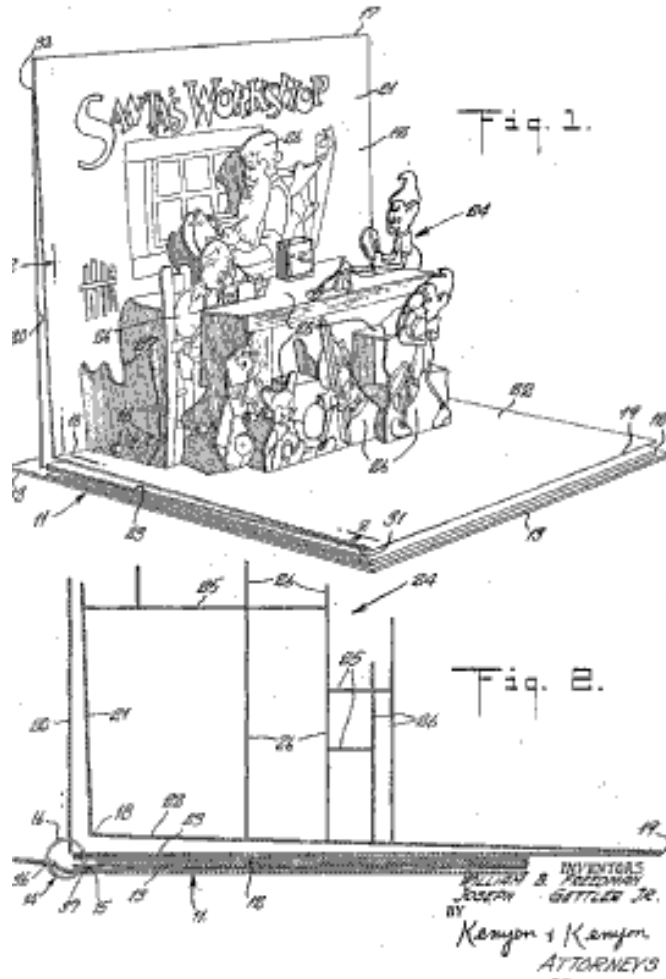
Görüntü 45: Pop up katmanları ve destek kısımlarından örnekler (Barton, 2005)

“Pop up’lar beklenmedik, hareketli ve dinamik yapılarıyla teatraldirler. Sahne giriş ve çıkışları yapan, boyutsal hikâyeler anlatan ve aktörlerin canlılığı ile sayfa boyunca belirip kaybolan küçük, sihirli kâğıt oyunlarıdır” (Barton,2008,s. 7).

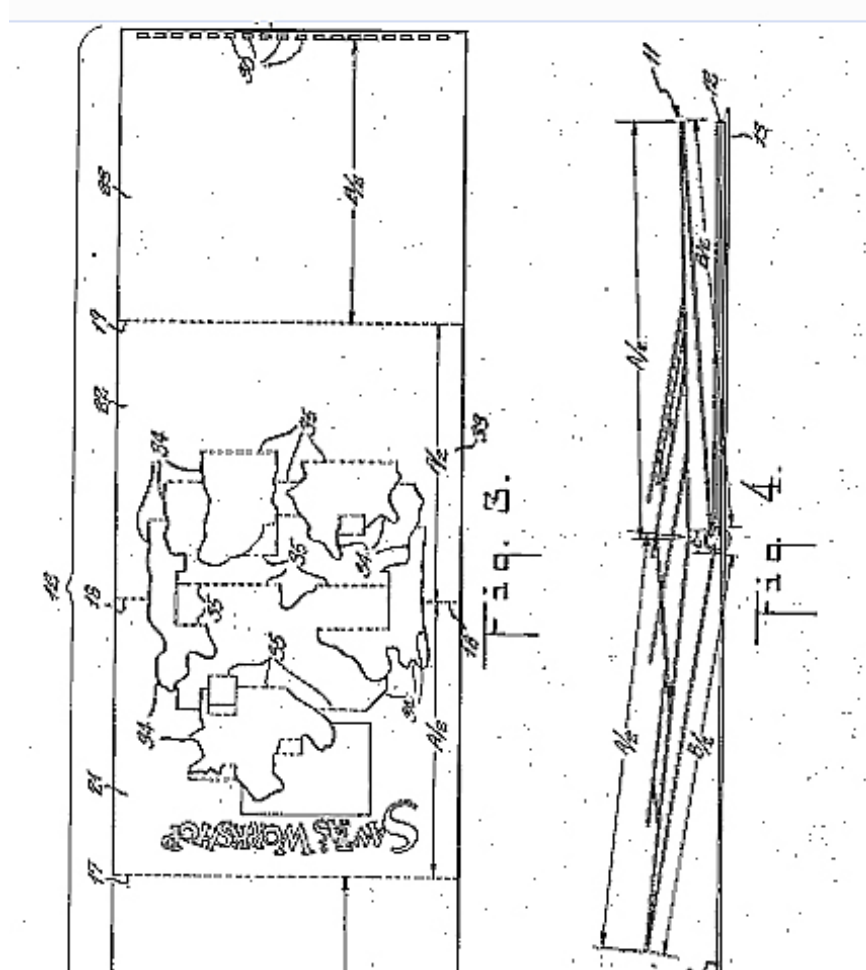

Görüntü 46: 180 derece açılmış sayfa ve platformlardan örnekler (Barton,2005)

“Hareketli platformlar 180 derece açılmış geniş sayfa ile oluşturulur. Hareketli platformlar sayfanın üzerinde sallanır gibi durabilirler. Platformların arkasını sayfanın yüzeyine bağlayan gizli desteklere tutturulurlar (daha çok yapıştırmak kaydıyla). Biri diğerinin üzerine gizli destek ve bağlantılar ile sıralı nesneler çok katlı bir sahne düzeni oluşturabilir. Çıkıntılı destek, bükülmüş karton ve 90 derece açılmış sayfayla oluşturulur. Katlanmış sayfanın bir yüzü fon veya duvar, diğer yüzü ise yer görevi görmektedir” (Barton,2008,s.7).

Görüntü 47: W. B. Freedman Pop up kitap sahne görüntüsü

Görüntü 48: Sahne Görüntüsü.

2.2.4. Pop Up Kâğıt Mühendisliği

Pop up Mekanîği;

Bir pop up pozisyona sokan, katlanmış bir sayfayı açma hareketidir. Geniş sayfa mekanik bir kaldıraçtır; bu kaldıraç açmak veya kapamak sayfaya bağlı olan parçanın alçalmasına veya yükselmesine neden olmaktadır. Aynı prensip sıradan bir mekanizmada da kullanılır ve pop up özünde kâğıttan bir mekanizmadır.

“ Birçok insan origami denilen, uzak doğu ülkelerinin kâğıt katlama sanatını kâğıt mühendisliği ile karıştırmaktadır. Pek az origami yapısı hareket etmek üzerine yapılmasına rağmen birçoğu hareketsizdir. Bu nedenle

hareket, pop up' ları origamiden ayırmaktadır. Ayrıca pop up' lar hareketli ve üç boyutlu kâğıt ürünlerinden de ayrı tutulmalıdır. Bu ürünlerde kâğıt mühendisliğine girer fakat pop up sisteminden ayrıdır. Bu yüzden pop up, bir kitap, karton veya kart açıldığında sayfaların hareket etmesi, sayfa açıldığında boyut kazanması gibi mekanik hareketlerle tanımlanabilir” (Barton, 2005,s.8).

Üç boyutlu formlar, katmanlar, sayfalarını açtığınızda oluşan görünüm kâğıt mühendisliği, İngilizce adı ile ‘Paper Engineering’ ile bağlantılıdır. Kâğıt mühendisliği sonucu (kâğıt mekanizması) çekme, itme, yukarı kaldırma, dönen çarklar vb. hareketler sağlanabilmektedir.

Günümüzde, pop up ve hareketli kâğıt mekanizmaları genelde çocuk kitaplarıyla ilgilidir ve bu kitaplara hareketli tasarım uygulaması için kullanılmaktadır. Bundan öncesinde, yaklaşık olarak 15. yüzyılda bu mekanizma ve yöntemler astronomi, matematik, insan anatomisi gibi alanların açıklanmasında kullanılmıştır.

“Pop up tasarımı yanlışları düzeltebilme, sorunu bulma ve birazda eğlenebilmekle alakalıdır. Temel pop up şekillerin öncelikle formları oluşturabilmekle ve tasarımcının hayal gücü ile gerçekleşebilmektedir” (Barton, 2005).

3. BÖLÜM: ÇOCUK POP UP KİTAP TASARIMI VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ

3.1. POP UP KİTAP TASARIMI VE ÖRNEKLERİN İNCELENMESİ

Çocuklar için tasarlanmış kitaplarda, içerik ne olursa olsun, bilginin sunum şekli de önem kazanmaktadır. İçerik sunum tarafından yok edilmediği ve kaynak görsel açıdan albenili, ama içi boş bir kitaba dönüşmediği sürece sorun olmamaktadır.

Pop up kitap tasarımı incelemesi yaparken, normal illüstrasyon kitaplarından farklı olarak kitabın baskıya hazırlık aşaması, kesim ve kırımlarının nasıl olması gerektiği yani biçimsel özellikleri ve içerik olarak incelenmesi gerekmektedir.

3.1.1 Pop Up Kitap Tasarımı

Her tasarıma başlamadan önce yapılacağı gibi *layout* çalışması yani çalışma öncesi plan oluşturulmalıdır. *Layout* özellikle pop up kitap için önem taşımaktadır. Bu önem kitabın diğer resimli kitaplara göre daha karmaşık olan yapısından kaynaklanmaktadır. Plan yapılmadan hareketli bir kitap oluşturmak, hem zor, hem de yanlış sonuçlanma olasılığı taşımaktadır.

Hataları hesaba katmak;

“Hatalar öğrenme sürecinin parçasıdır. Bir hata sonuca giden yolda araç olabilir ve başarısızlık sayılmaz. Hatalı pop up denemelerini ve eskizleri çöpe atmamak öğrenme ve teknikleri geliştirmedeki en iyi yöntemlerdendir. Böylece yapılması ve yapılmaması gerekenleri hatırlatırlar. Hata denemeleri için eski veya kullanılmayan bir kitap üzerinde denemeler yapılabilir. Bu kitap üzerine tek tek sayfalar halindeki pop up hem sayfanın hem de kitabın ortasına gelecek şekilde yapıştırılabilir ve böylece pop up sayfa açılışının kitaptaki denemesi gözlenebilir. Bu yöntem eğer kitap dijital ya da matbaa ortamında basılmak isteniyorsa basım öncesinde kontrol için iyi bir yöntem oluşturabilir. Daha iyi sonuç almak için bu kitabı tasarımcı

kendi belirlediği boyut ve ölçülerde cilt kısmından başlayarak ve boş sayfalar ekleyerek oluşturabilir ve tasarımın son haline yaklaştığını olduğu varsayılabilir” (Barton, 2008,s.18).

Birçok pop up tasarımcısı pop up kitabı tasarlarken diğer bir tasarımcıyla ekip halinde çalışabilir. Buna ünlü tasarımcılardan Robert Sabuda ve Matthew Reinhart tarafından tasarlanan Tarih Öncesi Devirler Ansiklopedisi örnek verilebilir.

“Tek başına pop up tasarlayan kişi için kitap oluşturmak daha zor bir iştir. Bu bakımdan nasıl yapılacağına kavramanın yolu modeller oluşturmaktadır. Her bir model ile bir öncekine göre yapılanlar geliştirilecek ve oluşturulmak istenen etkiye yaklaşılabilecektir. Tasarımcı aklında çağrışım yapan şekillerden başlamalıdır. Pek çok profesyonel kâğıt mühendisi iki özdeş model yaparlar. Bir tanesi düzenlemek diğeri de düz bir diagramı korumak ve gelişmelere uyarlamak için kullanılır. Pop up’ ları modelden bitmiş çalışmalara uyarladıkça, tasarım ve işlevsel problem çözme yeteneği kazandırmaktadır. Bu yetenek sadece kâğıt mühendisliğinde değil ayrıca yaratıcı analiz ve özgün tasarım gerektiren pek çok durumda da tasarımcının işine yarayacağı düşünülmektedir” (Barton,2008,s.18).

Pop up hareketli bir kitap olmasının yanında resimleme yapılmış bir kitaptır. Renk, tasarım için önemli bir araçtır. Bu yüzden yapılan çizimler ve seçilen renkler önem taşır. Renklendirme yapılırken çocuk psikolojisi dikkate alınabilir.. Tasarımcı çizgilerinin gücüne ve siyah beyaz dengesini iyi kullanabilmesine göre de iyi bir renksiz çalışma da ortaya çıkarabilmektedir. Pop up kitabın bir özelliği de şaşırtıcı olabilmesi ve iki boyutlu resimlenmiş kitaplara göre boyut kazandırılmış görünümüdür. Bu özelliğinden dolayı tasarımlarda farklı uygulamalara gidilmesi alışılmış katlama ve hareketlendirmelerden uzaklaşılması kitabı çocuklar için cazip hale getirebilmektedir. Hareketli kitaplar da kâğıt önemli bir unsurdur. Kâğıdın seçimi bu kitaplar için önem taşır. Katlanması, eğilip bükülmesi zor olan ya da kolay yıpranan kâğıtların seçilmesi sorun oluşturabilmektedir. Bu yüzden tasarımcının kâğıt mühendisliğini ve

katlama yöntemlerini temel olarak bilmesi uygulamanın iyi sonuçlanması için önemlidir. Mat renkli iyi kaliteden bir kâğıt genelde pop up kitapları için seçilebilmektedir. Ayrıca baskı yöntemleri de bu tür kitaplar için önemlidir. Bu tarz kitapların sağlam olarak tasarlanması ve kullanımda uzun sürelilik düşünülmelidir. Bu şekilde planlanmış ve uzun yıllardan günümüze aktarılmış pop up kitap örnekleri görülmektedir. Pop up kitap da hazırlanma yöntemlerinden çoğu çift taraflı olarak düşünülür ve kitapta ki kısımların baskısız görünmemesi önemlidir. Bu yüzden tasarımcının baskıyı nasıl ayarlaması gerektiğini bilmesi, sonuç bakımından önemlidir. Her kitapta olduğu gibi pop up' ta da metin (özellikle de çocuk kitaplarında) dikkate alınmalıdır. Çocukların okuyabileceği font ve büyüklükte olmalıdır. Genelde fontun büyüklüğü çocuk kitaplarında en az 12 ve 14 punto olarak önerilmektedir. Kitabın kapağı, satın almada ve çocuğun ilgisini çekmek açısından önemli rol oynamaktadır. Kitabın konusuyla ilgili, karmaşık olmayan bir tasarım çocuğun ilgisini çekmek için önemlidir. Sayfa düzeni çocuklar için rahat ve anlaşılır olarak tasarlanmış resim ve metin birbirinin tamamlayıcısı olmalıdır.

Kâğıt seçimi: Pop up yapımında kâğıt ya da kart seçimi önemlidir. Katlamaya uygun olmayan kâğıt daha sonra tasarımda ve kitabın yapımını uygulamada sorunlara yol açabilir. Eğer kâğıt çok ince bir malzemeden seçilirse; pop up zayıf olur ve çöküp zarar görebilir. Gereğinden kalın bir kâğıtta ise, katlama yerleri, destek olan kısım ya da kısımlar yerine tam oturmayabilir, katlanamayabilir. Hatta sayfayı açıp kapatırken kâğıt zorlanabilir. Buda tasarım içinde istenmeyen margin (boşluklar) yol açabilir ya da hiç boşluk payı kalmayabilir. Bu tür sorunların yaşanmaması için; yeterli kalınlıkta, kırışık olmayan, çatlaksız bir malzemeden seçilmelidir. Ucuz olması için kalitesiz malzemelerden üretilen kâğıtlar zamanla sararıp kırılabilir ve çok yıpranmış hale gelebilmektedirler. Eğer kâğıt yönünden uzun ömürlü bir pop up uygulaması isteniyorsa kâğıdın ph, asit oranına bakılmalıdır. Pratik için (başlangıçta) fotokopi (Xerox) kâğıtlarının seçimi ekonomik açıdan uygun olabileceği düşünülmektedir. Deneme ve başlangıç aşamasından sonra aldığımız uygun şartlardaki kâğıtlar uzun süre rulo halde saklanmamalı, güneşli ve rutubetin olduğu ortamlarda bırakılmamalıdır. Aksi halde kötü koşullar nedeniyle kâğıdın

yıpranması ve kullanımının zor hale gelmesi olası olabilmektedir (Jackson,1993, s.10).

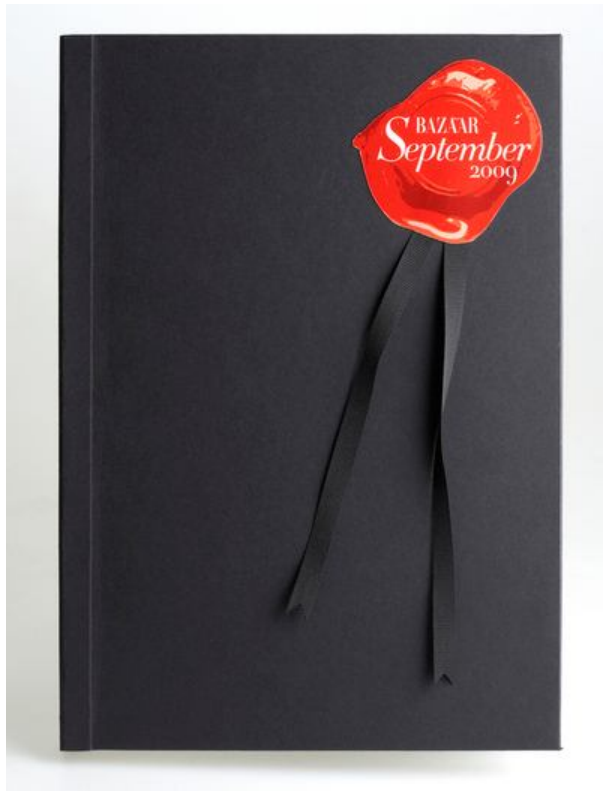
Görüntü 49: Kâğıt Çeşitleri (Jackson,1993

Kâğıt çeşitleri;

1. Mermer desenli kâğıtlar
2. Standart renkli kâğıtlar
3. Kabartmalı kâğıtlar
4. Alacalı kâğıtlar
5. Kenarları tırtıklı kâğıtlar (dokunulduğunda pürüzler hissedilen)
6. Desenli ve kabartmalı olan kâğıtlar (Bkz. Görüntü 49).

3.1.2 Kitap Örnekleri ve Örneklerin İncelenmesi

Aşağıdaki görüntüde (Bkz. Görüntü 50) yer alan çalışma Art Direction' in Tasarımcısı Benja Harney'in, Harpers Bazaar Australia için yaptığı ve tasarıma rengârenk bir boyut katan kolajlar kullanmış olduğu pop up kitabıdır. Çocuklar için tasarlanmamıştır. Pop up yönteminin ne kadar geniş bir alana yayılabileceğinin göstergesi olabilecek bir örnek olduğu düşünülmektedir.

Görüntü 50: Benja Harney'in yaptığı Harpers Bazaar Australia adlı pop up kitabı görüntüsü
(<http://www.grtvolume.org/v1/tasarim/pop-up/>).

Görüntü 51: Kitabın ilk sayfası, tipografik şekilde düzenlenmiş pop up görüntüsü
(<http://www.grtvolume.org/v1/tasarim/pop-up/>).

Yukarıdaki görüntüde (Bkz. Görüntü 51) yer alan resim kitabın giriş sayfasıdır. Tipografik olarak düzenlenen çalışma pop up yardımı ile üç boyutlu etkiye sahiptir. Destek kısımlarının harflerin altında olduğu düşünülmektedir.

Görüntü 52: Kitabın iç sayfalarından bir görüntü
(<http://www.grtvolume.org/v1/tasarim/pop-up/>).

Benja Harney bu pop up kitabı tasarlarken fotoğraflardan oluşan kolaj tekniği kullanmıştır. Pop up olarak öne çıkan manken resimleri arkalarındaki şeritlerle birbirine bağlantılıdır. Kitap sayfası açıldığında nesneler sayfanın ortasından öne doğru gelerek aynı şekilde hareket etmektedirler.

Görüntü 53: İç sayfa görüntüsü
(<http://www.grtvolume.org/v1/tasarim/pop-up/>).

Bu sayfada ise tek parça tekniği kullanılmıştır (Bkz. Görüntü 53). Sayfadaki kadın vücudu simetrik olarak kâğıda yerleştirilmiştir. Sayfa açıldığında katlı olarak duran şekil, açılıp kendini göstermeye başlar. Destek kısımları görüntüde açıkça gözükmemektedir.

Görüntü 54: Son sayfa görüntüsü
(http://paperform.wordpress.com/pop_up/harpersbazaar/).

Bu sayfadaki pop up da zemin katmanı ve onun üstüne monte edilmiş bir katman el yardımıyla düzeltilerek açılıp kapanmaktadır (Bkz. Görüntü 54). Yani içi içe olan iki parça aynı anda hareket etmektedir. Canlı renklerden oluşturulan çalışmada kolaj yöntemi de görünmektedir.

Görüntü 55: Jack' in Fasulye Ağacı kitap kapağı görüntüsü

Tasarım yönünden ilk dikkati çeken kapak düzeninin karışık ve kapaktaki tipografinin yanlış kullanımıdır. Kullanılan yazı renklerinden dolayı da zor okunmaktadır. Ayrıca kapakta ve iç sayfalarda kullanılan kâğıt fazla parlama yapması nedeni ile resimlemeleri algılama sorunları yaşanmaktadır.

Görüntü 56: Jack' in Fasülye Ağacı ilk sayfadan bir görüntü

İlk sayfadaki görüntüden de anlaşılacağı gibi parlamalar çok fazla görülmektedir. Bu da görüntü açısından hoş durmamaktadır.

Görüntü 57: Jack' in Fasülye Ağacı ilk sayfadan ayrıntı görüntüsü

Resimde görülen diğer hata ise pop up'ın arkasının görünmesidir. Arkada resim ya da fon rengi olmadığı için beyaz görünmektedir. İlk sayfadan sonraki sayfalarda ise bir önceki sayfalar boşluklardan görünmektedir.

Görüntü 58: Jack'in Fasülye Ağacı ikinci sayfa görüntüsü.

3.2 POP UP KİTAP TASARLAMIŞ OLAN SANATÇILARDAN ÖRNEKLER

3.2.1. Lothar Meggendorfer

“1847 – 1925 yılları arasında Almanya, Münih’ de yaşamış olan 19. yüzyıl pop up sanatçısıdır. Lothar Meggendorfer kağıt katlama mühendisliğini ve pop up tekniğini geliştirmiştir. Basmış olduğu pop up kitaplar teknik ve yapım açısından dönemin en gelişmiş kitapları olmuştur. Yüzden fazla kitabı çevrilmiş ve sayısız basımları olmuştur. Lothar Meggendorfer’ın mümkün olan en iyi teknikle hazırladığı kitaplar, karmaşık mekanizmalar ve karakterlerle doludur. Meggendorfer’ın resimlemeleri geleneksel resimli kitaplarda da yer almıştır” (Jackson,1993, s.7–8).

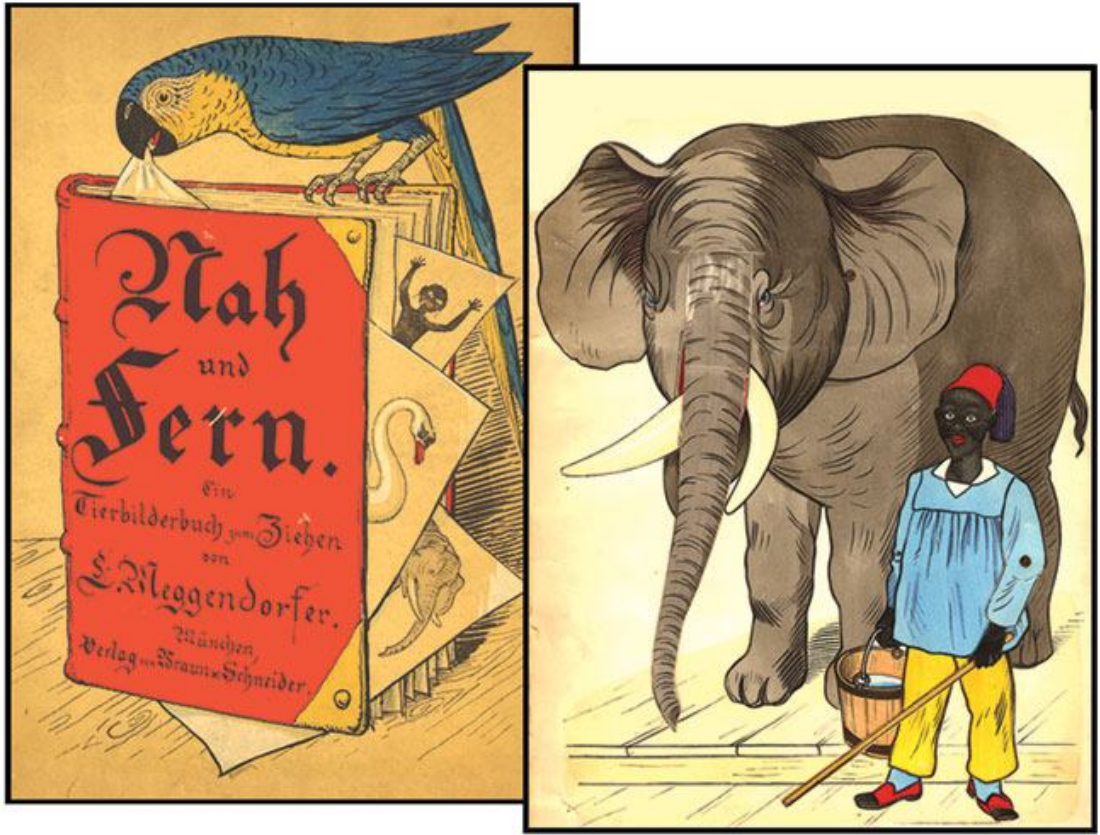

Görüntü 59: Lothar Meggendorfer' in pop up kitabı görüntüsü.

19. yüzyılın en orijinal hareketli resimli kitapları, Lothar Meggendorfer tarafından bulundu. Münih sanatçısı, sanatı boyunca marifetli mekanik aletler tasarlamıştır. Tasarımlarının bazılarında nadir görülen komik bir görünüş vardı.

Görüntü 60: Lothar Meggendorfer' in pop up kitabının iç sayfa görüntüsü
(<http://www.alephbet.com/movable-book.php>)

Görüntü 61: Lothar Meggendörfer' in pop up kitabından sayfa görüntüsü
(<http://www.alephbet.com/pictures/18498B.jpg>)

Çocuk kitapları konusunda çok çeşitli ve oldukça fazla çalışmaları olmuştur. Mekanizmaları olan kitaplar, kağıt sahneler (Harlequinade), birçok illüstrasyon çalışması çocuklar için yaptığı tasarımlardır. 1850'lerde İngiliz basımevi şirketi Dean and Son Meggendörfer ve onun dışında birçok pop up tasarımcılarıyla beraber çalışmış ve bu şirketin pop up kitapları o dönemde popüler olmuştur. Yayımcı şirket onun çalışmalarını çağına göre modern, dâhice ve diğer çalışmalardan ayırt edici bulmuştur. Kitaplarındaki mekanizmalarda aynı anda dört ya da daha fazla parça aynı anda uyumlu şekilde hareket ettirilebilir şekilde tasarlanmıştır. Tahta mekanizmalarında kullandığı resimlemeleri geliştirmiş ve daha üst bir seviyeye taşımıştır.

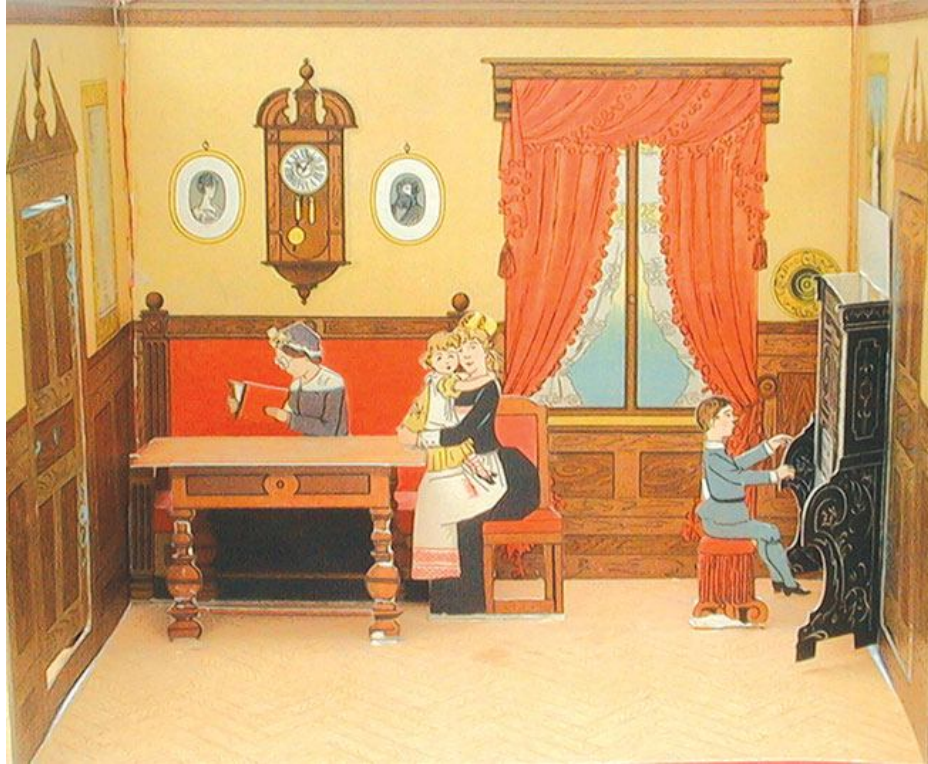

Görüntü 62: Münchener Kasperl-Theater'dan pop up örneği, Münih, 1879.

Ayrıca tasarladığı döndürülebilir diskler üç boyutlu olacak şekilde ve kitapta sayfanın ortasına yerleştirilmiş ve üzerlerine kendi resimlemeleri eklenmiştir. Sanatçının en ünlü ve başarılı olan kitaplarından biri Internationaler Circus and Das Puppenhaus 'dur (bebek evi). Bu kitaplardaki üç boyutlu çalışmalar çok detaylı ve incelikli ayrıca birçok bakış açısından üç boyutlu etkisi gözlenmektedir. Bu kitaplardaki başarılarından dolayı hayatı boyunca birçok talep almıştır.

Görüntü 63: Das Puppenhaus (Bebek Evi) çalışmalarından örnekler

Görüntü 64: Meggendorfer, Lothar'ın bebek evi tasarımından örnek, 1890
 (http://www.alephbet.com/details.php?record=30452&URLPAIR=http%3A%2F%2Fwww.alephbet.com%2FadvSearchResults.php%3Faction%3Dsearch%26category_id%3D0%26orderBy%3Drelevance%26keywordsField%3DMEGGENDORFERlevance%26).

Das puppenhaus kitabı dördü iç mekân, diğer ikisi dış mekân olmak üzere altı sahneden oluşan bir kitaptır. Duvarları ve zemini olan bir bebek evidir. Her sahne insanlar kadar mobilya ve dekorasyon gibi öğelerle ve ayrıntılarıyla zenginleştirilmiştir.

Sanatçının diğer kitapları aşağıda verilmiştir. Bu kitap başlıklarından bazıları İngilizce, Fransızca ve Almancadır.

Affentheater, All Alive, Allerlei Fur Jung Und Alt, Always Jolly, Amusements De Nos Petits, Artistic Pussy And Her Studio, Aufgepasst! Ein Lustiges Ziehbilderbuch, Aus Dem Leben, Bestraste Neugierde, Bewegliche, Scahattenbilder, Bilder Aus Dem Tierleben, Brave Hans Und Der Bose Peter, Bubenstreiche, Changement Amusants, Comic Actors, Curious Creatures,

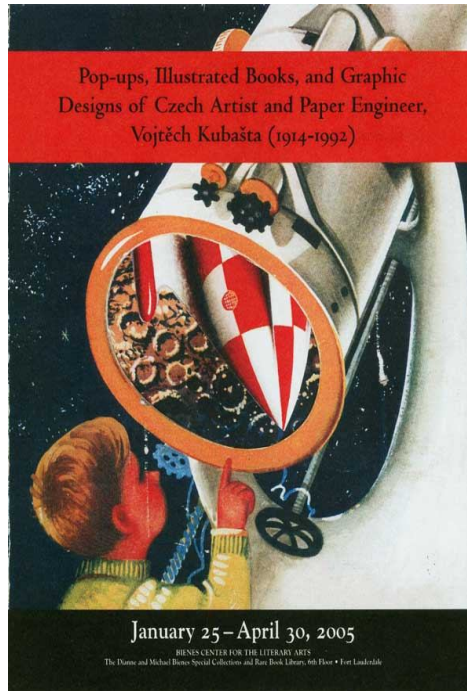
Doll's House, Drehbilder ABC, Eigensinnige Schwein, Ein Korb Von Allerei, Fidele Onkel, Frau Bas, From Far And Near, Fur Brave Kinder, Gemischte Gesellschaft, Gilehrige Paperls Und Der Fluge Schip, Grand Cirque International, Grospapa's Garten, Hans Im Gluck, Hansel Und Gretel, Ich Kann Schon Franzosisch, Im Sommer, Im Stadpark, Im Zirkus, Immer Lustig, Internationaler Circus, Joies Infantines, Lebende Bilder, Lebende Thierbilder, Lebends Affentheater, Look At Me, Lustiges Autameten Theater, Lustiges Famillienspiel, Lestiges Ziehbilder, Merry Company, Militarisches Ziehbil Derbush, Monkey Theatre, More Living Animals, Moving Animal Pictures, Moving Animal Series Volume I, Munchener Bilderbogen, Munchener Kasperl Theter, Nah Und Fern, Neue Kinderlieder Fur Sings, Neue Lebende Bilder, Neue Thirbilder, Neuer Korb Voll Allerlei, Neues Struwwelpeterbuch, Nimm Mich Mit, Princess Rose Des Bois, Prinzessin Rosengold, Puppenhause, ReiseabenTeuer Des Malers Daumenlag Und Seines Dieners Damian, Scenes & Tableaux Surprieses, Scenes Of Animal Life, Sonnenschein, Tiny Tim, Prince Of Liliput, Travellers Of Little Lord, Thumb And His Man Damian, Verschiedene Leute, Verwandlungskunstler, Verwandungs Bilder, Viel Vergnugen, Von Fruh Bis Spat, Wichtelmannchen, Zum
Zeitvertreib (Erişim:
<http://www.library.unt.edu/rarebooks/exhibits/popup2/meggendorfer.htm>).

3.2.2 Vojtech Kubasta

Görüntü 65: Vojtech Robert Vladimír Kubastanın görüntüsü
(http://en.wikipedia.org/wiki/Vojt%C4%9Bch_Kuba%C5%A1ta).

Vojtech Robert Vladimír Kubasta; 1914 – 1992 yılları arasında yaşamış, Çek sanatçı ve mimardır. Viena’ da doğmuştur. Kendisi dört yaşında iken ailesi ile birlikte Prag’ a taşınmışlardır. Aynı yaşlarda sanata olan yeteneği gözlenmiştir. Sanatçı olma ve sanatla uğraşma isteğine rağmen babasının kendisi üzerinde başka düşünceleri olmuş ve oğlunun avukat olmasını istemiştir. Genç yaşlarında sanatçı olmak için direnmesi üzerine, babası onun mimar olmasına karar vermiştir. Bu alanda eğitim görmesi ona teknik bir disiplin kazandırmıştır. Üniversitede başarılı ve yetenekli bir öğrenci olmuş ve kendilerine ‘*Quadrifoliac*’ adını verdikleri dörtlü bir grup içinde yer almış ve bu grup ile öğrencilik hayatında ve sonrasında çalışmalar yapmıştır. Kubasta, Polytech Üniversitesi (Prag) mimari ve sivil mühendislik bölümünü 1938 yılında derece ile bitirmiştir. Profosyonel olarak mimarlığı kısa sürmüştür. 1940’lı yıllarda reklam sanatçısı ve kitap tasarımcısı olarak çalışmıştır. Yaptığı resimlemeler bir süre sonra popüler olmuştur.

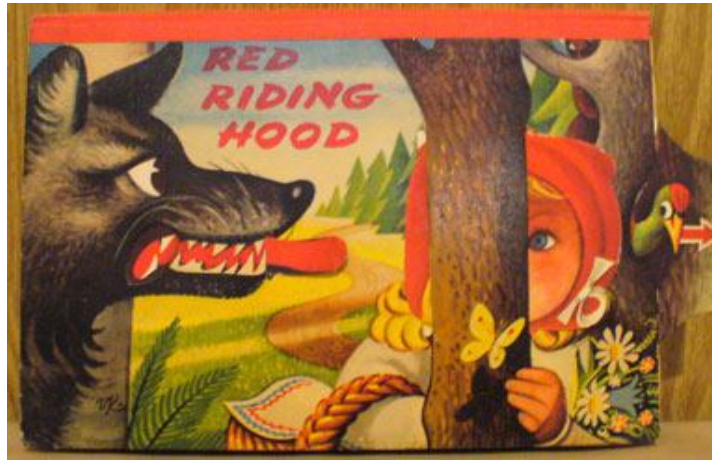

Görüntü 66: Vojtech Kubatsa çalışmaları sergi afişi görüntüsü, 2005
(http://en.wikipedia.org/wiki/Vojt%C4%9Bch_Kuba%C5%A1ta)

Görüntü 67: Anderson, Hans Christian. Der fliegende Koffer [The Flying Trunk]. Hamburg Carlsen Verlag, 1962 (Prague: Artia).

1948 yıllarında komunist yönetim yayım ve basım endüstrisine el koyunca, Kubašta sanatını geliştirmek için başka çalışmalara yönelmiştir. Çekoslavya'dan grafik ürünleri diğer ülkelere ihraç edilirken bu ürünler için yaptığı tasarım ve reklam materyallerinde oldukça başarılı olmuştur. Güneş gözlüğü, porselen, dikiş makinası, Pilsener bira, kalem ve diğer ürünlerin reklamı için üç boyutlu kartlar tasarlamıştır. Her yılbaşında, Çek yılbaşı geleneklerine göre çizmiş olduğu bir çok yılbaşı kartı tasarlamıştır. Resimli çocuk edebiyatının gelişmesinde büyük katkısı olmuştur. 1958'de ilk çocuk pop up kitabını tasarlamıştır. Kitabın adı Little Red Riding Hood (küçük kırmızı başlıklı kız) masal kitabıdır (Bkz. Görüntü 68).

Görüntü 68: Little Red Riding Hood
(<http://www.stillmanbooks.com/popups2.html>).

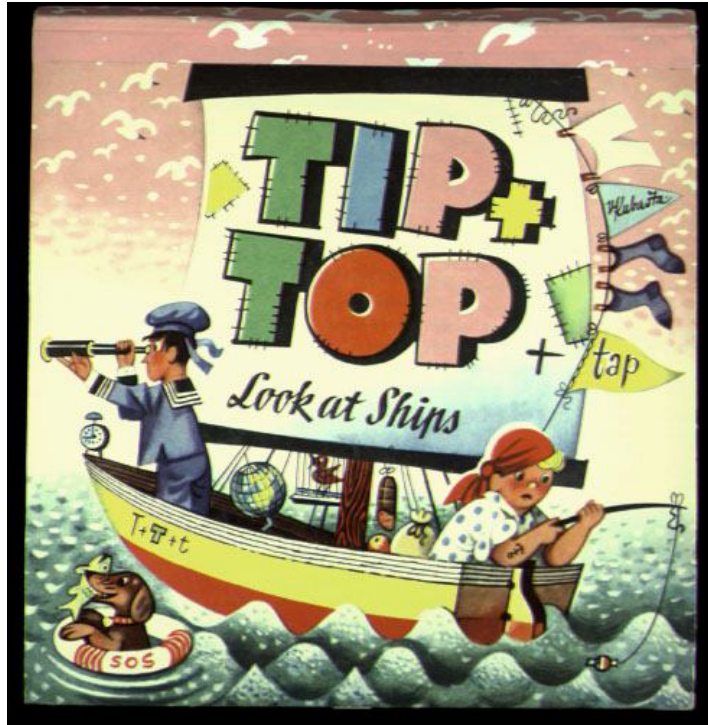
Görüntü 69: Küçük kırmızı başlıklı kız kitabından görüntü
(<http://www.stillmanbooks.com/popups2.html>).

Kubasta, kitabın Artia adlı şirket tarafından basılmasını önermiştir. Bunu izleyen yıllarda Kubasta yayımevinin en iyi tanınmış ve başarılı olan illüstratörü ve pop up tasarımcısı olmuştur. Kitaplarının otuzbeş milyon kopyası satılmış olup, bu kitaplar 24 ayrı dile çevrilmiştir. Grove galerisinde Canada tarafından orjinal çalışmaları ve kitapları gösterilmiştir. Yine Canada da Toronto halk kütüphanesi Osborne koleksiyonunun bir parçası olarak bir çok kitabını sergilemiştir. Ayrıca Amerika'nın çeşitli şehirlerinde *retrospektif* sergisi düzenlenmiştir (Erişim: http://en.wikipedia.org/wiki/Vojt%C4%9Bch_Kuba).

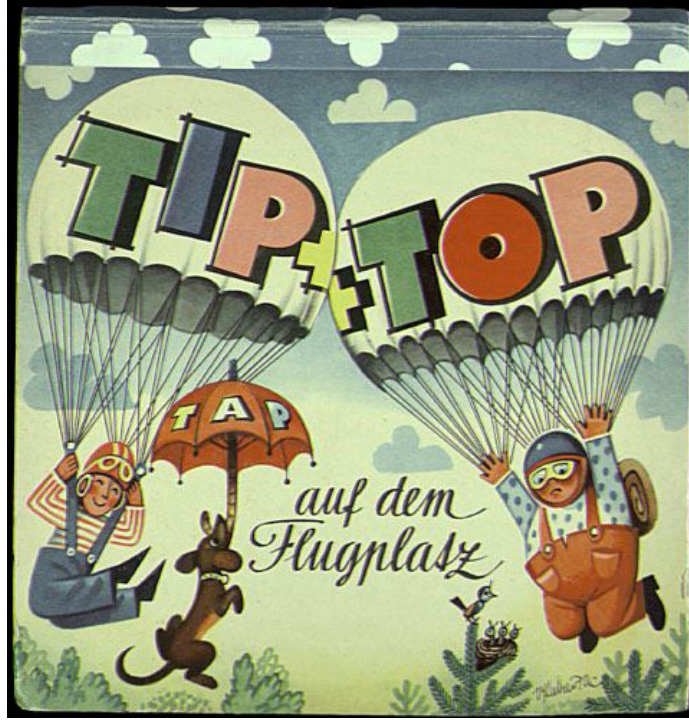

Görüntü 70: Snow White Pop-Up Picture Story
(<http://www.stillmanbooks.com/popups2.html>).

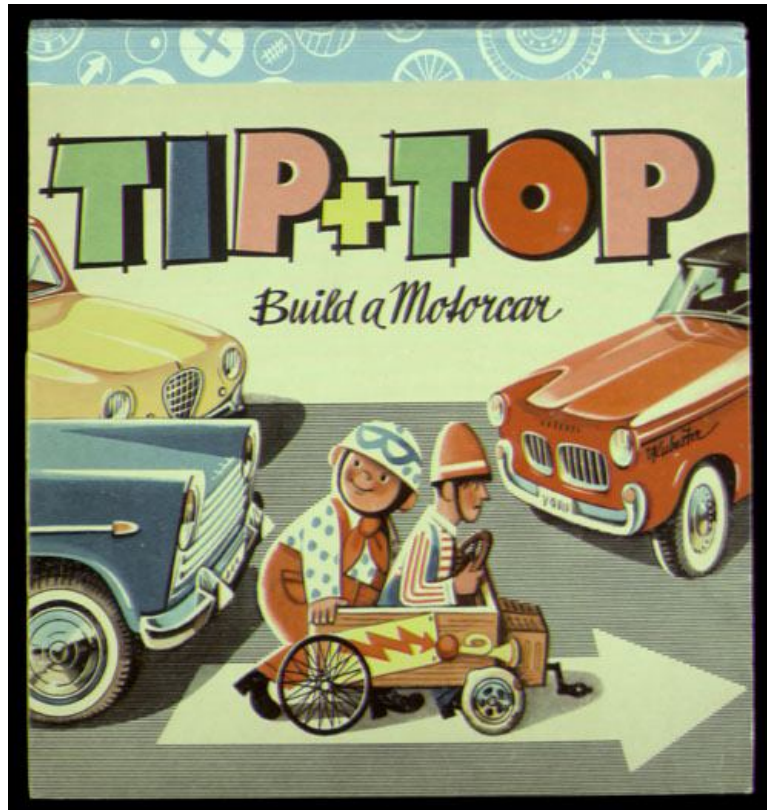
Kubasta tarafından tasarlanan Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler, Çek Cumhuriyeti'nin de Brown Watson tarafından basılmıştır. 6 pop up sahnesinden oluşmaktadır. Kubasta, kitaplarında yeni konulara ve çalışmalara da yönelmiştir. Çocuklar için bulduğu 'Tip ve Top' karakterleri onun icadı olmuştur. Bu karakterlerin kitaplarının serisini yapmıştır. Tip ve Top karakterlerini izleyen dürüst bir köpekle beraber çocuklara, dış mekanları, araba, uçak ve gemileri öğretmeyi amaçlayan bir seri kitaplar dizisi oluşturmuştur. Bu serinin kitaplarındaki her sayfa çarpıcı şekil ve formlardan yapılmış pop up la açılmaktadır. Küçük yaştaki çocuklar kitaptaki karakterleri ve ilişkileri kolayca tanımlayabilmekte ve kitapla birlikte eğitici bir tura çıkmaktadırlar (Erişim: <http://www2.lib.virginia.edu/exhibits/popup/kubasta.html>).

Görüntü 71: Kubasta'nın tasarladığı Tip and Top karakterleri ve onların köpeğinin görüntüsü
(<http://www2.lib.virginia.edu/exhibits/popup/images/covers/flug.jpg>).

Görüntü 72: Kubatsa'nın tasarladığı Tip and Top karakterleri ve onların köpeğinin görüntüsü
(<http://www2.lib.virginia.edu/exhibits/popup/images/covers/flug.jpg>).

Görüntü 73: Kubatsa'nın tasarladığı Tip and Top karakterlerinin görüntüsü

3.2.3 Robert Sabuda

Görüntü 74: R.Sabuda ve kitabı Alis Harikalar Diyarında'nın görüntüsü
(http://3.bp.blogspot.com/_Qj7CXjsbWB4/S_sQIVi04I/AAAAAAAAAGF8/I1teVqCfhYM/s1600/sabuda.jpg&imgrefurl).

Robert James Sabuda 8 Mart 1965'te Amerika'da doğmuştur ve çocukluk dönemi Kuzey Amerika'da Michigan, Pinckney'de geçmiştir. Çizim ve yaratıcılık konusunda çocukluk döneminden beri yetenekli olduğu gözlenmiştir. Eğitimini Pratt Institute, Newyork şehrinde tamamlamıştır. Çocuk pop up kitaplarında ve kâğıt mühendisliğinde dünyanın en başarılı sanatçılarından sayılmaktadır. Vojtech Kubasta'nın pop up kitapları onu üç boyutlu kâğıt katlama mühendisliğini öğrenmeye ve bu konu üzerinde çalışmalar yapmasına vesile olmuştur. Çocuk kitapları resimlemelerine ilgisi aynı okulun staj dönemindeyken başlamıştır. "Bulky Board Books", 1987 de tasarladığı ilk resimleme kitabı olmuştur ama kendisi pop up kitaplarıyla ünlenmiştir (Erişim: [http://en.wikipedia.org/wiki/Robert Sabuda](http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Sabuda), 20 Mayıs 2010).

Daha çocuk yaştan itibaren sanatçı olmayı düşünen Sabuda' nın, en beğendiği illüstratörler; Tomi Ungerer, Arnold Lobel, and Norman Bridwell' di. Sabuda'nın pop up kitabıyla ilk karşılaşması çocukken gittiği dışçide olmuştur ve bütün hayatını etkilemiştir. Alis Harikalar Diyarında kitabı ile Pop up tasarımına farklı bir tasarım ve yaratıcılık anlayışı geliştirmiştir. Çocuk resimleme pop up konusunda üye olduğu yerler; Society of Children's Book Writers and Illustrators

(Çocuk kitapları yazarlar ve illüstratörler derneği), Movable Book Society (Hareketli kitaplar derneği), New York Genealogical and Biographical Society (New York Soy ve Biyografi Derneği)'dir.

Kazandığı ödüllerden bazıları; Notable Children's Trade Book in the Field of Social Studies designation, Children's Book Council (Çocuk kitapları konseyi), and New York Public Library Best Children's Book of the Year designation 1992 (New York Milli Kütüphane, yılın en iyi çocuk kitabı tasarım ödülü), both for Walden; Magic Reading Award, Parenting magazine, and Hungry Mind Review Children's Book of Distinction designation 1992, Dimension Illustration Awards, 1994, for A Christmas Alphabet (Boyutlu Resimleme Ödülü).

Saint Valentine, Atheneum (New York, NY), 1992.

Tutankhamen's Gift, Atheneum (New York, NY), 1994.

The Christmas Alphabet (pop-up book), Orchard (New York, NY), 1994.

The Knight's Castle (pop-up book), Golden Books (New York, NY), 1994.

The Mummy's Tomb (pop-up book), Golden Books (New York, NY), 1994.

Help the Animals (pop-up books), 4 volumes, Reader's Digest, 1995.

Kitaplarından bazıları ;

Arthur and the Sword (Arthur ve kılıç), Atheneum (New York, NY), 1995.

The Twelve Days of Christmas (Yenyılın Oniki Günü) (pop-up kitabı), Simon & Schuster (New York, NY), 1996.

ABC Disney (pop-up kitabı), Disney Press (New York, NY), 1998.

Cookie Count: A Tasty Pop-Up (Kurabiye Ülkesi, pop up tadı), Simon & Schuster (New York, NY), 1998.

The Blizzard's Robe (Blizzard'ın sabahlığı), Atheneum (New York, NY), 1999.

The Movable Mother Goose (Anne Kaz) (pop-up book), Simon & Schuster (New York, NY), 1999.

(Reteller) L. Frank Baum, The Wonderful Wizard of Oz (Muhteşem Büyücü Oz) (pop-up book), Little Simon (New York, NY), 2000.

(With partner, Matthew Reinhart) Young Naturalist's Pop-up Handbook: Butterflies (Genç Doğacının pop up el kitabı: Kelebekler), Hyperion (New York, NY), 2001.

(Matthew Reinhart ile birlikte tasarladığı) Young Naturalist's Pop-up Handbook: Beetles (Genç Doğacının pop up el kitabı: Böcekler), Hyperion (New York, NY), 2001.

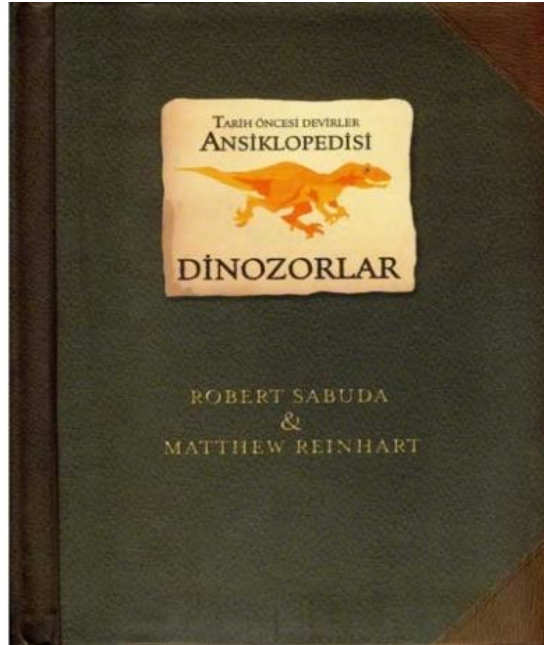
The Adventures of Providence Traveler, 1503: Uh-oh, Leonardo!, Atheneum (New York, NY), 2002.

(Reteller) Lewis Carroll, Alice's Adventures in Wonderland (pop-up book), Little Simon (New York, NY), 2003.

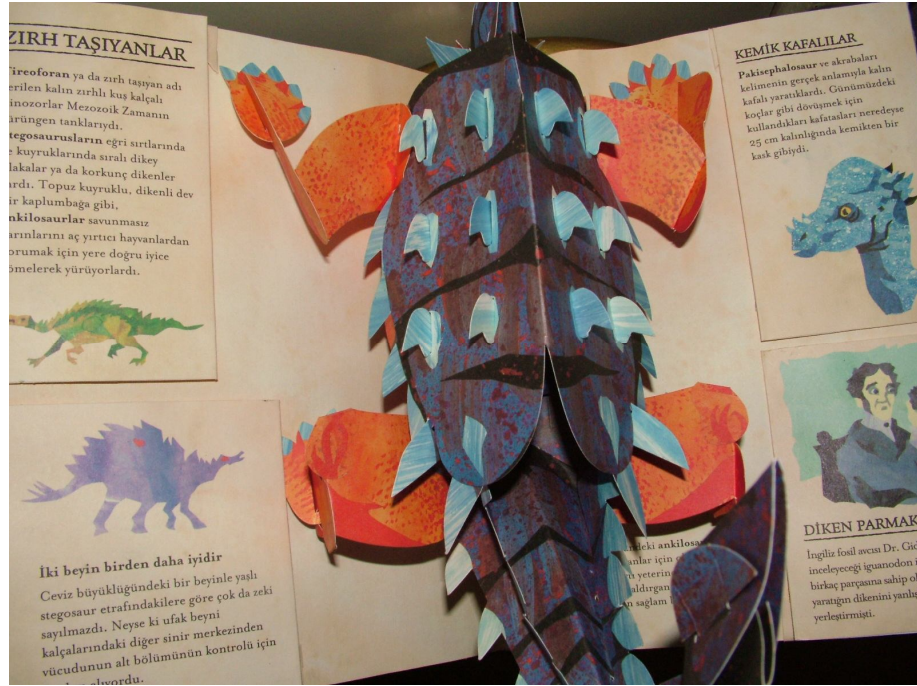
(Matthew Reinhart ile birlikte tasarladığı) Encyclopedia Prehistorica: Dinosaurs (Tarih öncesi devirler ansiklopedisi: Dinazorlar) , Candlewick (Cambridge, MA), 2005.

Winter's Tale (pop-up book), Little Simon (New York, NY), 2005.

(With Matthew Reinhart) Encyclopedia Prehistorica: Sharks and Other Sea Monsters (Tarih öncesi devirler ansiklopedisi: Köpekbalıkları ve diğer deniz canavarları), Candlewick (Cambridge, MA), 2006
(Erişim:<http://biography.jrank.org/pages/2312/Sabuda-Robert-1965.html>, 1 Haziran 2011).

Görüntü 75: Dinazorlar / Tarih Öncesi Dinazorlar Ansiklopedisi kapak resmi görüntüsü
(Sabuda,2007).

Görüntü 76: Dinozorlar / Tarih Öncesi Dinozorlar Ansiklopedisi iç sayfadan bir görüntü (Sabuda,2007)

Robert Sabuda ve Matthew Reinhart'ın birlikte hazırladığı bu kitap çocuklar için hem eğlenceli hem de dinozorlar hakkında bilgi veren üç boyutlu bir çalışmadır. Çarpıcı başlıklara ve dinozorlar hakkında ilginç bilgilere yer verilen kitapta, resimleme ve pop up olarak bilinen dinozor türlerinin yanında diğer az bilinen türlere de yer verilmiştir. Kitaptaki dinozorlar pop up hareketlerinin dışında tamamen üç boyutlu model görünümü almıştır. Kitap tam anlamıyla üç boyutlu kâğıt mühendisliği eseridir. Kitabın içinde yer alan küçük yan kapakçıklarda açıldığında ortaya çıkan pop up dinozorlar ve küçük üç boyutlu dinozor modelleri beklenmedik şekilde bakanın karşısına çıkmaktadır. Kitap tam anlamıyla bu pop up ve kâğıt modellerle doludur.

Görüntü 79: Dinozorlar / Tarih Öncesi Dinozorlar Ansiklopedisi, Etoburlar görüntüsü (Sabuda,2007).

Kitabın belki de en etkileyici sayfalarından biri olan ve tam anlamıyla detaylı bir şekilde üç boyutlu olarak modellenmiş etobur dinozor kafasıdır. Sayfa açılırken dinozorun ağzı da açılmakta ve çene hareketi görülmektedir.

Görüntü 80: İç sayfa içinde, küçük cep sayfada yer alan hareketli dinazor görüntüsü(Sabuda,2007).

Sabuda 'nın bütün pop up kitapları şaşırtıcı, yaratıcı ve hem çocuklar hem de büyükler açısından oldukça ilgi çekicidir. Kitaplarında kâğıt dışında daha farklı materyallerde kullanan Sabuda'nın diğer etkileyici çalışması The Wonderful Wizard of OZ (Oz büyücüsü)'dur.

Görüntü 81: The Wonderful Wizard of OZ'un görüntüsü
(<http://lesconcepts.wordpress.com/2010.03.01/pop-up-books/>).

Görüntü 82: Sabuda 'nın oz büyücüsü adlı kitabından görüntü
(<http://www.rareozbooks.com/>).

3.2.4 Ernest Nister

Raphael Tuck'dan başka renkli ve hareketli kitaplar üreten bir diğer Alman da Ernest Nister'dir. Nister'in firmasının merkezi Nurembrug'da bulunmaktadır.

Firma 19. yy'da oyuncak yapımı için kurulmuştur. 1891 ve 1900 arasında, Nister'in şirketi üstün kalitede pek çok çocuk kitabının çizimini ve basımını üstlendi. Bunların dışında, Nister yapımları yenilikçi bir takım hareketli kitapları da içermektedir. Kitaplar Almanya'da pazarlanmalarının dışında özellikle İngiliz kitle ve yayıncı Dutton aracılığıyla Amerikan kitle için de üretildi.

Görüntü 83: Ernest Nister 'in pop up çocuk kitabından bir sahne, 1895
(<http://www.library.unt.edu/rarebooks/exhibits/popup2/nister.htm>).

Nister'in hareketli kitapların tarihine katkılarından birisi de görüntüleri dağılan resimli kitaplardır. Dean de Venedik storu prensibine dayanan benzer kitaplar üretmiştir. Bu kitaplardaki çizim yatay veya dikey yırtmaçların uyumuyla oluşmuş kare ya da dikdörtgen biçiminde dört veya beş kısmı bulundurmaktadır. Kenarda ya da alt kısımda bulunan bir şerit çekildiğinde resim başka bir resme dönüşmektedir. Nister bu tekniği düzenlemiştir. Şirket dikey ve yatay yırtmaçlı dağılan resimler üretmesinin yanında, resimleri dairesel bir formda "sihirli pencereler" den gösteren ve kaleydoskop etkisi yaratan bir mekanizma tasarlamıştır.

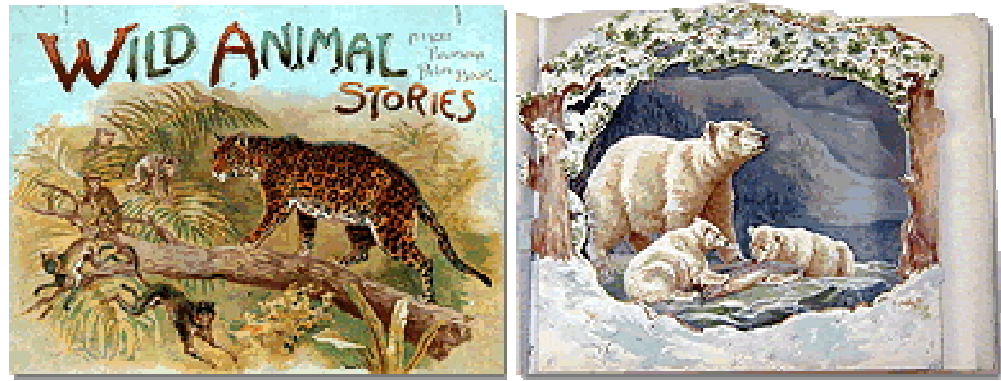

Görüntü 84: Magic Windows: An Antique Revolving Picture Book. New York: Philomel Books, 1980. Originally published under the title In Wonderland, London: Nister, 1895.

Nister çok katmanlı ve üç boyutlu görüntü sahneleme tekniğini de mükemmelleştirmiştir. Bu tür hareketli resimler daha önce Dean ve sonrasında Tuck tarafından kullanılmıştır. Ancak bu ilk örneklerde resimlerin yuvalarından çıkabilmeleri için el ile yukarı kaldırılmaları veya aşağı çekilmeleri gerekiyordu. Nister'in yapımları böyle bir zahmet gerektirmiyordu. Her bir görüntü bir şerit aracılığıyla, açılan sayfaya iliştilmişti. Böylece, bir sayfa görüntülerden birine dönüştüğünde çok katmanlar otomatik olarak açılıyordu. Nister bu kitapları "Panorama Picture Books" adıyla yayınlamıştır.

3.2.5 George Manville Fenn

Resimde gösterilen Vahşi Hayvan Hikâyeleri, Amerika'da pazarlanan panorama kitaplarının popüler bir örneğidir. (Görüntü 85) Yazarı George Manville Fenn, bu dönemde yazdığı pek çok erkek çocuk kitabıyla tanınmaktadır.

Görüntü 85: Fenn, George Manville. *Wild Animal Stories: A Panorama Picture Book*. London: E. Nister; New York: Dutton, 1897.

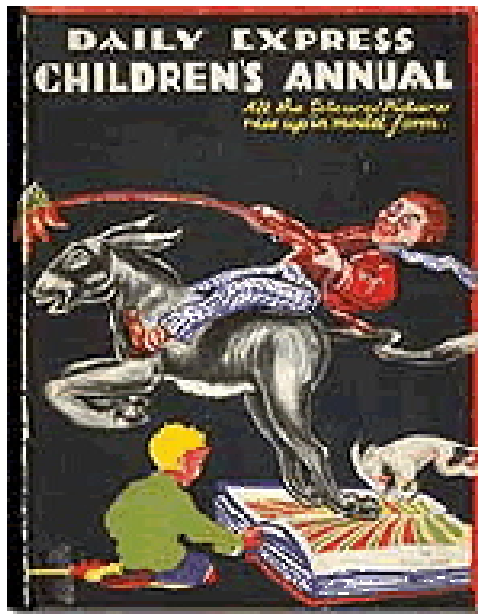

Görüntü 86: Bingham, Clifton. *Pictures to Please You*. London: Ernest Nister; New York: E.P. Dutton, 1891.

1. Dünya Savaşı, hareketli kitapların altın çağını sona erdirmiştir. Alman sanatçıların önceki yüzyılda göze çarpan katkıları durma noktasına gelmiştir. İngiliz ve Amerikalılar, Almanların basım dükkânları ve renkli taşbasması için gerekli olan vasıflı işgücünden mahrum kalmıştır. Sonuç olarak hareketli kitapların kalitesi ve miktarında düşüş olmuştur.

Hareketli kitaplar 1930'larda ve 1940'larda Londra'dan S. Louis Giraud sayesinde yeniden doğmuştur. Daily Express gazetesinde çocuk kitapları için editörlük yaparken aynı ismi taşıyan bir pop-up yıllığı tasarlamış ve üretmiştir. Gazeteden ayrıldıktan sonra seriye Bookano Hikâyeleri adı altında devam

etmiştir. 1929'dan 1949'a kadar Strand Yayın ve Bookano Hikâyeleri ismiyle 16 adet yıllık kitap üretmiştir. Onun kitaplarından "canlı modeller" diye bahsedilmiştir. Bunun nedeni her bir görüntünün, tıpkı modern pop-up kitaplarında olduğu gibi farklı açılardan izlenecek şekilde tasarlanmış çift sayfa genişliğinde olmasıdır. İlgili çekici bir diğer özelliği de sayfa açıldığında hareketlerin devam ediyor gibi gözükmesiydi. Bunun Daily Express'ten güzel bir örneği 1930'da çıkan yıllıktır. Bir sirk palyaçosu büyülü bir şekilde demir bir çubuğun etrafında sallanır.

Görüntü 87: Giraud, S. Louis, ed. The Daily Express Children's Annual: Introducing Self-erecting Models to Illustrate the Stories. No. 2. London: The Lane Publications, 1930.

Çok pahalı olan önceki Alman şaheserlerinden farklı olarak Giraud yıllıklarını makul fiyatlarda üretti ve sattı. Alman renkli taşbaskı detay ve farklılığından yoksun olan fotolitografi tekniğini kullandı. Yine de onun yapımları parlak renkleri ve orijinalliğiyle çekicilik kazanmıştır ve bugünün piyasasında da bulunabilirliği yüksektir.

Görüntü 88: Giraud, S. Louis, ed. *Bookano Stories with Pictures That Spring Up in Model Form*. No. 4. London: Strand Publications, 1937.

Görüntü 89: Giraud, S. Louis, ed. *Bookano Stories with Pictures That Spring Up in Model Form*. No. 9. London: Strand Publications, 1942.

3.3 POP UP KİTAP ÜRETİMİ

3.3.1 Basım

Pop up kitaplar uygulaması ve basımı zor olan kitaplardır. En basit pop up kitap ve diğer pop up ürünleri emek ve basım aşamasında diğer kitaplara göre yüksek maliyet gerektirmektedir.

Çocukların kolaylıkla yırtabilecekleri mukavva kitaplar çoğunlukla dışarıda üretilmektedir. Çünkü kalın mukavva üzerine kuşe sıvama yöntemiyle üretilen bu kitapların işçiliğine Türkiye'deki yayıncıların çoğu yabancıdır. Yükselen maliyet nedeniyle satışı zor bir ürün olacağından bu işi yapmayı planlayan tasarımcıların azaldığı ve pop up'ın fazla bilinmediği düşünülmektedir.

80'li yıllarda Som Yayınevi'nin ve Redhouse Yayınevi'nin bu tür birkaç örneği de istisna olarak kalmıştır. Günümüzde de Mandolin Yayınevi gibi bu tip tasarımları yapan örnekler hala vardır. Yabancı ülkelere göre bu örnekler ülkemizde daha az gözükmektedir. Yabancı ülkelere gelen örneklerin çoğunun üretim yeri aslında uzak doğudaki bazı merkezler: Tayvan, Güney Kore, Singapur'dur. Nedeni ise batı ülkeleriyle karşılaştırıldığında, ucuz iş gücüdür. Uzun bir süredir ülkemizde 'birlikte üretim' (coproduction) olarak adlandırılan kitap üretme yönteminin kullanılmaya başlamasının ardında ekonomik hesaplar olduğu düşünülmektedir. Aynı anda birkaç dilde basılan kitapların resimleri bir arada basılırken yalnızca her dil için farklı olan kalıplar değiştirilmektedir. Bu uygulama ile birim baskı maliyeti düşmektedir. Bu yöntemin seçilmesinin bir nedeni de, hedef ülkedeki baskı kalitesinden çok emin olamayan bazı satıcı yayımcıların, bu yöntemle kitaplarının kendi istedikleri kalitede basılmasını sağlamalarıdır. Diğer bir sorun da kapak tasarımında hatta iç sayfalarda çocukların anlayamayacağı karışık tasarımların basılmasıdır. Baskının ucuz olarak düşünüldüğü kitaplarda, katlama sorunları, arkadaki katman sayfaların hatta kitap iskeletinin dahi görülebildiği estetik olmayan problemlerle de karşılaşmaktadır (Erişim: www.radikal.com/ek_haber.php).

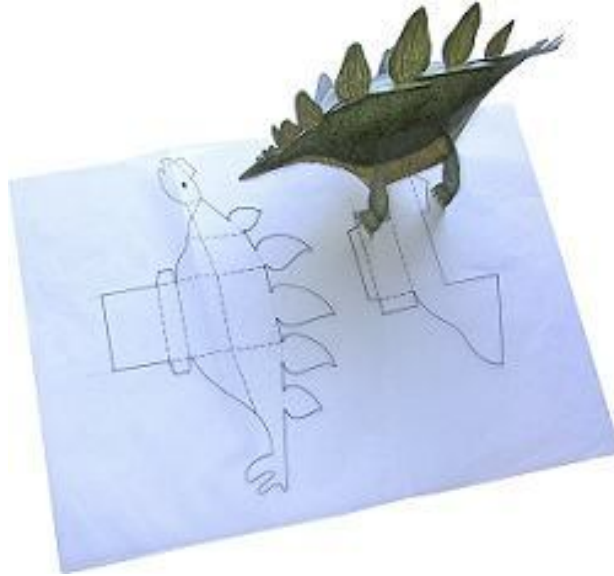
Görüntü 90: Robert Sabuda'nın tasarladığı Alis Harikalar Diyarında kitabından sayfa görüntüsü (www.zamazing.org/imag/zabun/pop-162.jpg).

Robert Sabuda'nın tasarladığı kitap Harikalar diyarında Alice' nin maceralarının, katlandığı ve el ile yapıştırılarak birçok yapım aşamasından geçtiği gözlenmektedir. Bu süreç, el topluluğu gerektirmektedir ve bu çalışma Güney Amerika veya Asya'da hazırlanıp basılmaktadır.

“David Hawcock Boks and Paper Engineering”, pop up tasarlayan ve üretimini yapan bir firmadır. Tasarımdan başlayarak bir pop up kitabın basımına kadar olan süreci kendileri izlemektedirler. Bu süreç aşağıda şu şekilde açıklanmaktadır:

Pop-up kitabı veya herhangi bir pop-up nesnesi üretme süreci karmaşıktır. Pop-up içeriği yazarla başlar ve sırasıyla editör, tasarımcı daha sonra da pop-up tasarımcısı ya da kâğıt mühendisi çalışmaya başlar.

Kâğıt mühendisleri konuyla ilgili imgeleri mümkün olduğunca farklı açılardan “hareketlendirilmek” üzere bir araya getirirler. İnşa veya mekanizma durumunda bunun önemi vardır. Asıl nüsha beyaz kartondan yapılır, bu daha sonra parçalara ayrılır (Bkz. Görüntü 91) ve bir kesim izi oluşturulur. Ek nüshalar yapılır ve pop-up kusursuzlaşana kadar ayarlanır.

Görüntü 91: Maket öncesi pop up kesim çalışması görüntüsü
(<http://hawcockbooks.co.uk/how.php>)

En son nüsha uygun kesim izleriyle, sanatsal çalışma yapmak üzere bir çizere verilir. Son çalışmalar gözden geçirilir, dijital ortamda ayarlanır ve kullanılabilirlikleri test edilmek üzere bir araya getirilir.

Gözden geçirilen parçalar daha sonra, kullanılacak yeterli miktarda kartonu belirlemek için büyük kâğıtlar üzerine yap-boz gibi yerleştirilir. Dijital dosyalar disk yoluyla uzman bir matbaacıya gönderilir.

Matbaacı diskten kitabı basabilir ve pop up parçaları için bir kesim aleti oluşturabilir. Bu işlem lazerle veya elle yapılabilir ve ustalık gerektirir. Daha sonra, basılmış pop-up kâğıt parçaları tek tek bir kesim makinesinden geçirilir. Pop-up elemanları el ile birleştirilir ve sayfalar bir araya getirilerek kitap tamamlanır (Erişim: <http://hawcockbooks.co.uk/how.php>).

Görüntü 92: Pop up kitabın matbaa sürecinin görüntüsü
(<http://hawcockbooks.co.uk/how.php>).

Görüntü 92’de basılmış kâğıt yığınları güncel bir kitaba ait küçük bir bölümü temsil etmektedir. Bu baskılı kâğıtların miktarı David Hawcock Boks and Paper Engineering firması için 16,000 ile 200,000 kopya arasında değişmektedir.

Basım Öncesi;

Pop-up kitapları temel olarak Uzakdoğu’da (Tayland, Singapur ve Çin) ve Güney Amerika’da (Başta Ekvador) üretilmektedir. Pop-up kitaplarını tasarladıktan sonra matbaaya tam çalışma örneği ve metin gönderilir. Örnekler matbaacının kâğıt mühendislerine değerlendirme için gönderilir. Sanat çalışması ve metin dosyaları içeren bilgisayar diskleri ise reprografik bölümüne verilir.

Renk deneme baskıları kesilir ve bir araya getirilir. Kâğıt mühendisleri bütünlüğün sağlanması için pop up’ları en iyi şekilde bir araya getirmek için çalışırlar (Bkz. Görüntü 93).

Görüntü 93: Pop upları bir araya getirme çalışmasının görüntüsü (<http://hawcockbooks.co.uk/how.php>).

Gruplama kâğıdı, en az miktarda kâğıt kullanmak için pop up parçaları üzerine yerleştirilir. Aynı kâğıt üzerinde iki özdeş pop up bulunmaktadır. Buna “ikililik” (two up) denir (Bkz. Görüntü 94).

Görüntü 94: İkililik örneği görüntüsü (<http://hawcockbooks.co.uk/how.php>).

Son olarak kitap basıldı. Bu ileri düzey matbaa makinesi saatte 16,000 kopya basabilmektedir (Bkz. Görüntü 95).

Görüntü 95: Matbaa makinesi görüntüsü

Bu kitap mühendislerin pop up'ları mümkün olan en etkili şekilde birleştirebilmek için yaptıkları çalışmanın her aşamasını içermektedir. Her bir kat ve yapıştırma noktası işaretlenmiş ve birleştirmeyi gösteren en iyi sıralama verilmiştir (Bkz. Görüntü 96).

Görüntü 96: Pop up aşamalarını içeren kitap görüntüsü
(<http://hawcockbooks.co.uk/how.php>).

Kesim;

Basım tamamlandıktan sonra kâğıtlar makine ile kesilir ve tek tek katlanır. Kesim tahtalarına “kalıp” denir. Bir kalıp yaratmak oldukça çok yetenek gerektiren bir iştir.

Sondaki kesici sırası kontrplağın bir parçasına aktarılır. Metal şeritlerinden biri tabloya çakılır. (kesim ve katlama sırası tam olarak takip edilerek) Metalin kestiği yer sivri, katlama yeri küttür.

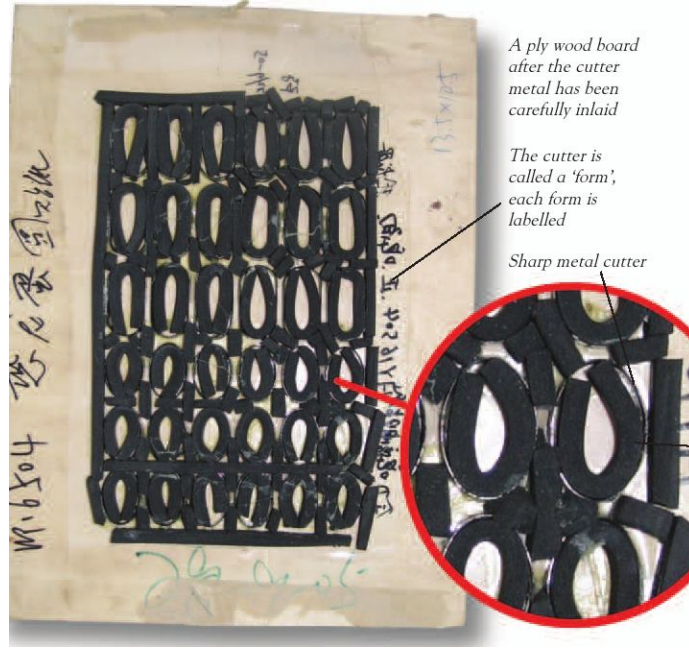

Görüntü 97: Kalıp raflarının görüntüsü

Kesici metal dikkatlice işlendikten sonra yapılan bir kontrplak tablosu.

Kesiciye “kalıp” denilir, her bir kalıp işaretlidir.

Sivri metal kesici plastik sünger kesiciyi korur ve parçaların kalıbı tıkamasını engeller (Bkz. Görüntü 98).

Görüntü 98: Kontrplak görüntüsü (<http://hawcockbooks.co.uk/how.php>).

Basım bittikten sonra kesim kalıpları depolanır. Kitap popüler ve tekrar basılırsa kesici tekrar kullanılabilir.

Görüntü 99: Kalıplı bir kesim makinesi görüntüsü.

Görüntü 100: Biçilmiş pop-up parçaları.

Kesimden sonra pop-up parçaları basılmış kâğıtlardan çıkarılır. Artık kâğıt geri dönüşüm için biriktirilir. Kesilen parçalar birleştirilmesi sürdürülür.

Birleştirme;

Kesilen parçalar birleştirme bölümüne getirilir. Bu pek çok çalışanın yer aldığı işlemdir. Pop-up kitapları çok karmaşık olduğundan birleştirilmeleri el ile yapılmalıdır.

Kesilen bütün parçalar küçük yığınlar halinde toplanır. Parça yığınları düzenli olarak yenilenir ve üretim sürdürülür (Bkz. Görüntü 101).

Görüntü 101: Parça yığınları görüntüsü

Her bir çalışanın tek ve basit bir görevi vardır.
Bazı görevler sadece katlamayı bazılarıysa yapıştırmayı içerir (Bkz. Görüntü 102).

Görüntü 102: Yapıştırma yapan çalışanın görüntüsü

Son olarak projenin bitmiş kopyaları sıranın en sonunda yer alır. Günlük üretilen parça sayısı nesnenin karmaşıklığına ve projede çalışan insan sayısına bağlıdır. Bitmiş kitap paketlenir ve nakledilir.

Nakliye;

Ürünün tamamlanması sürecin sonu değildir. Kitapların, yayınevinin deposuna gönderilmesi gerekir. Bu da ayrıca ustalık gerektiren bir iştir (Erişim: <http://hawcockbooks.co.uk/howitsdone.pdf>).

3.3.2 Kesim ve Kırım

Pop up kitapta biçimsel özellikler; kesim, kırım ve katlama yerleri sayılabilir. Bunlar pop up kitapta en önemli unsurlardır. Kitaba üç boyut etkisini bu öğeler verirler. Bu öğelerin yanlış tasarlanması sayfanın açılmamasına, üç boyut etkisinin tam olarak verilememesine yol açabilmektedir. Kesim ve katlamalar birbiriyle kesinlikle kesişmemeleri, birbirinin içine açılmayacak kadar ya da açılmasında zorluklar oluşturacak kadar girmemelidir. Kesimler neredeyse kopacak kadar inceltilmemelidir. Katlama yaparken çizimle tam gelecek şekilde olmalıdır. Katlama ve kesimler yapılırken sayfanın arkasından yani resimli olmayan kısmından çalışılması bunun içinde ışıklı masa gibi yardımcı nesnelerin kullanılmasının daha doğru sonuç verebileceği düşünülmektedir.

Görüntü 103: Jack'in Fasülye Ağacı ikinci sayfa ayrıntı görüntüsü

İkinci sayfada fare resminin üzerinde yanlış bir kırılma görülmektedir. Buna neden olarak, sayfa açılırken fare şeklinin zorlanarak ortaya çıkmasının sebep olduğu düşünülmektedir. Kat yerindeki diğer sorun ise kullanılan kâğıttan ötürü ortaya çıkmaktadır. Kâğıttaki kat yerleri oldukça zor katlanmakta ve büküm yerleri bu şekilde kalın ve çatlaklı görünmektedir.

Görüntü 104: Jack'in Fasülye Ağacı üçüncü sayfa ayrıntı görüntüsü

Bu sayfadaki sorun ise resimde görülen kalenin kulesine yanlış uygulanmış pop up'tır. Kulenin sadece bir kısmı üç boyutlu gösterilmeye çalışılmış, çatı kısmı ise ayrı bir şekilde geride kalmış görünmektedir.

Görüntü 105: Jack'in Fasülye Ağacı son sayfa görüntüsü.

Görüntü 106: Dinozorlar / Tarih Öncesi Dinozorlar Ansiklopedisi kitabının sırt görüntüsü (Sabuda,2007).

Bu kitapta ise zaman içinde, kitabın ağır, kapağın ise kalın olmasına rağmen kitabı taşıyamamasından doğan bir sorun gözlemlenmektedir. Ayrıca sırtın kitap sayfalarından ayrılmasının nedeni olarak, yapıştırmak için kullanılan maddenin zayıf kalması olabilmektedir. Bunun dışında iç sayfa ve kapakta kaliteli ve tasarıma uygun malzeme kullanılmıştır.

Görüntü 107: Dinozorlar / Tarih Öncesi Dinozorlar Ansiklopedisi kitabının sırt görüntüsü.

4. BÖLÜM: 11 – 13 YAŞ ARASI ÇOCUKLAR İÇİN TASARLANMIŞ POP UP KİTAP UYGULAMASI

Bu bölümde yazılan hikâye, çizimler, pop up denemeleri, karakter çalışmaları ve olay kurgusu incelenmiştir. Hikâye yazılırken Venedik tarihi ve kültürü incelenmiştir. Venedik Adriyatik denizinde yer alan lagün şehridir ve pek çok kanal şehrin içinde yer almaktadır. Tarihinden ve mimarisinden dolayı (ayrıca günümüze kadar pek değişmeden kalabilmiş) pek çok turistin ziyaret ettiği bir şehirdir.

“Venedik, kanallar vasıtasıyla birbirine bağlanan bir adacıklar diyarı olup, bilindiği üzere Ortaçağ’ın en görkemli deniz güçlerinden biridir. Esasen şehri kuranlar ilk başlarda lagün etrafındaki adacıklarda değil de bu adacıklara yakın kıyı bölgelerinde yaşamaktaydı. Ancak yaşadıkları bölge 5. yüzyıldan itibaren Gotlar, Hunlar ve Lombardlar tarafından yağmalanmaya başlayınca, söz konusu yağmalardan korunmak için önceleri geçici olarak, 7. yüzyıldan itibaren de kalıcı olarak bu adacıklara yerleşmeye başladılar. Zamanla bir şehir haline gelen bu adacıklarda, mevcut yapının temellerini atan aileler arasında yer alan Contarini, Dandolo, Morosini, Mocenigo gibi aileler aynı zamanda da Venedik’i idare eden önemli dukaları içlerinden çıkaracak olan topluluklar haline geleceklerdir” (<http://www.mostar.com.tr/Detay.aspx?YazilID=615>).

4.1 ÖYKÜ (VENEDİK MACERASI, ASLAN VE KIZ)

Hikâye oluşturmak için, öncelikle kitabın hitap edeceği 11–13 yaş arası çocuklar, hedef kitlesi olarak belirlenmiştir. Bu yaş aralığındaki çocukların ilgisini çekebilmek amacıyla macera türü seçilmiştir. Macerayı yaşayan 13 yaşındaki bir kız olan Selin’dir. Olayın geçtiği yer ise İtalya’ nın Venedik şehridir.

Çocuk yaştaki okuyucunun, macera gibi ilgi çekici bir türü okumasının yanında, Venedik şehri ve kültürü hakkında bilgi edinmesi de amaçlanmıştır.

Hikâyenin başlığı için önce “Selin’ in Venedik Macerası” düşünülmüş, sonradan “Venedik Macerası, Aslan ve Kız” ismi tasarlanmıştır.

Hikâyeyi kısaca özetlemek gerekirse; Selin 13 yaşındadır ve Venedik’ te yaşayan abisinin yanına gidecektir. Bu seyahat için çok heyecanlıdır ve bu olayı, okulda sınıf arkadaşları ve öğretmeni ile paylaşmıştır. Öğretmeni, Selin’e gittiği yerle ilgili bir çalışma yapmasını söyler. Selin, Venedik’e uçakla gider ve abisi tarafından karşılanır. Havaalanından Venedik adasına varana dek gördüklerinden oldukça etkilenir. Abisinin Venedik’te kaldığı eve giderler. Abisi burada öğrencidir ve kiraladığı evde İtalyan arkadaşları ile yaşamaktadır. Eve yerleştikten ve abisinin arkadaşlarıyla tanıştıktan sonra şehrin içinde dolaşmaya çıkarlar. Abisi, Selin’e Venedik ile ilgili bilgiler verir. Zaman içinde de tarihini anlatır. İlk gün onu bir meydana götürür. Burada ve Venedik’in dört bir yanında gördüğü köpekler ilgisini çeker. Venedik sahipli köpeklerle dolu bir şehirdir. Daha sonra kendisi ve turistlerin dikkatini çeken, şehrin simgesi de olan oldukça fazla sayıda güvercin ve gece dolaşan fareleri görür.

Bir gece, dikkatini çeken bir şey görüp dışarı çıktığı zaman, olağandışı bir şeye rastlar. Venedik’ de her yerde heykelini gördüğü kanatlı aslan, canlı bir şekilde karşısındadır. Hatta bu yaratık konuşabilmektedir. Aslanla aralarında konuşma geçer ve dost olurlar. Aslan, onu Venedik karnavalına davet eder. Daha sonraki günlerde Selin, Venedik’i dolaşmaya ve bilgi edinmeye devam eder. İlginç yaratıklarla karşılaşır.

Karnaval için kendisine güzel bir maske ve kostüm alır. Venedik’in eski turistik dükkânlarını dolaşır. Karnaval günü geldiğinde hazırlanır ve bu geleneksel eğlenceye katılır. Güzel bir haftayı bu karnaval ile geçirir.

Gördüğü esrarengiz varlıklarla dost olur ve şehrin sorunları olduğunu öğrenir. İstanbul’dan gelen heykel atlar onun en yakın dostlarından ve Selin’e geçmişini anlatır. Tanıştığı fantastik yaratıklarla beraber (onlara yardım etmek için) bir şeyler yapmaya karar verir. Topladığı bilgilerle ve fotoğraflarla, orada yaşayanlara ve turistlere ortada olan sorunu anlatmaya çalışır.

Selin'in gitme zamanı gelmiştir. Oradaki dostları ve abisi ile vedalaşır. Tekrar gelmek için onlara söz verir. Türkiye ye döner ve öğretmeni ile arkadaşlarına orada yaşadıklarının bir kısmını (gerçek üstü olayları kendine saklar) anlatır.

4.2 KARAKTER ÇALIŞMASI

Kitap içinde yer alan ana karakterler: Aslan, Selin, Selin' in abisi, atlar.

4.2.1 Selin Karakteri

Bu başlık altında Selin karakteri için yapılan çizimler yer almaktadır. Çizimler karakalem olarak yapılmıştır ve altta alternatif karakter denemelerinden birkaçı görülebilir (Bkz. Görüntü 108, Görüntü 109 ve Görüntü 110).

Görüntü 108: Karakter çalışması çizimi (Selin).

Aşağıdaki çizimler diğer karakter oluşturma arayışı için yapılmıştır.

Görüntü 109: Karakter çalışması çizimi (Selin).

Görüntü 110: Karakter çalışması çizimi (Selin)

Görüntü 111: Selin sınıfta öğretmeni ile **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.** konuşurken

Görüntü 112: Venedik Karnavalı için Selin'in giydiği kostümün çizimi

Çizimde (Bkz. Görüntü 112) Selin karakteri ve Venedik Karnavalı için giydiği kostüm çizilmiştir. Çizim dokulu gramajı yüksek bir kâğıda resmedilmiştir. Gramajı yüksek kâğıda çizilen resimlemelerin, özellikle boya (guaj, sulu boya,

akrilik vb.) ile çalışıldığında daha iyi etki oluşturduğu ve boyaya karşı daha dayanıklı olduğu düşünülmektedir.

Yapılan çizimler sonucunda, kırmızı-turuncu saç renginde ve en çok bu renkteki uzun saçlarıyla fiziki açıdan dikkat çekmesi istenilen bir karakter oluşturulmaya çalışılmıştır.

4.2.2 Aslan Karakteri

Görüntü 113: Venedik kanatlı aslan görüntüleri

(navigamus.net/wpsite/venice/lion, europeforvisitors.com/venice/articles/winged_lion_of_st_mar_k.htm).

Kanatlı aslan Venedik aziz Marco, atlar ve diğer birçok heykel gibi Venedik 'in önemli simgelerinden biridir. Hatta Uluslararası Venedik Film Festivali'nin simgesidir. En bilineni San Marco Meydanı'ndaki sütun üstünde duran aslandır. Farklı tarihlerde ve farklı şekillerde yapılmış olan kabartma ve heykel olarak şehrin birçok yerinde bulunmaktadırlar.

Görüntü 114: Aslan karakteri çizimi.

Görüntü 115: Aslan karakteri son halinin çizimi

Çizim aslan karakterinin son halidir (Bkz. Görüntü 115). Karakalem, kuruboya ve guajla renklendirilmiştir. Sonraki çalışmada ise photosopta renkleri düzenlenmiş ve level ayarları değiştirilmiştir. Karakter olarak canlı aslan ile heykel arasında bir renklendirme ve görünüm verilmeye çalışılmıştır.

Aslan karakteri kitaptaki önemli karakterlerden biridir. Genelde tarihi bilgiler vermeyi seven, Venedik' in simgesi olan aslandan yola çıkılarak tasarlanmış fantastik bir karakterdir.

Görüntü 116: Aslan karakteri çizimi

Diğer karakterler;

Görüntü 117: Quadriga atları görüntüsü

(<http://www.gezi-yorum.net/italya-venedik-guneydogu-san-marco-ve-castello/>).

Atlar İstanbul’ da Bizans döneminde hipodrum heykelleridir. Nerede ve kim tarafından yapıldıkları belirlenememiştir. Venedik tarihinde (1204) Bizans İmparatorluğu’nu işgal etmiştir. Bu işgal sonrasında at heykelleri (4 tane) Venedik’ e getirilmiştir. Atlar “quadriga atları” olarak da adlandırılır. Roma’ dan Konstantinapolis’e getirildiği varsayılan atların birçok şehri dolaştığı varsayılır. Venedik’ ten sonra savaş sırasında da birçok ülkenin eline geçmiş tekrar Venedik ‘ e getirilmişlerdir. Bugün orjinalleri kilisede yer alırken kilise dışındaki atlar kopya eserdir (Erişim: <http://www.mostar.com.tr/Detay.aspx?YazilID=615>). Öyküde de bu olaydan esinlenilerek at heykeller canlandırılmıştır. Kendi hikâyeleri olan ve konuşabilen karakterlerdir.

Görüntü 118: San Marco Meydanı ve dört at denizin üstünde koşarlarken

Bu illüstrasyon (Bkz. Görüntü 118) atların koşma sahnesinin ön eskiz çalışmasıdır. Karakalem ve tükenmez kalemle çizilmiştir. Daha sonrasında çizim guaj boya ile renklendirilmiştir.

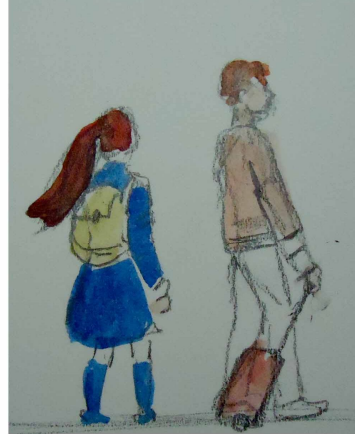
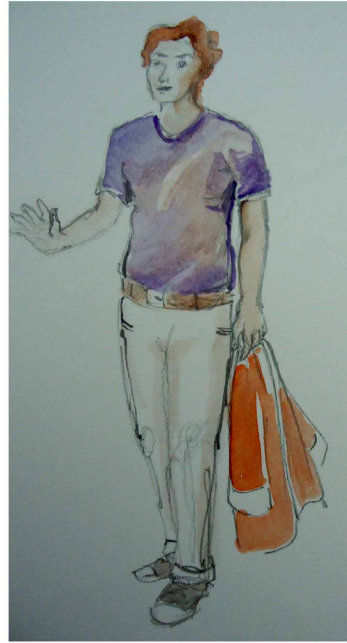
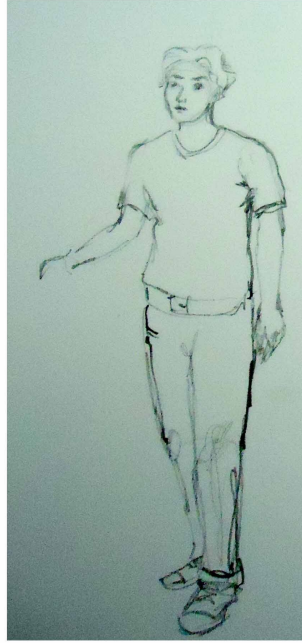
Görüntü 119: San Marco Meydanı ve dört atın renklendirilmiş çizimi.

Görüntü 120: At karakterlerinin son halinin çizimi.

Selin 'in Ağabeyi

Selin'in ağabeyi Venedik'te öğrencidir. Seline karşı öğretici ve ilgili bir ağabeydir. Görünüş olarak Selin'e benzemektedir. O da kıvıllı saçlara sahiptir.

Görüntü 121: Selin 'in ağabeyinin çizimleri

4.3 DOĞA VE MEKÂN RESİMLEMELERİ

Mekânı daha iyi anlayabilmek için çekilmiş fotoğraflar;

Görüntü 122: San Marco Meydanı görüntüsü Mart-2010.

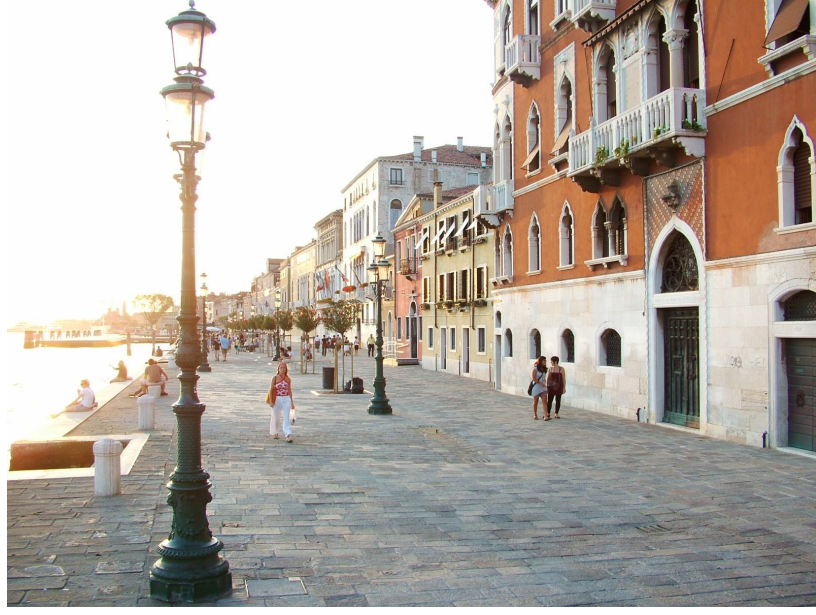
Görüntü 123: Kanal, Şubat 2010.

Görüntü 124: San Marco., Venedik aslanı, Nisan 2010.

Görüntü 125: Zattere, Kanal üzerinde köprü, Şubat 2010.

Görüntü 126: Zattere, Mayıs 2010 fotoğrafı.

Bu fotoğraftan yola çıkılarak Görüntü 127'ye ulaşılmaya çalışılmıştır.

Görüntü 127: Zattere'de koşan köpeklerin eskizi.

Görüntü 128: Zattere'de koşturan köpeklerin çizimi

Çizim, photoshop programı ile önceki fotoğraftan (Bkz. Görüntü 127) faydalanarak oluşturulmuş bir çalışmadır. Aynı programda fotoğrafa filtre verilmiş ve kâğıt üzerine yapılan çizimle birleştirilmiştir.

Görüntü 129: San Marco Vaporetto, Şubat 2010.

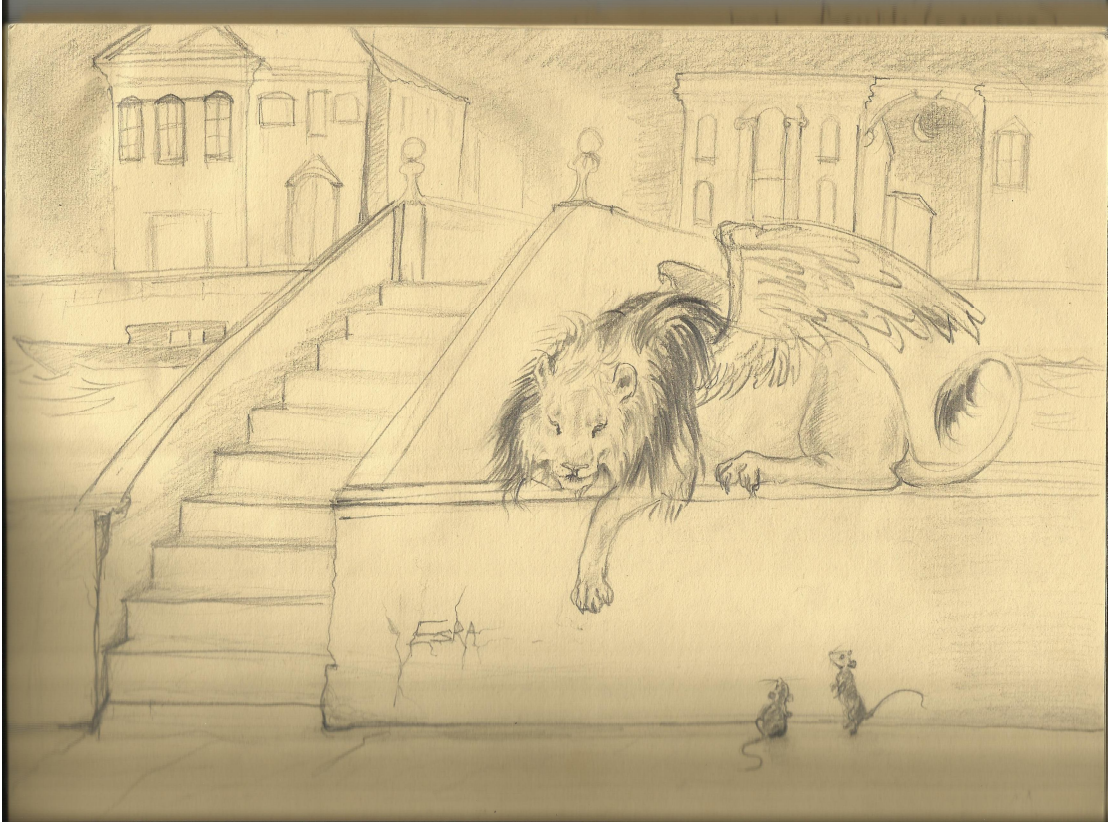
Görüntü 130: Zattere fotoğrafı.

Photoshopta filtre verilerek değiştirilen fotoğrafta (Bkz. Görüntü 130) Zattere bölgesinin arka kanal ve sokağı görülmektedir.

Görüntü 131: Zattere fotoğrafının resimlenmesi

Çizimde photoshopda yapılan çalışmanın dokulu ve kalın gramajlı kâğıda baskısı alınmış ve üstünde renklendirme çalışması yapılmıştır. Fotoğrafta, mevsimin yaz olduğu görülmektedir. Hikâyede geçen olayda mevsim kış olduğu için renklendirme ona göre yapılmaya çalışılmıştır.

Görüntü 132: Kanatlı aslan kanal kenarındaki duvarda yatarken.

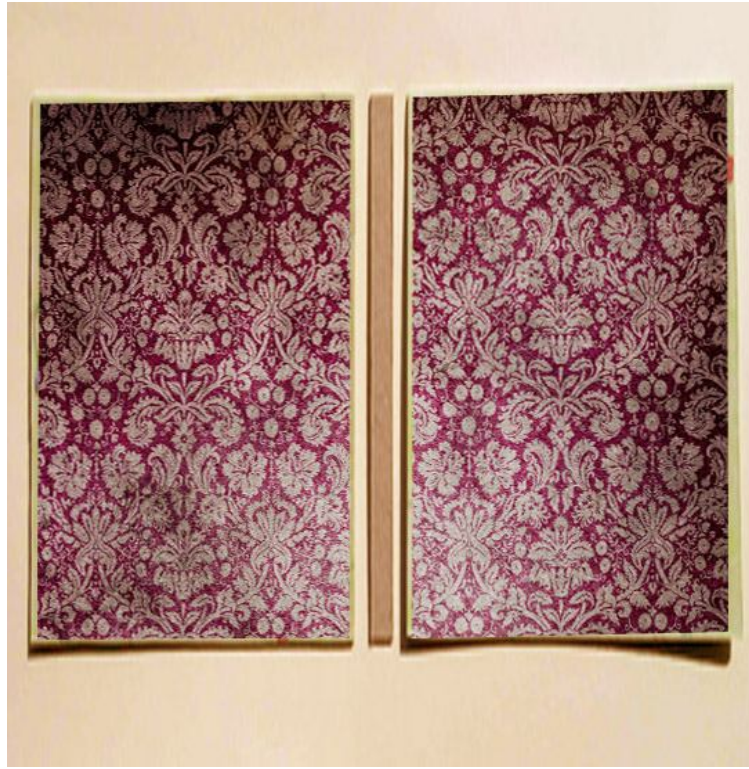
Çizimde hikâyede anlatılan olay canlandırılmaya çalışılmıştır (Bkz. Görüntü 132). Hikâyedeki mekân Venedik şehrinde bir kanal ve çevresidir. Resimde de bu çevreyi anlatan, Venedik köprüsü, Venedik evleri ve kanalın bir kısmı gözükmektedir.

Resimde anlatılan; Sokak huzur verici olmakla beraber çok sessiz biraz da kasvetliydi. Eve dönmeye karar verdim ama kanalın yakınındaydım biraz bakmak istedim. Kanala bakarken biraz daha ileride kanal ile yolu ayıran duvarın üstünde bir heykel gördüm. Ama bu duvarların üstü gördüğüm kadarıyla

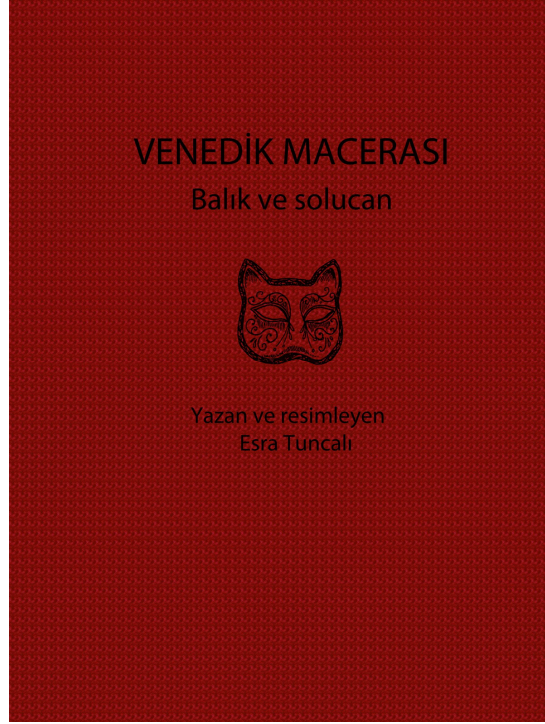
hep boştu. Biraz daha yakınlaşınca bunun Venedik' in sembolü olan kanatlı aslan olduğunu gördüm. Duvarın yakınında yerde iki fare duruyordu. Fareler çok iğrenç görünüyordu ve hala ıslaktılar.

4.4 UYGULAMA

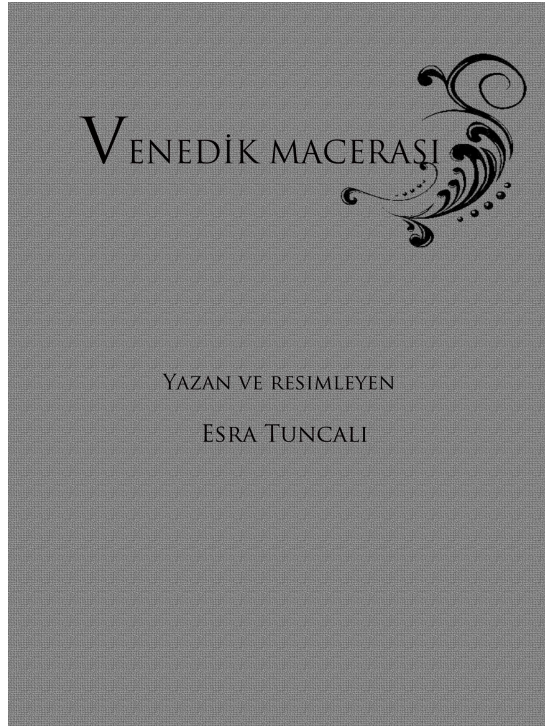
4.4.1 Sayfa ve Kapak Tasarımları

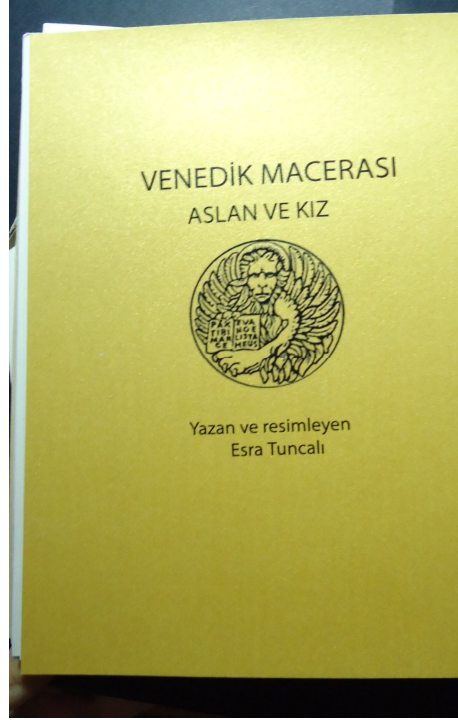
Görüntü 133: Kitap kapağı iç ve sırt kısmı.

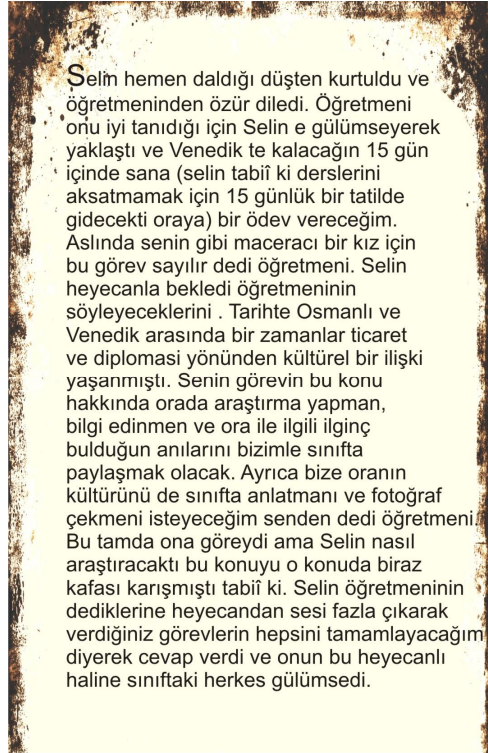
Görüntü 134: İç sayfa çalışması.

Görüntü 135: İç sayfa çalışması.

Görüntü 136: Giriş sayfası son halinin görüntüsü.

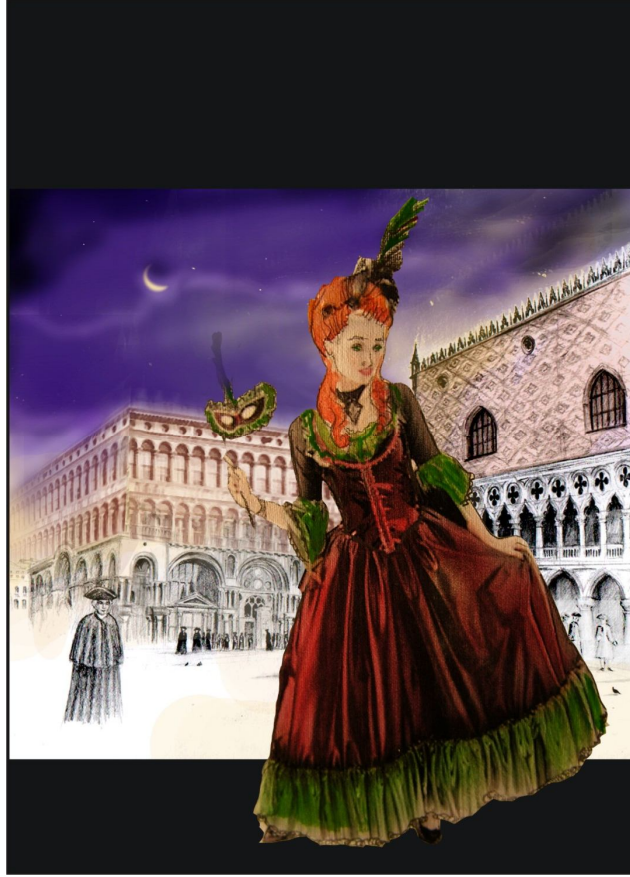
Görüntü 137: Sayfa içi metin çalışması.

Kitabın içindeki sayfalar pop up'ın itme çekme hareketine göre düzenlenmiştir. Sayfa kitabın bir yaprağı değildir. Pop up'ın alt kısmından ufak bir kâğıt parçasının çekilmesiyle okuyucunun önüne çıkacak şekilde düşünülmüştür.

Görüntü 138: Kapak çalışması.

Resimde (Bkz. Görüntü 138) Alternatif kitap kapağı çalışması görülmektedir.

Görüntü 139: Selin'in karnavaldeki görüntüsü.

Kapak çalışması için sayfa içine göre yapılmış resimleme kullanılmıştır. San Marco'da geçen olay hikâyesinin önemli bölümlerinden biridir. Kitap içindeki konuyu Venedik Karnavalını anlatan resim, olayın önemli kısmını oluşturduğu için kapakta kullanılmasının uygun olabileceği düşünülmüştür.

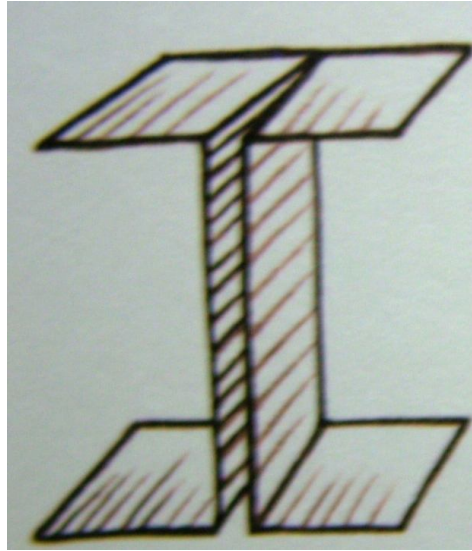
Görüntü 140: Kapak görüntüsü.

4.4.2 Katlama, Kesme ve Hareketlendirme Çalışması

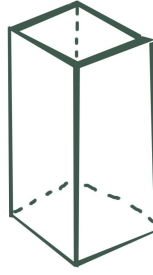
Pop up kitapta tasarıma başlamadan önce mutlaka kâğıt üzerinde basit denemeler ve hareketlendirilecek kısımların ek parçalarının önceden düşünülmesi gerekir. Aşağıdaki görüntülerde bu destek parçaları yer almaktadır.

Görüntü 141: Destek kısım

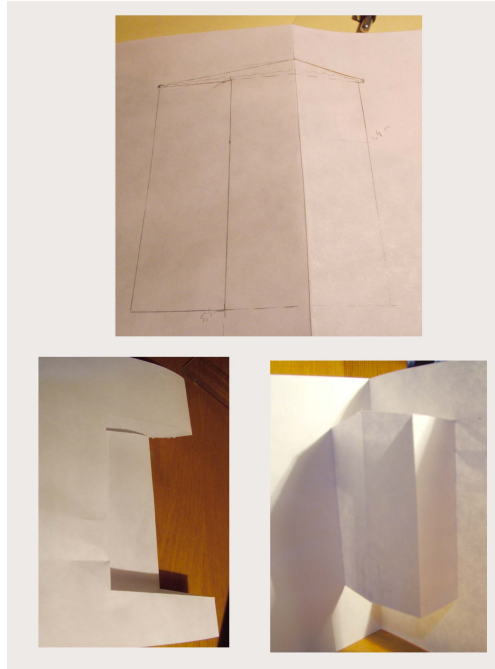
Görüntü 142: İki destek elemanın arkalarından birleştirilerek yapıştırılması ve daha sağlam, ileri geri hareket verme olanağı oluşturacak destek elemanı oluşturma.

Görüntü 143: Destekleyen kısım

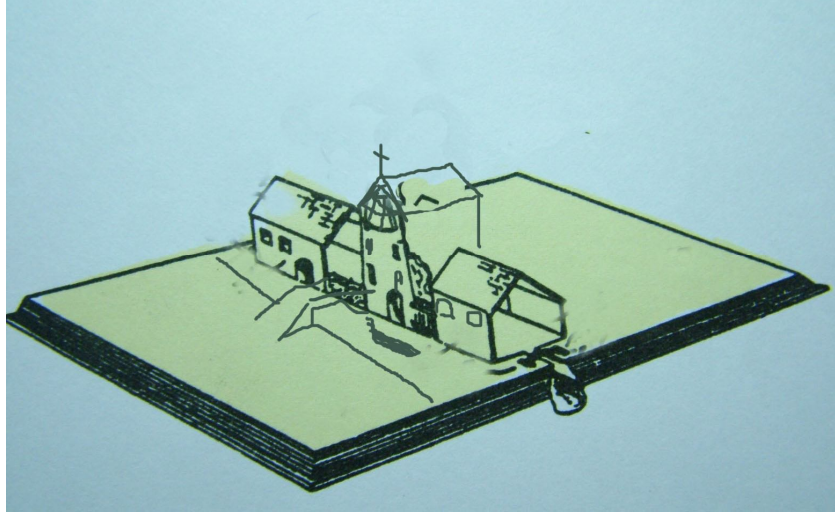
Bu destek parçalar desteledikleri kısımların ileri geri, öne ve arkaya hareket etmesini ayrıca sayfa üzerinde yükselterek üç boyutlu görünmelerini sağlamaktadır. Yapılan çalışmada bu parçalardan sıkça faydalanılmıştır.

Pop up kitap içinde anlatılmak istenen hikâyeyi ya da düşünceyi anlatmaya çalışan pop up sahnelerden oluşmaktadır. Pop up sahne tasarımı çoklu parçalardan oluştuğu için tasarımı ve mekanizmayı oluşturmak ayrıca düzgün şekilde hareket etmesini sağlamak zordur. Sahnenin en iyi hale gelene kadar üstünde çalışılmalı ve denemeler yapılmalıdır.

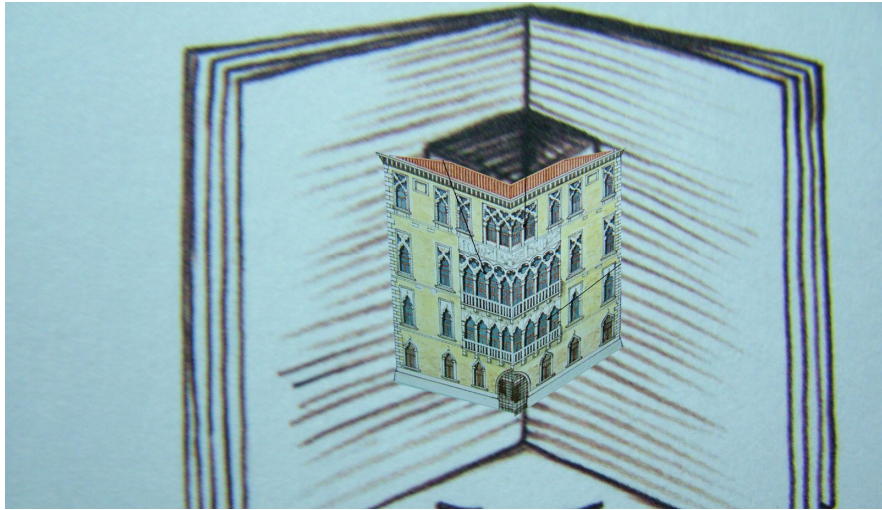

Görüntü 144: Pop up çalışması.

Yukarıdaki çalışma pop up yöntemi ile ev şekli oluşturabilmek için deneme çalışmasıdır. Daha sonraki aşamalarda (pop up sahne oluştururken) bu denemenin sahneyi geliştireceği ve hata yapma oranını azaltacağı düşünülmektedir.

Görüntü 145: 3 boyutlu kanal

Görüntü 146: 130 derece sayfa açısı ile 3 boyutlu hale gelen Venedik mimari görüntüsü

Bu resimdeki arka mimari çizimin arkasında kalan kısım yine bir ek kısım tarafından desteklenmektedir.

Görüntü 147: Sayfanın son hali

Görüntü 148: Pop up birinci sayfa görüntüsü

Yukarıdaki çalışma kitabın ilk pop up sayfası içindir. Hikâyede Selin' in sınıftaki konuşma kısmı için resimlenmiştir. Görüntü 149'da görülen pop up için hazırlanmış katmanlardır. Bir çeşit tünel kitap gibi olması düşünülmüştür. Sayfa düzeni 2 sayfa içine solda yazı alanı, sağ tarafta pop up kısım olacak şekilde yapılmıştır. Yazı alanını oluşturmak için sol taraftaki yüzey çerçeve oluşturacak şekilde kesilmiştir. İki kartondan oluşturulan sayfa, kesilen kısım ile altta kalan karton un arası boş olacak şekilde bırakılmıştır. Bu boşluğa yazı getirilecektir. Sağdaki pop up ise katmanlar aynı şekilde hareket edebilecek şekilde düzenlenmiştir. Buradaki çalışma da katmanların kenarında aynı noktadan delip

geçen ip yardımıyla hareket sağlanmaktadır. İp çekilince katmanlar sayfa üzerinde ayağa kalkacak şekilde yapılmıştır.

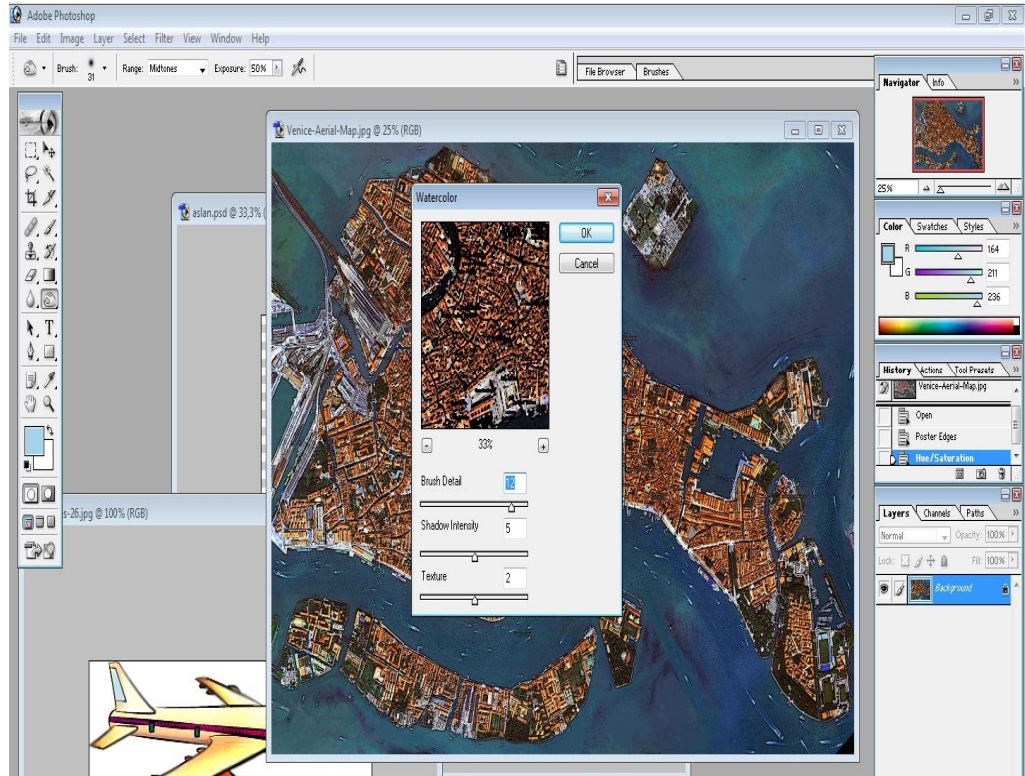

Görüntü 149: Pop up birinci sayfa görüntüsü

Görüntü 150: Pop up ikinci sayfa için çizimler

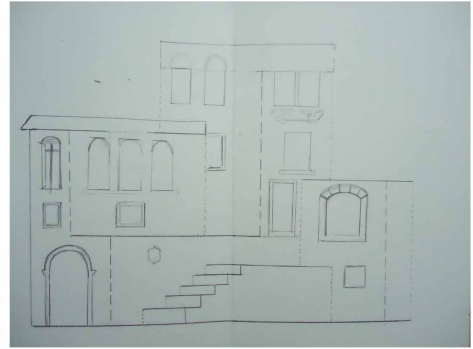
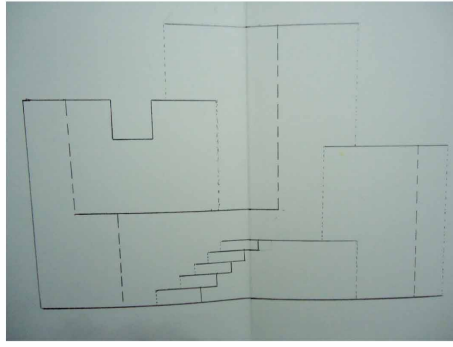
İkinci sayfada Selin'in uçakla Venedik'e gelmesi pop up olarak canlandırılmıştır. Bunun için Venedik haritası photoshopda düzenlenmiş ve en üsteki katmana pop up katmanı olarak uçak yerleştirilmiştir.

Görüntü 151: Haritanın photoshopta düzenlenme görüntüsü

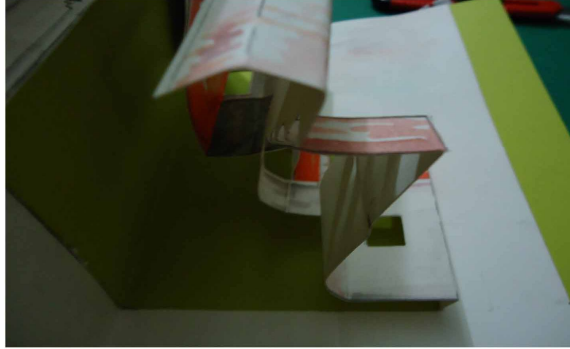
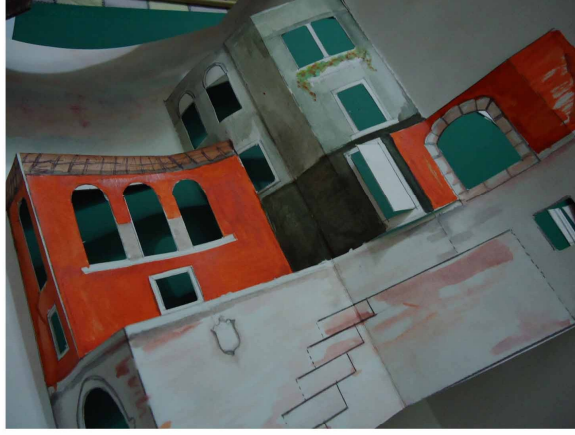

Görüntü 152: Pop up ikinci sayfa görüntüsü.

Görüntü 153: Venedik evleri

Bu sahne Selin'in Venedik'e ilk geldiği günü canlandırmak için hazırlanmıştır. Kurşun kalemle plan çizimler yapılmış daha sonra guaj ile renklendirilmiştir. Renklendirmeden sonra pencere kısımları çıkartılmıştır. Çalışma tamamen hiçbir parça eklenmeden veya destek kısım olmadan tek sayfadan oluşan bir çalışmadır. Kesim ve katlama yerleri önemlidir. Üç boyut hissini kazandıran kesim ve katlamaların doğru yerlerde kullanılmasına bağlıdır. Basit olarak kutu pop up'dan yola çıkarsak; birçok kare ve dikdörtgen şekillerinin sayfanın arkasından işaretlendikten ve kesildikten sonra öne doğru itilmesiyle oluşmaktadır.

Görüntü 154: Venedik evleri pop up çalışması

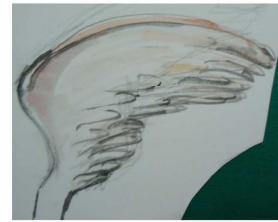
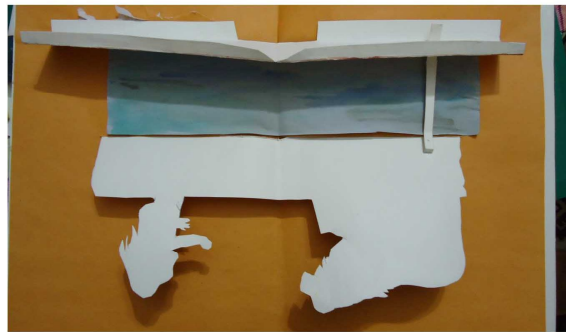
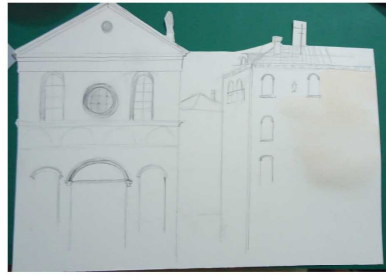
Görüntü 155: Venedik evleri pop up çalışması.

Görüntü 156: Selin ve aslanın karşılaşma sahnesi

Yukarıdaki pop up Selin ve aslanın karşılaşması sahnesinin hazırlık çalışmasıdır. Çoklu parçadan oluşan ve kesilen şekillerin kâğıda dikey olarak yerleştirilmesiyle yapılmıştır. ‘ v ’ şeklini oluşturan iki şekil arka arkaya gelecek şekilde istenirse arada boşluk bırakılarak yerleştirilir. Sayfayı açınca iki (tek olarak da yerleştirilebilir) şekil dikey olarak sayfa üzerinde ayağa kalkmaktadır.

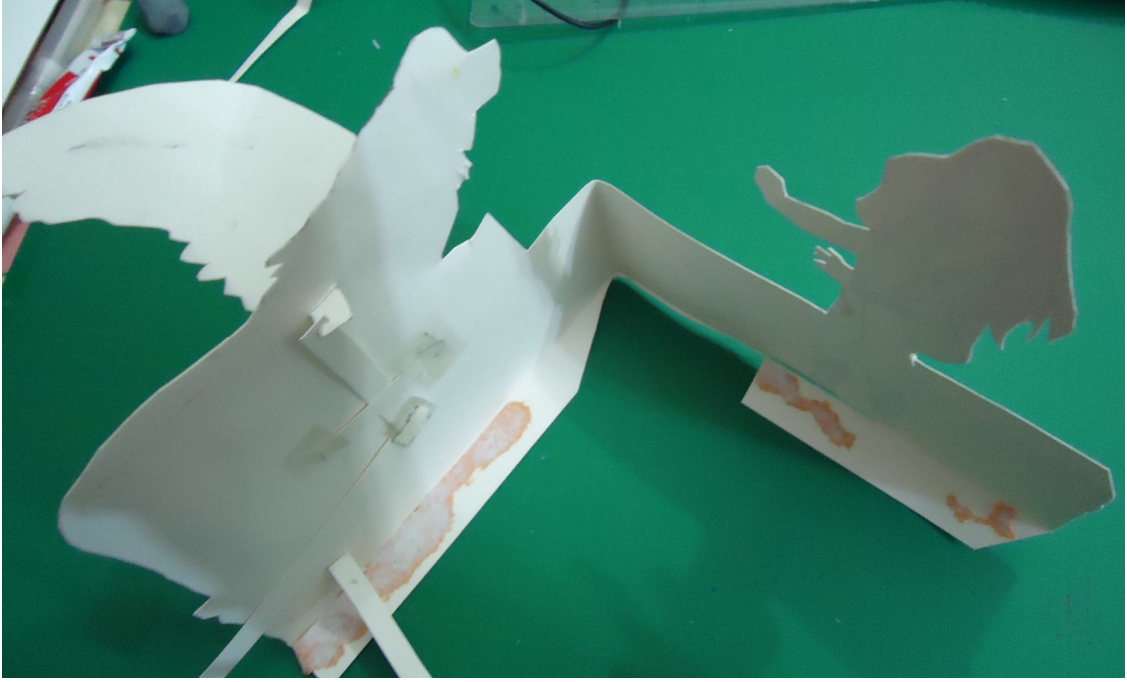
Bu düzenekte ayrıca aslanın kanat hareketi basitçe oluşturulmaya çalışılmıştır. İnce kâğıt şerit el yardımı ile çekildiğinde aslanın kanadı yukarı aşağı hareket etmektedir.

Görüntü 157: Pop up sahnesini oluşturan parçalar.

Sahnenin önceden yapılmış olan denemesine göre, sahneyi oluşturan parçaların resimlemesi yapıp, kesilmişlerdir. Önce platform (siyah fon kâğıdı)

üzerinde en arkadaki şekillerin (evler) yeri belirlenmiş sonrada fon kâğıdı üzerinde maket bıçağı ile belirlenen yer kesilmiştir. Kesilen yere şeklin yapıştırılacak yeri sokulmuş ve kartonun arkasına yapıştırılmıştır. Böylece şeklin platforma yapıştırılacak kısmı açık bir şekilde gözükmemiş olacaktır.

Görüntü 158: Birinci şeklin arka kısmının görüntüsü.

En öndeki şekilde pop up sayfasının açılmasının dışında ayrı bir mekanizma oluşturulmuştur. Bu mekanizma aslanın kanadının yukarı ve aşağıya olan hareketidir. Önceden yapılan çalışmaya göre mekanizma biraz daha geliştirilmiş önden çekilen kâğıt şerit arkaya yan tarafa monte edilmiştir. Böylece daha düzgün hareket eden bir mekanizma elde edilmiştir. Aynı şekilde yan taraftan şeridin çekilmesi ile kanat hareket ettirilmektedir.

Görüntü 159: En son sahne.

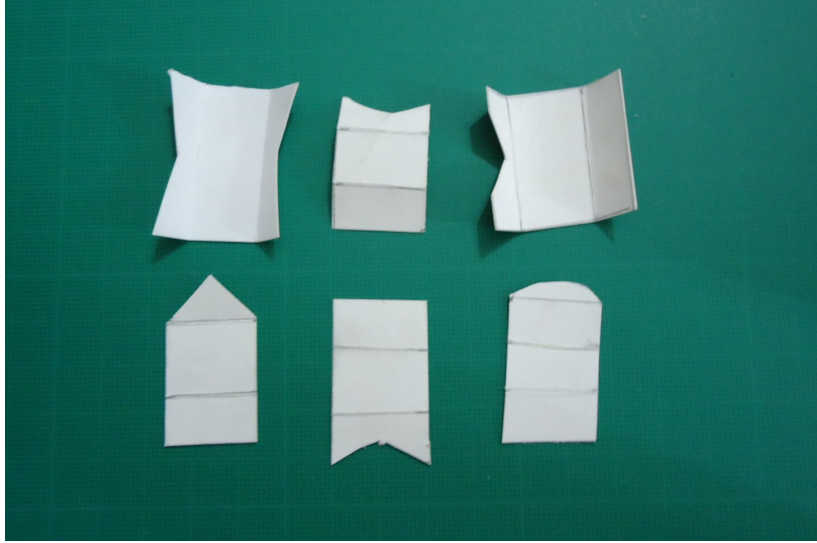

Görüntü 160: Pop up sayfa tasarımı öncesi deneme.

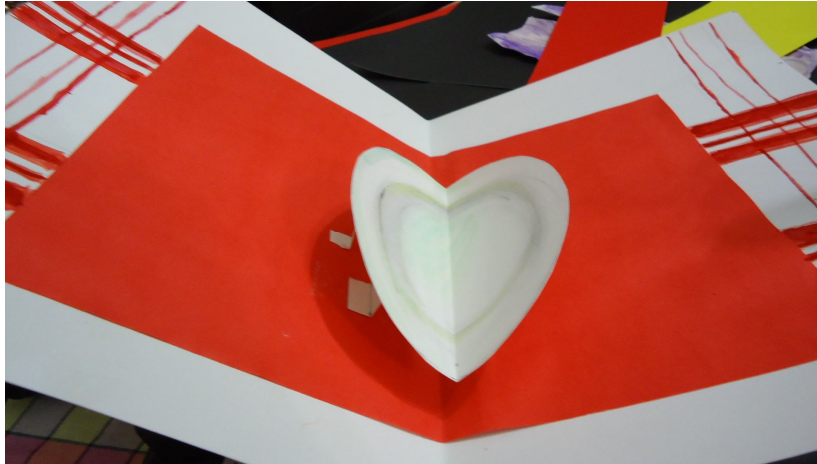
Yukarıdaki deneme hikâyede Venedik'te restoran ile ilgili olan yemek sahnesidir (Bkz. Görüntü 160). Hikâyedeki olaydan yola çıkılarak bütün bir mekân görüntüsü değil sadece yemek masası ve üstündekilere dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Bunun sebebi İtalyan kültüründe yemeğin önemli olması ve Selin'i şaşırtan menüdür.

Görüntüde (Bkz. Görüntü 161) yer alan deneme çalışmasında kullanılan pop upı destekleyen ve hareket verilmesinde önemli olan kırıklı parçalardır. Pop up

sayfanın içinde yer alan objeleri desteklemektedirler ve sayfa ile diğer kâğıt objelerin arasına yapıştırılmaktadırlar.

Görüntü 161: Pop up da kullanılan destek kâğıt kısımlar.

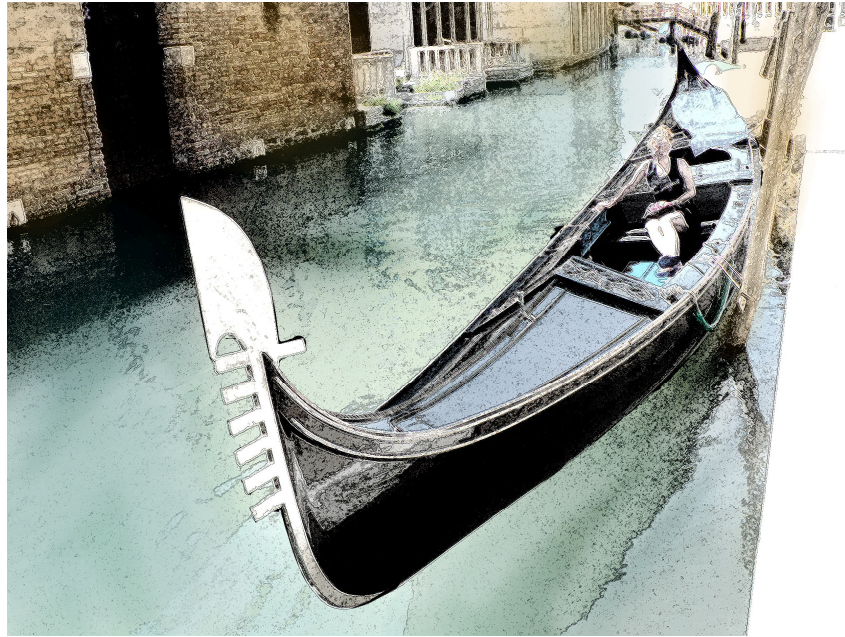

Görüntü 162: Pop up sahne oluşturma çalışması.

Görüntüde (Bkz. Görüntü 162) pop up sahne oluşturulmaya başlanmıştır. Masa üzerinde yer alan tabak çizimi gözükmemektedir. Tabanın üstünde makarna görüntüsü yine destek kısımlar sayesinde ekli olacaktır.

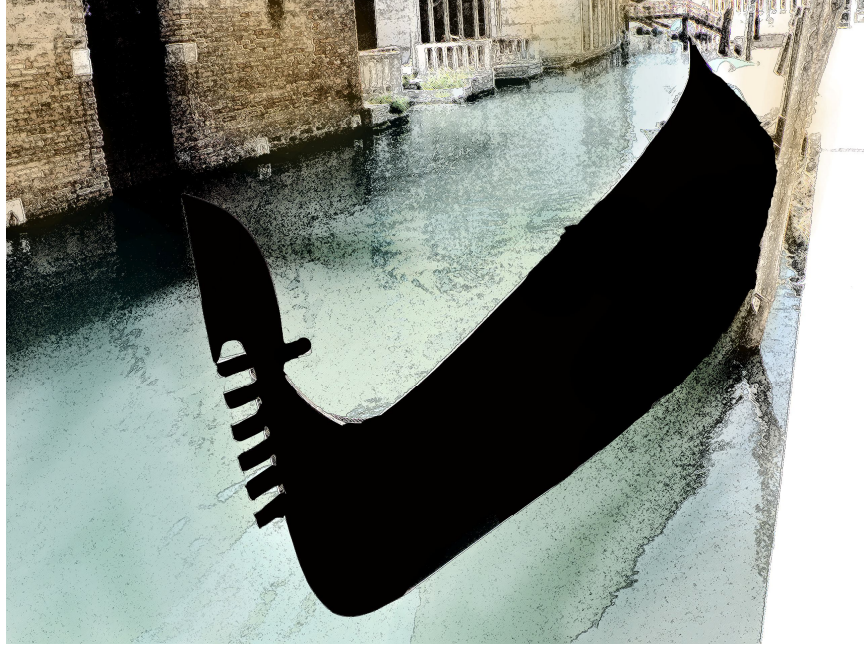

Görüntü 163: Masa sayfası oluşturma görüntüsü.

Görüntü 164: Kanaldaki gondol fotoğrafı.

Bu pop up sayfası photoshopta düzenlenmiş fotoğraftan oluşmaktadır. Öndeki gondol arkasındaki destek parça sayesinde ayakta durmaktadır. Sayfa kapanınca ikiye katlanıp hareket etmektedir.

Görüntü 165: Kanaldaki gondol fotoğrafı 2.

Görüntü 166: Kanaldaki gondol fotoğrafı 3.

Görüntü 167: Kanaldaki gondol pop up görüntüsü.

Görüntü 168: San Marco Meydanı pop up çalışması görüntüsü.

Bu sayfa Selin'in Karnaval günü San Marco Meydanı'na gelişi için resimlemelerden oluşmaktadır. Arkada Venedik Dojlar Sarayı bulunmaktadır. Çizimler karakalemle yapılmış, gual boya ile renklendirilip photoshopta renk ayarları değiştirilmiştir.

Sayfa açıldığında öne Selin karakteri çıkmaktadır. İki sayfa arasındaki kare şeklindeki destek ile şekil öne çıkmaktadır.

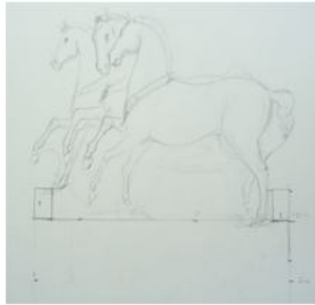

Görüntü 169: San Marco Meydanı pop up çalışması görüntüsü 2.

Görüntü 170: Atların su üstünde koşma sahnesinden görüntü.

Bu sahne son sayfayı oluşturmaktadır. Selin 'in atları su üstünde koşarken gördüğü sahneyi oluşturmaktadır. Sahneye kitap yana çevrilecek şekilde bakılması düşünülmektedir.

Görüntü 171: Sayfayı oluşturan parçalar.

At şekilleri pop up öncesinde karakalemle çizilmiş, destek ve yapıştırılan kısımları, ölçüleri belirlenmiştir. Daha sonrasında guaj bota ve mürekkep ile renklendirilmiştir.

Görüntü 172: Atların su üstünde koşma sahnesinden görüntü.

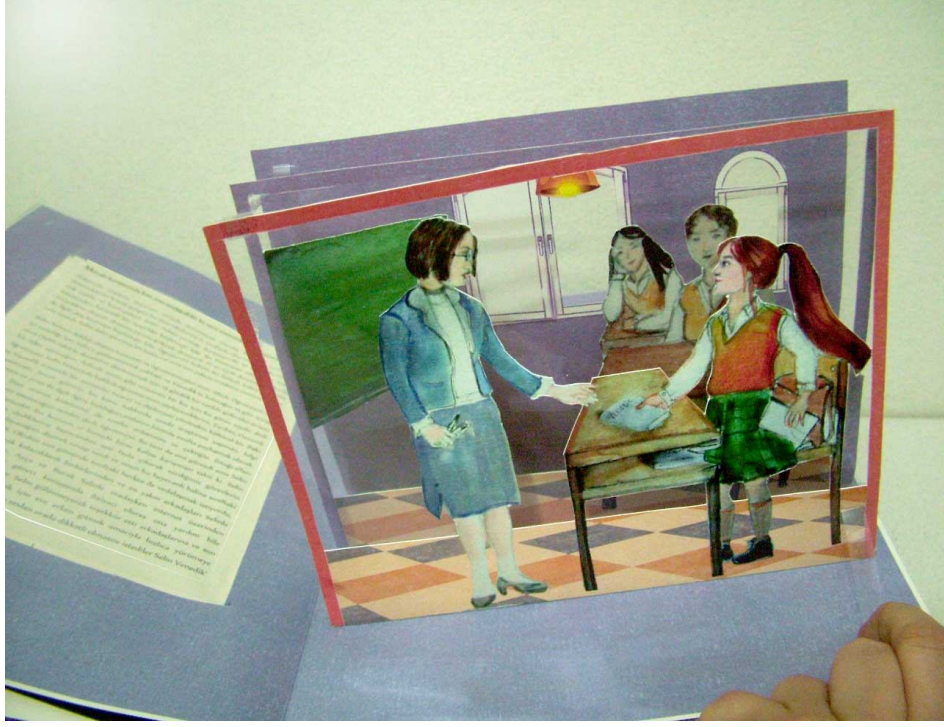

Görüntü 173: Ön çalışma görüntüsü.

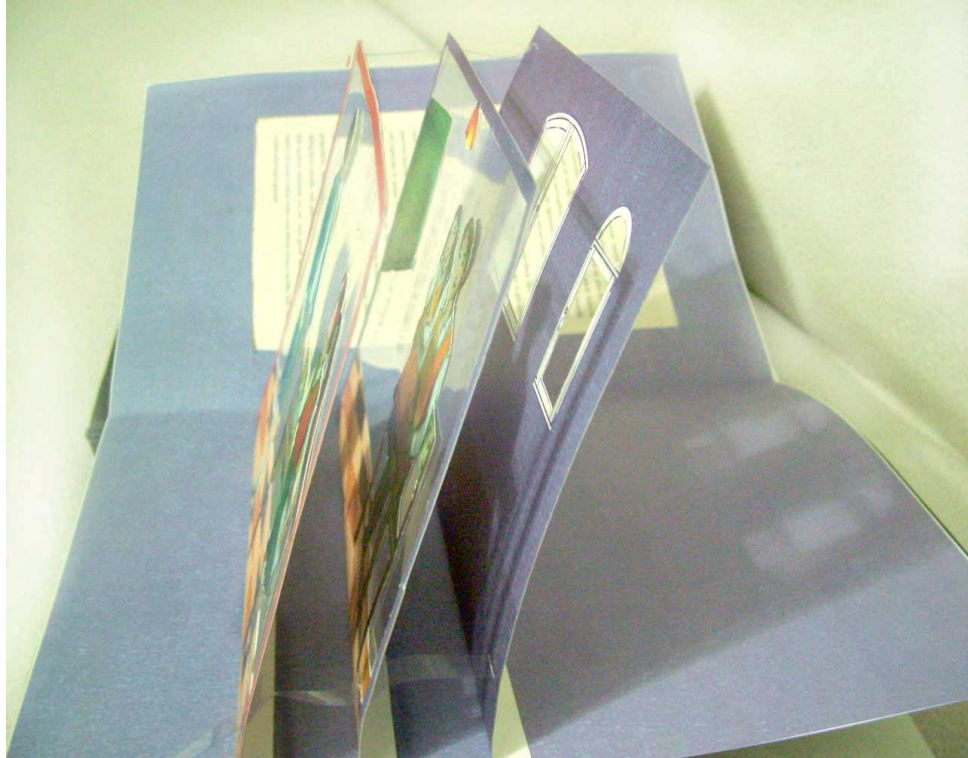
Yukarıdaki çalışma sayfaların kitapta nasıl duracağı ve bağlantılarının nasıl olacağına yönelik ön çalışmadır. Pop up kitap sayfaları diğer resimli kitapların sayfalarından farklıdır. Sayfanın arka yüzüne genelde çalışma yapılmamakta ve boş bırakılmaktadır. Bu yüzden kitap basılırken sayfalar büyük kâğıt tabakalarından hazırlanmalıdır. Eğer kitap elde hazırlanıyorsa sayfalar birbirine eklenerek aralarında boşluk kalacak şekilde ya da yapıştırılarak hazırlanabilirler. Görüntüde bu yöntem gösterilmiştir. Sayfalar en arka kısımlarından başka bir kâğıt yardımı ile birbirine bağlanabilirler. Sonraki sayfalarda “Venedik Macerası” isimli çocuk pop up kitabının sayfaları görülmektedir. Görüntü... dan .. ya kadar olan görüntülerde kitabın baskı sonucuna yakın biçimde hazırlanan maket çalışmasının fotoğrafları bulunmaktadır.

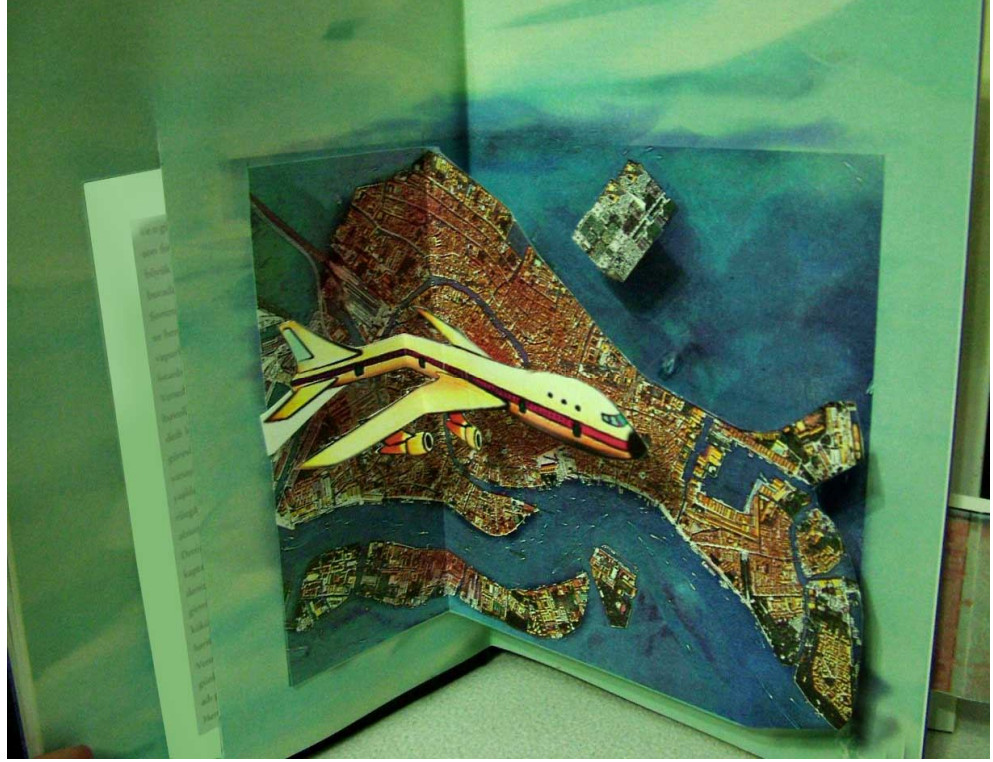
Görüntü 174: Venedik Macerası adlı kitabın kapak görüntüsü.

Görüntü 175: Venedik Macerası adlı kitabın ilk sayfa görüntüsü.

Görüntü 176: İlk sayfanın yandan tarafından görünüşü.

Görüntü 177: Venedik Macerası adlı kitabın ikinci sayfa görüntüsü.

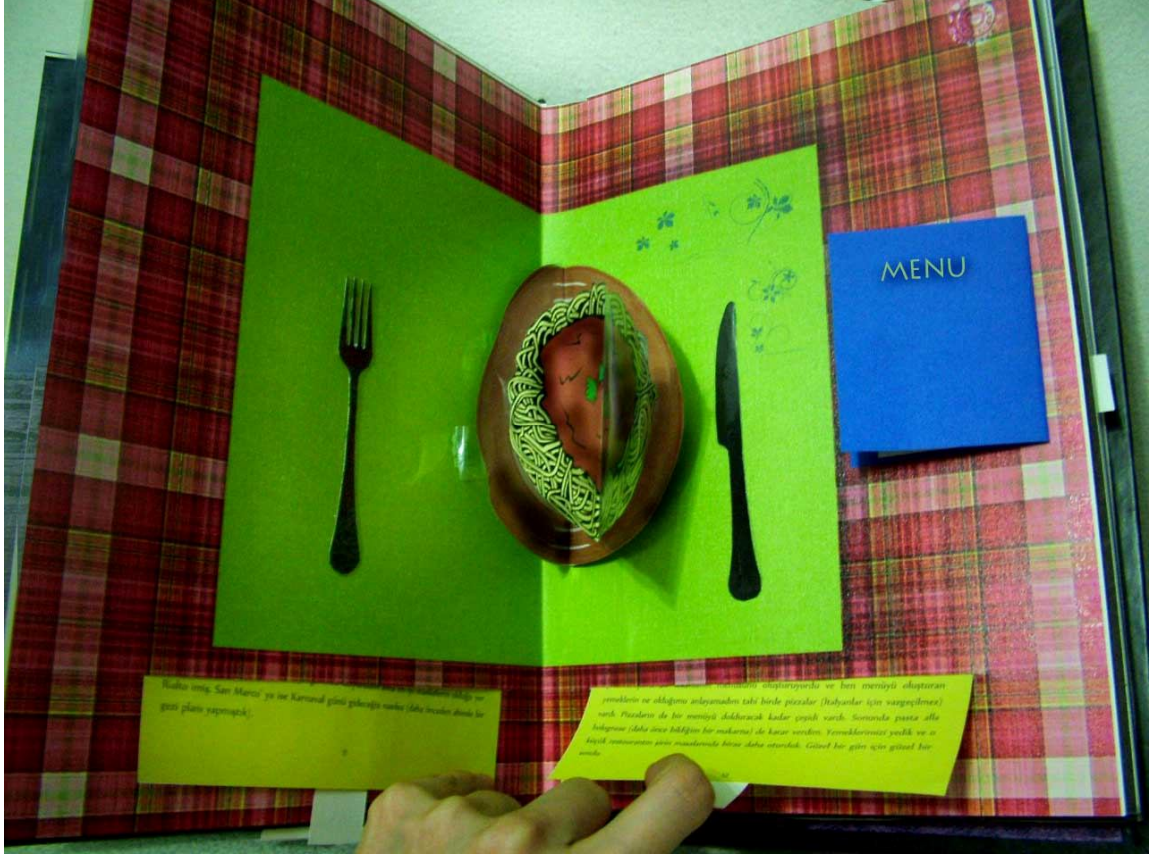
Görüntü 178: Venedik Macerası adlı kitabın üçüncü sayfa görüntüsü.

Görüntü 179: Venedik Macerası adlı kitabın dördüncü sayfa görüntüsü.

Görüntü 180: Venedik Macerası adlı kitabın beşinci ve altıncı sayfası

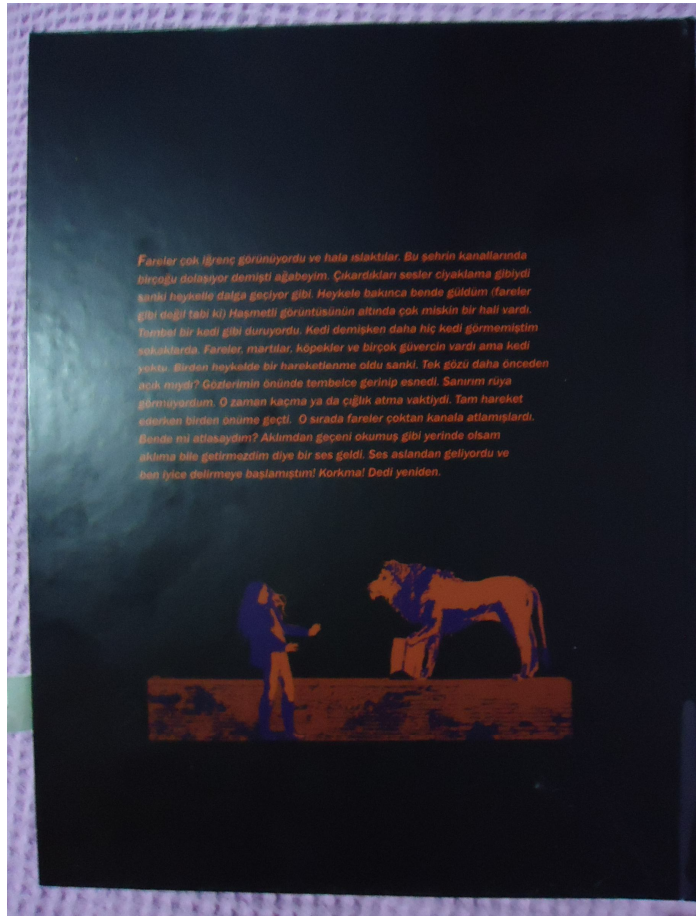
Görüntü 181: Venedik Macerası adlı kitabın yedinci sayfa görüntüsü.

Görüntü 182: Venedik Macerası adlı kitabın sekizinci sayfa görüntüsü.

Görüntü 183: Venedik Macerası adlı kitabın dokuzuncu sayfa görüntüsü.

Görüntü 184: Venedik Macerası adlı kitabın arka kapak görüntüsü.

SONUÇ

Günümüzde elektronik ortamın yaygınlaşması (maliyet kaygısından, zaman, daha çok kişiye ulaşma) ile beraber basılı yayımcılığın önüne geçmektedir. Bununla beraber insanlar gittikçe internet okuyucusu haline gelmektedirler. İnternet ortamının çocuk okuyucular için uygun olmadığı düşünülürse, sayfaları çevrilip doğrudan temas ile okunan kitapların önemi artar.

Çocuklar için resimli kitapların; renklerle beraber kendi iç yolculuklarına açılan zengin bir dünya olduğu düşünülmektedir. Çocukların hayal güçlerini besleyen, onların algısını geliştiren çocuk kitapları bu bakımdan önem kazanmaktadır. Çocuklar için dünyada geçmişten bugüne gelişerek birçok farklı kitap türleri ortaya konulmuştur ve konulmaktadır. Farklı türde bir çocuk kitabı olan pop up yani hareket edebilen kitap, çocukların kitapla daha çok iletişim kurmaları için geliştirilmiş bir yöntemdir. Çocuklar bu resimli kitaplarla karşılaşmadan önce onların ruh dünyasına zararı dokunmayacak, güçlü ve başarılı eserler tercih edilmelidir.

Özellikle üç boyutlu çocuk kitapları çocuklar için oyun, yeni bir dünya ve merak demektir. Tasarımcı, çocuk gözüyle resme bakabilmeli ve çocuğa kitabı sevdirmeye çalışmalıdır. Resimler hareket ve çeşitlilik unsuru taşıyabilmelidir. Resimlerde mizah öğesi yaş düzeyine uygun ve çocuğun algılamasına daha fazla yardımcı olmalıdır. Çocuk, kitap içindeki hareket edebilen ya da katlanan şekiller sayesinde kitapla daha çok etkileşim sağlamaktadır. Bu sebeple pop up kitaplarında, çocukların ilgisini çekebilecek kitap tasarımları, özellikle ülkemizde çok daha önem kazanmaktadır.

Ülkemizde, Türk Pop up tasarımcıların kitap örneklerinin neredeyse yok denecek kadar az olması, aynı şekilde kaynak bulunamaması ve ülkemizde basılmış olan kitap örneklerinin sadece yabancı tasarımcıların elinden çıkması önemli bir sorundur. Pop up kitap önceki yüzyıllardan itibaren bulunup kullanılmasına rağmen eskimeyen bir tasarım yöntemidir. Günümüzde dergi içi reklam sayfalarında, çeşitli reklam alanlarında ilgi çekici ve kaliteli bir tasarım

anlayışı bakımından pop up kullanılabilirliği geniş ve yaratıcılığın, hayal gücünün sınırına kalmıştır.

Yapılan bu çalışma ile önemli bir sorun olan kaynak eksikliğine, pop up'ın ülkemizde gelişip daha da yaygın hale gelebileceğine vurgu yapılmıştır. Bunlar gibi birçok sorun gözetilerek yapılan uygulama, özellikle kaynak ve çeviri çalışmasıyla beraber bahsedilen eksikliklere ve sorunlara çözüm önerisi getirilmeye çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- Alaca, I. (19.06.2011). Dersimiz Resimli Çocuk Kitabı Tasarımı. *Posta Gazetesi*. S.1-2.
- Alpay, M. (1984). *Çocuk Kütüphanesi*. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitim Semineri, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Artut, K. (2002). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Avcı, F. (1996). *Kırmızı Fili Gördünüz mü?*, Ankara: TC Kültür Bakanlığı Yayınları: Çocuk Kitapları Dizisi: 167.
- Barton, C. (2005). *The Pocket Paper Engineer :How to Make Pop Ups Stap by Step Volume 1.f :7*. Popular Kinetics Pres.
- Barton, C. (2008). *The Pocket Paper Engineer :How to Make Pop Ups Stap by Step Volume 2*. Popular Kinetics Pres.
- Becer, Emre. (2002). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost.
- Caferoğlu, C.Ş. (1991). *Anaokuluna Devam Eden 3-4-5 Yaş Çocuklarının Renk ve Büyüklük Kavramlarının Kavram Bilgisi ve Sözel İfade Yönünden Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Çınar, İ. (2009). *Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Bazı Özellikler*. Eğitim Dergisi. Sayı: 22. S.1-4.
- Demirel, Ö. (2005). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Öğreti Yayınevi.
- Gönen, M. (1988). *Anaokuluna Giden Dört-Beş Yaş Çocuklarına Resimli Kitaplarla Yapılan Eğitimin Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi*, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.

- Gönen, M.S. (1986).*Ülkemizde Okul Öncesi Eğitimin Yeri ve Önemi*. YA-PA 4. Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri, Ankara :Ya-Pa Yayınları.
- Gündoğdu, A. (2008). *Sivil Anayasa Talebimiz ve Eğitim Anlayışı*. Eğitime Bakış, 4(12), 1-3.
- Jackson, P. (1993). *The Pop Up Book*. New York: An Owl Book.
- Kantemir, E. (1962). *Eğitim Malzemelerini Hazırlamada Yazarın El Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Malzemeler.
- Linderman, G.M. (1997). *Art in the Elementary School*. (The Art Curriculum Foundation) Theme Graw Hill Companies. 5th. Edition USA.
- Mardi, H.Ö. (2006). *Çocuk Kitapları Resimlemede Karakter Yaratma*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Odabaşı, H. (2002). *Grafikte Temel Tasarım*. İstanbul: Yorum Sanat Yayınları.
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Plouffe, E.(2004). *Jack'in Fasülye Ağacı*. İstanbul: Tramway Yayımcılık.
- Renk Sistemlerine Genel Bir Bakış: Renk ve Algı. (Ekim 2006). *Bilim ve Teknik Dergisi*, 467,73-74.
- Russell, B. (2001). *Eğitim Üzerine*. İstanbul: Say Kitap Pazarlama.
- Sabuda,R.(2007). *Dinozorlar/Tarih Öncesi Dinozorlar Ansiklopedisi*. İstanbul: Tudem Yayınevi.
- Sarıkavak, N.K. (2004).*Çağdaş Tipografinin Temelleri*. Ankara:Seçkin Yayıncılık.
- Sever, S. (2003).*Çocuk ve Edebiyat*. Ankara:Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2008). *Gelişim Sürecinin Temel Bir Aracı: Çocuk Edebiyatı Yapıtları*. Anafilya, Sayı:90.

- Sürmeli, K. (2007). *Masal Kitaplarında Grafik Tasarım Sorunları ve Çözüm Önerileri*, 2.Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Ankara: AÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Tür, G., Canbolat, B. (1982). *Okul Öncesi Dönemde Çocuk Kitapları*, Gazi Üniversitesi M. E. F.Lisans Programı, Ankara.
- Tür G., Turla A. (1999). *Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap*, İstanbul: YA-PA Yayın Pazarlama.
- Uçar, Tevfik Fikret. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. İstanbul:İnkılap Kitabevi.
- Yavuzer, H.(2003). *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

İNTERNET KAYNAKÇASI

<http://www.alephbet.com/movable-book.php>

<http://www.alephbet.com/pictures/18498B.jpg>

http://www.alephbet.com/details.php?record=30452&URLPAIR=http%3A%2F%2Fwww.alephbet.com%2FadvSearchResults.php%3Faction%3Dsearch%26category_id%3D0%26orderBy%3Drelevance%26keywordsField%3DMEGGENDORFERrelevance%26

<http://www.alephbet.com/store/8553.htm>

<http://www.ampersandbooks.co.uk/>

http://www.astronomy-pictures.net/telescopes/AN-EDWARDIAN-DOLLS-HOUSE-Carousel-Pop-up-Book_230588595259.html

<http://biography.jrank.org/pages/2312/Sabuda-Robert-1965.html>

http://brer-powerofbabel.blogspot.com/2009_09_01_archive.html

<http://www.broward.org/library/bienes/lii13903.htm>

<http://www.crebro.net/tunel-kitaplar-i/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Vojt%C4%9Bch_Kuba%C5%A1ta

http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Sabuda

http://www.fotografya.gen.tr/issue-14/T_tasarim_14_index.htm

<http://www.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.notefromlapland.com/wp-content/uploads/2010/11/dolls-house-001.jpg&imgrefurl=http://www>

<http://grafiktasarimi.wordpress.com/category/portfolyo/>

<http://grafiktasarimi.wordpress.com/category/tasarim-materyalleri>

<http://www.grtvolume.org/v1/tasarim/pop-up/>

<http://hawcockbooks.co.uk/how.php>

<http://hawcockbooks.co.uk/>

<http://lesconcepts.wordpress.com/2010.03.01/pop-up-books/>

<http://www.librarything.com/author/meggendorferlothar>

<http://www.library.unt.edu/rarebooks/exhibits/popup2/meggendorfer.htm>

<http://www.makersgallery.com/joanirvine/books.html>

<http://www.mostar.com.tr/Detay.aspx?YaziID=615>

<http://www.ntvyayinlari.com/tanim.asp?sid=KZ5XAW6D4LWVWZV6RDY>

http://paperform.wordpress.com/pop_up/harpersbazaar/

www.radikal.com/ek_haber.php

<http://www.rankopedia.com/Santa-Calls/EditCandidate/145991/>

<http://www.rareozbooks.com/>

<http://recycledreadsaustralia.wordpress.com/page/2/>

<http://www.resimhocasi.com/kompozisyon.html>

<http://www.robertsabuda.com/everythingpopup/volvelle.asp>

<http://robertsabuda.com/everythingpopup/victorianvalentine.asp>

<http://www.robertsabuda.com/popmakesimple.asp>

<http://www.spamula.net/blog/archives/000229.html>

<http://www.stillmanbooks.com/popups2.html>

<http://www.technologystudent.com/designpro/popup1.htm>

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/ka/4/4a/TheHobbit_FirstEdition.jpg

<http://us.macmillan.com/carlschristmas>

<http://vi.sualize.us/view/namalam/00695880eb29e063031230e718fd60ae/>

<http://www2.lib.virginia.edu/exhibits/popup/kubasta.html>

<http://www2.lib.virginia.edu/exhibits/popup/images/covers/flug.jpg>

http://3.bp.blogspot.com/_Qj7CXjsbWB4/S_sQIVl04I/AAAAAAAAAGF8/l1teVqCfhYM/s1600/sabuda.jpg&imgrefurl

www.zamazing.org/imag/zabun/pop-162.jpg

EK KAYNAKÇA

Haining, P. (1979). *Movable Books: An Illustrated History*. London: New English Library.

Koskelin, S. (1996). *The Evolution of Movable Books from Late Thirteenth Century to the Late Twentieth*. U of North Texas: Graduate school paper.

Whitton, Blair. (1986). *Paper Toys of the World*. Cumberland, Md.: Hobby House Press.

<http://www.lib.udel.edu/ud/spec/exhibits/child/popup.htm>

<http://www.library.unt.edu/rarebooks/exhibits/popup2/default.htm>

<http://popuplady.com/>

EK 1: “VENEDİK MACERASI, ASLAN VE KIZ HİKÂYESİ”

Merakı konusunda kim onu suçlayabilir ki, aynı zamanda hayal etmeyi de severdi...

Ankara’da yaşayan, maceracı yerinde duramayan, meraklı bir kız, sınıfta ve etrafındaki en küçük gezgin; bu sene 6. sınıfta okumaktaydı. Şu sıralar çok mutlu ve heyecanlıydı Selin. Adeta yerinde duramıyordu ve daha bir hafta öncesinden hararetle bir hazırlığa başlamıştı bile. Bu heyecanın sebebi İtalya’da Venedik’te okuyan abisinin yanına gidecek olmasıydı. O an tarih dersinde Venedik ile ilgili düş kurmaya başlamıştı bile. Öğretmeni Selin’in bu hülyalı halini görünce onu uyardı. “Selin daha gitmene bir hafta var ama sen çoktan oradasın sanırım”.

Okulun son gününde sınıftaki herkes ile vedalaşmak istiyordu, sonuçta 15 gün uzak kalacaklardı birbirlerinden ve en yakın arkadaşları Selin’le bahçede vedalaştılar. Ayça ve Burak, Selin’le oradayken internet üzerinden görüşeceklerini, hatta görevi konusunda ihtiyacı olursa ona yardım bile edebileceklerini söylediler. Selin gülümseyerek teşekkür etti, arkadaşlarına veda etmek ve son kalan eşyalarını toplamak için eve doğru hızlıca yürümeye başladı. Evde annesi ve babası ondan orada dikkatli olmasını istediler. Selin Venedik’e uçakla yalnız başına gidecekti. Daha 13 yaşındaydı ama cesurdu. Abisi onu havaalanında karşılayacaktı.

Ve o gün geldi... Bulutların üzerinden altındaki şehir kayboluyordu o anda Türkiye’deki son fotoğrafını çekti. Uçakta iken yanına aldığı kitabı okumaya başladı Selin. Venedik hakkında bilgi içeren kapsamlı ve güzel bir kitaptı. Ve şu bilgiler vardı:

‘Venedik, barbar işgalcilerden kaçacak bir sığınak bulmak amacı ile anakaradan Laguna’ya geçmeye zorlanan yerli halk tarafından M.S. 811 yılında kurulmuştur.823 yılında kemikleri İskenderiye’den Venedik’e getirilen San Marco (St. Mark the Evangelist), kanatlı aslan olarak tasvir edilerek şehrin koruyucu

azizi ünvanını almıştır. Cumhuriyet bir Doge'nin hükümdarlığı altında gelişme göstermiştir. Huzur Dolu Cumhuriyet - La Serenissima - 1797 yılında son bulur. İşgalciler tekrar geldiğinde ve Avusturya'ya karşı üstünlük gösteren Napolyon, bir zamanların güçlü deniz cumhuriyetini ele geçirdiğinde, Onlar Meclisi anayasayı yok etmişlerdir. 1866 yılında şehir tekrar, yeni kurulmuş olan İtalya Krallığı'nın eline geçer.'

İki saat sonra Venedik üzerinde uçarken S biçiminde kıvrılmış, büyük kanalla beraber tüm lagün gözüksü. Şaşırtıcı derecede küçük birçok ada vardı burada, o anda Venedik'teki ilk anısının fotoğrafını uçağın camından çekmiş oldu. Sonunda o kocaman havaalanında kaybolmadan abisi buldu onu. Abisini çok özlemişti ve hemen kucağına atladı. Özlem giderdikten sonra havaalanından çıkıp vapurlara doğru yürüdüler. Abisi İtalyanların onlara 'vapuretto' dediğini söyledi İstanbul'dakilerden biraz farklı olarak daha küçüklerdi ve abisinin dediğine göre, Venedik'e göre yapılmışlardı. Vapurettoya binerken görevliler yardım etti ve bavullarını içeri aldılar binmeden önce 'attenzione' dediler. Selin, İtalyanca bilmiyorum dedi İngilizce olarak, görevli gülererek "dikkat et" demek küçük hanım diye açıkladı. O, görevlinin vapurettonun güvenlik demirlerini insanlar için açıp kapattığını, durağa yanaşırken deniz aracının yanaşmasına halat atarak yardımcı olduğunu, ayrıca yaşlılara ve yardım isteyen kişilere inip binmede yardım ettiğini, gördü. Dışarıda çok rüzgâr vardı her ne kadar dışarıda durup izlemek istese de sert rüzgâr engeldi. İçerde abisinin yanına oturup çevreyi izledi ve o an Venedik silueti görünmeye başladı. Denizde işaretler vardı denizin ortasında daha önce böyle kazıklar görmemişti. "Bunlar kaptanlara yardımcı oluyor sanırım" diye düşündü, lagün karışık bir coğrafi şekildi ve sonuçta denizle kara birbirinin içine girmişti. Coğrafya dersinde görmüşü bu şekli, bazı ülkelerdeki görünüşü ona ağaç kökünü anımsatmıştı.

Ufak adacıkların yanından geçmeye başladılar, daha sonra haritada gördüğü o balık şeklindeki adaya yaklaştı vapuretto. Gerçekten güzeldi Venedik ama asıl hayranlığı kanallardan içeri girince başlayacaktı. Ocak ayının son günleriydi ve hava açıktı. Güneş şehre daha güzel bir hava vermişti. İlk durdukları yerin adı "Piazzale Roma" idi. Burası karayolu ile yapılan ulaşımın son durağıydı. Hem

otobüs durağı hem tren istasyonu aynı zamanda vapurettoların genel durağıydı. Bu bilgileri abisinden dinliyordu yolda giderken. Abisine sordu:

- Biz nerede ineceğiz?

Abisi:

- Zattere'de ineceğiz, iki durak daha var, dedi.
- Kaldığın evi çok merak ediyorum abi.
- Gittiğimizde göreceksin. Venedik tarzında bir ev, ayrıca seni İtalyan arkadaşlarımla da tanıştıracam.

Selin yeni bir yerde yaşamamanın yanında yeni insanlarla da tanışacaktı demek ki.

Dar kanallardan ve köprülerin altından geçerken kanal daha da genişlemeye başladı. Sonunda kanalın olmadığı daha geniş bir yerdeydiler karşıda bir ada vardı ve iki kara arası küçük bir boğaz gibi gözüküyordu.

- Orası neresi abi?
- Gudeicca Adası.
- Çok güzel görünüyor
- Evet, seninle gezeceğiz oraları merak etme, dedi abisi.

Bu arada vapuretto, Zattere durağına yaklaşmıştı. “Bu duraklar otobüs duraklarının deniz taşıtları için olanı gibi” dedi içinden. Geniş bir alanda yürüyorlardı ve görüş alanı içindeki 3-4 köprüden geçmesi gerektiğini görebiliyordu. Bu kadar kısa mesafe içinde çok köprü vardı. Elindeki valizlerle biraz zor olacaktı neyse ki abisi vardı yanında. Yanlarındaki turistlerin kendisinden daha fazla eşyası vardı. İlk köprüden geçerken abisiyle beraber taşıdılar. Diğer insanların daha fazla ve ağır görünen valizleri vardı ve Venedik'te 400 kadar köprüyü düşünürsek valizle dolaşmak çok zordu. Özellikle bebek arabalarını görünce bu şehirde yaşamamanın bazı zorlukları olduğunu

anladı. Köprülerden geçtikten sonra çok dar bir sokağa girdiler. Bu hayatında gördüğü en dar, en sıkışık sokaktı. İki kişi zor geçiyordu ve diğer tarafın bazen beklemesi gerekiyordu. Başka dar sokaklar da vardı fakat biraz önce geçtiği en darıydı herhalde... Evlerin arasından geçerken güneş ışıkları da kesiliyordu ve bu sokaklara karanlık bir hava veriyordu. Ama kanalın olduğu kısımlar güneş ışığıyla parlıyordu sanki. Bunda suyun yansımalarının rolü de vardı. Gittikleri yeri aklında tutamıyordu sokaklar labirent gibi kıvrılıyordu ama sonunda abisi durdu. Burası diğer yerlere göre çok genişti ve kanal hemen yakındaydı. Bahçeli bir eve doğru yürümeye başladı. Burası küçük tek katlı bir evdi ve çok şirin gözüküyordu. Kıvrımlı desenleri olan demir bir kapıdan geçtiler. Evin pencereleri çok ilginçti ve tahta panjurları vardı. Ev, tek katlı gibi görünen ama asma katıyla birlikte 2 katlı olan bir yerdi. Mutfak ve salon aynı yerdeydi. Abisinin odası üst kattaydı ve Selin için de bir yatak getirtmişti. Evi olduğu kadar odayı da beğenmişti Selin. Bir gemi kamarasını andırıyordu biraz küçüktü ama hoştu. Çatı katıydı ve üstte yatarken gökyüzünü görebileceğiniz bir penceresi vardı ve her şey ahşaptı. Selin’le abisi birlikte yemek yapmaya giriştiler. Yaptıkları bir İtalyan yemeğiydi ve adı “Gnocchi” idi. Patates ve hamurdan oluşan ve makarna gibi pişirilen bir yemektir. Bir de sosu vardı fesleğen ve domates püresinden oluşan. Lezzetli bir yemektir, ortalığı toplarken abisinin arkadaşları geldi. Birinin adı Francesco, diğeri de Marco idi. İkisi de Selin’e “ciao” dediler. “Come ti chiami?” diye sordular. Selin gelmeden önce biraz İtalyanca çalıştığından bu sorunun “ismin nedir” demek olduğunu anladı ve cevap olarak “sono Selin”, yani “ben Selin” dedi. Gülererek “brava” dediler. Selin’in İtalyanca konuşamadığını ama öğrenmek istediğini biliyorlardı.

Biraz daha sohbet ettikten sonra, abim, “Eğer yorgun değilsen biraz dolaşabiliriz”, dedi. Heyecanla “yorgun olmadığımı dolaşmaya hazır olduğumu” söyledim. Üstümü değiştirip abimle evden dışarı çıktık. Hava hala güzeldi çok az bir soğuk vardı.

-Nereye gidiyoruz?

“Campo san margarita” ya, genellikle gençlerin geldiği ve restoranların daha ucuz olduğu bir yerdir. Venedik’in çoğu yerinde turistleri tam anlamıyla soyarlar.

Eğer nerede ne alacağını, ne yapacağını bilmiyorsan Venedik gerçekten pahalı bir şehirdir.

Campo güzel geniş bir meydandı. Birçok öğrenci vardı. Gerçekten çoğu barın önünde insanlar birikmiş, ellerinde bardaklarla bir şeyler içiyorlardı. Bu soğukta içerde oturmak yerine dışarıdaydılar. Abim bana yılın her mevsiminde böyle olduğunu söyledi. Bu meydandaki insanlar, kışın dışarıda ayakta sohbet ederek, yazın da ya dışarıdaki masalara ya da sokakta yerlere banklara oturarak, şarkı söyleyerek sohbet ediyorlarmış. Abimin, Türkçeye çevrildiğinde “kırmızı kafe” anlamına geldiğini belirttiği, küçük sıcak bir kafeye oturduk ve cappicino söyledik. Gerçek cappicinonun ülkesi İtalya’da bu kahvenin tadı gerçekten güzeldi. Daha sonra da başka yerlerde bu kahveden mutlaka içecektim. Akşam olunca eve döndük. Biraz dinlendikten sonra içimdeki merak yine alevlenmeye başladı. Gece Venedik nasıl bir şehirdi? İnsanlar neler yapıyorlardı? Dışarı çıkmak istiyordum. Abimin odasındaki pencereden görmekte olduğum gökyüzü inanılmazdı. (Pencerenin tavanda olduğunu bir kez daha hatırlatmak isterim) O sırada büyük kanatları olan bir şey hızla geçti ya da düşüyor gibiydi? Karar veremedim gözlerim kesin yine beni yanıltıyordur. (Ailem hep geniş bir hayal gücüm olduğunu söyler zaten.) Her ne kadar yanlış gördüğümü düşünsem de Venedik’ de gece hakkında merakım artmıştı. Abimin yanına gittim ve dışarı çıkmak istediğimi söyledim.

- Ben çıkamam seninle okul için yapmam gereken çalışmalarım var ama sen fazla uzaklaşmamak şartıyla çıkabilirsin. Venedik güvenli bir şehirdir ama uzaklaşırsan kaybolabilirsin. Burası ilk kez gelen için labirent gibidir Eline bir kalem ve kağıt al ve bu civarda binaların üstünde yazan cadde isimlerini kaydet.

-Tamam

Vakit kaybetmeden kâğıdımı, kalemimi alıp dışarı çıktım. Birçok isim kaydettim ama genel olarak Fondamenta Zattere de olduğumu anladım. Diğer isimle Calle ile başlıyordu. Sokaklarda çok az insan vardı. Burası Campo ya göre çok sakindi. Biraz daha yürüdükten sonra sokakta kimse kalmadı. Birçok evde pencere ve panjurlar kapalıydı hatta içlerinden ışık bile görünmüyordu. Sokak

huzur verici olmakla beraber çok sessiz birazda kasvetliydi. Eve dönmeye karar verdim ama kanalın yakınındaydım biraz bakmak istedim. Kanala bakarken biraz daha ileride kanal ile yolu ayıran duvarın üstünde bir heykel gördüm. Ama bu duvarların üstü gördüğüm kadarıyla hep boştu. Biraz daha yakınlaşıncı bunun Venedik' in sembolü olan kanatlı aslan olduğunu anladım. Duvarın yakınında yerde iki fare duruyordu. Fareler çok iğrenç görünüyordu ve hala ıslaktılar. Bu şehrin kanallarında birçoğu dolaşıyor demişti abim. Çıkardıkları sesler ciyıklama gibiydi sanki heykelle dalga geçiyor gibi. Heykele bakınca ben de güldüm (fareler gibi değil tabi ki) Haşmetli görüntüsünün altında çok miskin bir hali vardı. Tembel bir kedi gibi duruyordu. Kedi demişken daha hiç kedi görmemiştim sokaklarda. Fareler, martılar, köpekler ve birçok güvercin vardı ama kedi yoktu. Birden heykelde bir hareketlenme oldu sanki. Tek gözü daha önceden açık mıydı? Gözlerimin önünde tembelce gerinip esnedi. Sanırım rüya görmüyordum. O zaman kaçma ya da çılgılık atma vaktiydi. Tam hareket ederken birden önüme geçti. O sırada fareler çoktan kanala atlamışlardı. Bende mi atlasaydım? Aklımdan geçeni okumuş gibi yerinde olsam aklıma bile getirmezdin diye bir ses geldi. Ses aslandan geliyordu ve ben iyice delirmeye başlamıştım! Korkma! Dedi yeniden.

- Ben bu şehrin koruyucusuyum. Görevim aynı zamanda şehrimde gelen yabancıları da kollamak.

- Nasıl? Sen nasıl konuşuyorsun?

- Aynı senin gibi.

- Benim dilimde mi?

- Şehrimde gelen herkesin dilini bilirim. Konuşmalarını biraz duymam yeter. Senin diline de tarihten aşinalığım var. Venedik ve Türkler arasında bir dönem ticaret, politika hatta deniz savaşları gibi olaylar yaşanmıştı ama seni sıkımayayım bunlarla.

Konuşurken böbürlenmesi oldukça komikti. Korkum biraz sonra kaybolmaya başladı ama hala inanamıyordum. Lafını kesmesem bütün gece konuşacak gibiydi.

- Diğerleri ile de konuşur musun?

- Hımmm, herkesle değil.

- Benimle neden konuşuyorsun?

- Senin gibi hayal gücü zengin olan, gördükleri dışındakilere de inanan fazla yok.

- Sen görünmez misin yani? Hayalet gibi mi?

- Hahaha ben senin kadar gerçeğim, yalnızca bakış açısı dar olanlar beni fark edemiyorlar. Hem ben tek değilim.

- Başkaları da var mı?

- Elbette. Dört atı hala görmedin mi, oldukça ses çıkarırlar. Eskiden senin geldiğin ülkedeki İstanbul şehrinin koruyucuları imişler.

- Ben buraya yeni geldim.

- O halde hoş geldin. Umarım burayı seversin hatta sevdin bile.

Konuşması çok garipti. Özellikle de kibirli olmaya çalışması. Gülmemek zordu.

- Senin evinde olman gerekir.

- Ben de tam dönüyordum ama size rastladım.

- Bana rastlaman iyi olmuş o zaman. Evini hatırlıyor musun?

- Sanırım.

- Sanırım dediğine göre çok emin değilsin ve ben bu kadar işim arasında seni evine bırakacağım.

Ben bulurum demek istedim, ama çoktan önüme geçip yürüme başlamıştı bile

- Evimi nerden biliyorsun?

- Ben her şeyi bilirim bu şehirde. Aslında uçarken evini ve seni fark ettim.

- O düşen sen miydin?

- Öhömm konuşurken dikkat etmelisin. Düşmedim sadece kötü bir inişti.

Bu arada eve yaklaşmıştık

- Bu gecelik konuşmamız kısa oldu ama bir dahaki seferin daha uzun olacağına emin ol. Hahahaha

- Bir dahaki sefere sizinle konuşmak için can atıyorum ama ne zaman?

- Tabii ki Venedik festivalinde Carnevalle di Venezia. Ayrıca başka gecelerde de bu yakınlardan geçebilirim.

- Gündüz ne yapıyorsunuz?

- Uyuyorum. Uyumayı biraz severim de. Ayrıca gündüz kendi kendine konuşuyor gibi görünmemelisin. Seni deli sanabilirler. Hahahah

- Öyle görünmek istemem. Karnaval ne zaman ve ne yapmam gerekiyor?

- İyi bir maske ve kostüm bul ve pelerin tak ve tabi ki de eğlenmen gerekiyor. Sana iyi akşamlar diliyorum. Karnaval bu ayın 16'sında ve bir hafta sürüyor. Sakın kaçıрма ilk günü!

İyi akşamlar dedim üzülerek, ayrılmak istemiyordum. Ayrılırsam her şeyi hayal etmiş olmaktan korktum. Kime anlatabilirdim ki böyle bir şeyi?

- O an için sabırsızlanıyorum, mutlaka geleceğim.

- Kaçırmayacağını biliyorum. Şimdilik hoşça kal.

Gitmeden önce aslana dokundum artık heykel gibi gözüküyordu daha canlı duruyordu ve normal bir aslan gibi tüylü idi. Ben bahçeye girdiğimde o tembelce uzaklaşmaya başladı. Sanırım bayağı yaşlıydı. Eve girince abim heyecanımı anlayamadı. Ne yaptığımı sordu. Nasıl anlatabilirim ki kanatlı bir aslan gördüğümü. Dolaştığımı ve fareleri gördüğümü söyledim. Venedik kitabımın aslanla ilgili sayfasını açtım bir çok bilgi vardı onunla ilgili.

‘İtalya’da her şehrin bir bayrağı var. ‘Venedik’in de kırmızı üzerine sarı işlemeli bir bayrak. Simgesi de azizleri San Marco’nun simgesi olan kanatlı aslan. İtalya’da gezilen hemen her yerde, özellikle Venedik’teki tarihi mekânlarda San Marco aslanını görmek mümkündür’ (Erişim:<http://www.asunundefterinden.com/Italy/venedik/venedik.htm>).

Yatarken karnavalı sordum. Mutlaka gideceğiz dedi. Venedik’teki en güzel haftalardan herkes eski zamanlardaki gibi ya da istedikleri kıyafetlerde dolaşacaklar. Yarın sana da bir şeyler alırız. Burada günlerim güzel geçecek demek ki. İçim içime sığmadı heyecandan. Yatarken pencereden aslanı düşündüm ve gülümsedim. Kesinlikle inanılmazdı.

Bugün ayın onbeşi sadece bir gün sonra karnaval yapılacak ama hala kostümüm ve maskem yok! Abimle konuştuğumda telaş etmememi bu günü alışverişe ayıracağımızı söyledi. Çok sevinçliyim. Nihayet hazırlanıp evden çıktık. Herkesin bahsettiği San Marco’yu görmek istiyordum ama en iyi maskelerin olduğu yer Rialto imiş. Daha önceden abimle planını yapmıştık, San Marco’ ya karnaval günü gideceğiz nasılsa. Yolda giderken birçok köpek ve martı gördüm. Buradaki insanlar köpekleri gerçekten seviyorlardı. Özellikle de Zattere de herkesin elinde tasma ile ya da yanında serbestçe dolaştırdığı köpekleri vardı. Hepsi heyecanla ordan oraya koşuşturuyorlardı. Birkaçı dostça yaklaştı yanıma ve bende onlarla oynadım. Küçük bir ponte den (köprü) geçerken ağabeyime seslenen gondolcu ya rastladık. Birbirlerini tanıyorlardı. O sırada hızlıca İtalyanca bir sohbet geçti aralarında. Ağabeyim arkadaşı olduğunu söyledi ve gondola bindik. Gondolda benim yaşlarımda bir çocuk daha vardı ve onunla Venedik hakkında konuştuk. Yaklaşık onbeş dakikalık bir gezinti yaptık ve gondolcu bizi vapuretto durağı na yakın bir yerde bıraktı. Gondolcu ve

öğrendime göre kardeşi çok sıcak ve eğlenceli insanlardı. Gondoldan inerken tekrar görüşmek üzere dedi çocuk. Zattere' den vapuretto' ya bindik (Bu küçük vapurlar çok hoşuma gitti gerçekten). Bu sefer çok kalabalıktı ve ayakta bile zorla yer bulduk. Ayrıca sadece insanlar yoktu. Köpekleri de binmişti. Aynı insanlar gibi bekliyorlardı hatta insanlar gibi kıyafet giyenleri bile vardı. Bu şehrin başka ilginç tarafı diye düşündüm. Karnavalıdan dolayı Venedik, turist istilasına uğramıştı. Rialto' ya gelmeden önce transatlantiklerin demir attığı duraklardan, Piazzale Roma'dan, büyük kanal ve büyük süslü binaların olduğu çok güzel yerlerden geçtik. Rialto' ya yaklaştığımızda o ünlü köprü görüldü, Rialto Köprüsü! Gerçekten çok güzel bir köprüydü. O anı kaydetmek için hemen fotoğraf makinesine sarıldım tabi benim gibi vapurettonun içindeki diğer turistler de. Köprü'nün altından geçtikten sonra vapuretto durağında indik ve köprüye doğru yürümeye başladık. Her yerde birçok ilginç dükkân ve maske satıcıları vardı ve cıvıl cıvıl bir alışveriş yeri idi. Rialto köprüsüne çıkarken üzerinde, girişinde ve çıkışında birbirinden güzel cam eşyalar, maskeler, kuklalar, ayakkabı-çanta, şekerleme ve çöreklerle kadar satın alınabilecekpek çok şey vardı. Bütün bu alışveriş keyfinin ötesinde Rialto Köprüsü'nün üzerinden Grand Kanal (Canale Grande) manzarası inanılmazdı.

Dükkânların birçoğu eski görünümlü ve sattıkları ürünlerde antika veya benzeri nesnelerdi. Tıpkı eski çağlardaki gibiydi. Rengârenk birçok çeşitte olan maskelerden birini seçmek hiç kolay değildi. Birçoğunu denedim. Ama gerçekten karar veremedim! Sonunda 3 ayrı maske aldım. Üçü de birbirinden farklı ve güzeldi. Neden üç tane dersiniz karnaval 3 günden fazla bir haftaya yakındı. Her gün farklı bir tane deneyecektim. Bu süre içinde, abim alışveriş yapmayı pek sevmediği için, beni yalnız bırakmıştı. İlginç dükkânlar arasında dolaşırken tüy kalemlere rastladım. Artık yazılarımı yazmak için mutlaka o tüylerden birini almalıydım. Aynı eski zamanlarda olduğu gibi ! Tam birine elimi uzatıyordum ki biri arkamdan 'Ciao bella' dedi. Sıçradım ve benim yaşlarımdaki çocuk konuşmasına devam etti "O tüy kalem işine yaramaz. Bunu almalısın" diyerek kırmızı güzel bir tüy uzattı. Bende perche (neden) diye sordum. Çocuk "O tüyü kullanmak için az zamanın olurdu bu kesinlikle daha kalitelidir" dedi. "Grazie mille -çok teşekkür ederim-" dedim. O ise muzipçe gülümsedi ve başka

bir Şeye ihtiyaçın var mı diye sordu. Meğer burada çalışıyormuş. D kk ndan dışarı çıkıncaya kadar yanımda geldi giderken ‘ci vediamo a carnevale’ (karnavalda buluşuruz) diye seslendi. Burada o kadar zaman ge irmişim ki hava kararmış! Akşam yemeği için abim ile köprüde buluştuk. İtalyan lokantasına gitmeyi önerdi bende sevinçle kabul ettim. Küçük sevimli ve tamamen İtalyan tarzında bir mek ndı. Birçok ilginç tablonun olduğu duvara bitişik bir masaya oturduk. Seçmek için menüye baktığımda her Şey ‘pasta’ yani makarna ile başlıyordu. Lokantanın menüsünü makarnanın bir çok çeşidi oluşturuyordu ve ben menüyü oluşturan yemeklerin ne olduğunu anlayamadım tabii bir de İtalyanların vazgeçilmezi pizzalar vardı. Pizzaların da bir menüyü dolduracak kadar çeşidi vardı. Sonunda “pasta alla bolognese” (daha önce bildiğim bir makarna) de karar verdim. Yemeklerimizi yedik ve o küçük restoranın şirin masalarında biraz daha oturduk. Güzel bir gün için güzel bir sondu.

Ve karnaval günü, sonunda! Heyecanla yatağımdan kalktım ve giyinmeye başladım Sabah yürüyüşe çıkmak istiyordum ve marketten birkaç yiyecek almak gerekiyordu. Biraz yürüdükten sonra etrafta ilginç insanlar gezinmeye başladı. şimdiden kostüm ve maskeleriyle dolaşmaya başlamışlardı. Gondollara ve teknelere bu kıyafetlerle biniyor, sokaklarda geziniyorlardı. Eski zamanlardaki tablolar gibi olmuştu şehir. Eve dönmek için hızla yürüdüm. İki kardeşin de hemen hazırlanması gerekiyordu. Bir Şeyler yedikten sonra ikimiz de hazırlığa başladık. Abimin  nceki yıldan kıyafet ve maskesi vardı. Onun maskesi uzun burunlu, biraz da karganın gagasını andıran beyaz bir maske ve siyah başlıklı uzun bir c ppeydi. Venedik’te bu maskelerin ve insanların bu süre boyunca maskeli gezmelerinin birçok hikâyesi vardı. Abimin maskesi ile ilgili birkaç hikâye vardı. Bazı hikâyeler bu maskeyi takanın geçmişteki bir Venedik kahramandan esinlenildiğini, diğeri ise veba ve hastalık zamanında doktorların bu kıyafetle dolaştıkları gibi hik yelerdi. Karnavalda maske takılmasının hikâyesi de karnaval haftası içinde kadın erkek, fakir zengin her guruptan insanın tanınmadan, rahatça ve istediği gibi eğlenerek hatta bazen istediğini yaparak (suç işlemiş olsa bile) dolaşabilmesinden ötürü gelenek halini

almasıydı. Venedik’ teki kanalların kokusundan dolayı maskenin takıldığı da anlatılmaktaydı.

Benim şuan taktığım maske ise kedi yüzü şeklindeydi. Bir tane yarım birde soytarı yüzü şeklinde zarif ve süslü maskeler almıştım. Birde 17. yüzyıl tarzında elbise, pelerin ve peruğum vardı. Tanınamayacak hale gelmişim hatta daha büyük gözüküyordum. Müthiş San Marco’ ya gitmek için bizde diğer turistler gibi vapurettoya sıkıştık. Vapuretto da iken elimdeki gezi rehberini okumaya başladım. Şöyle yazıyordu;

‘Burası yüzlerce yıl Akdeniz’de hüküm sürmüş Venedik Cumhuriyetinin kalbi. Bu meydanda Basilica di San Marco’yu mutlaka ziyaret edin. Bu kilise İtalya’da gördüklerinizden farklı olarak Bizans mimarisine daha yakın çizgiler taşımakta. İçerisinde Sultanahmet’teki Hipodrom Meydanı’ndan 4. Haçlı Seferi sonunda çalınan San Marco’nun Atları isimli heykeli görebilirsiniz. Kilisenin ardından Venedik’i yukarıdan seyretmek için Campanile di San Marco’ya çıkıp şehrin müthiş manzarasını izleyebilirsiniz. Sarayın her zaman turistlere açık olan kısmının yanı sıra bir de belirli günlerde açılan ve rehber eşliğinde gezebileceğiniz dükalılık sarayının gizli kısımları görülmeye değer. Sarayı gezdikten sonra Piazza di San Marco’da bulunan Caffè Florian veya Gran Caff Quadri’ye bir göz atın. Bu iki kafe Venedik’in tüm önde gelen siyaset ve sanat insanlarının buluştuğu kafeler’ (Erişim: <http://icantravel.blogspot.com/2008/10/venedik.html>).

Bugün kalabalık muazzamdı. Aslında yürümek daha eğlenceli olacaktı insanlar sokaklarda eğlenmeye başlamışlardı. Genelde herkesin yaptığı fotoğraf çekmek ve çektiymektir. Bu ilginç günde benimde makinem yanımdaydı ve ilginç kareler yakalamaya şimdiden başlamıştım. San Marco’ya vardığımızda gözlerime inanmadım. Çok güzeldi. Napolyon’un “Avrupa’nın oturma odası” olarak tanımladığı yeri burası. Meydanın girişinde Venedik Dojlar Sarayı ve hemen yanında iki görkemli sütun vardı. Başımı kaldırınca ‘onu’ gördüm. Birden bana kanatlarını oynatıyormuş gibi geldi evet bu aslandı. Sanırım meydanı izlemek için en güzel yer onunkiydi. Biraz ilerde uzun boylu kırmızı tuğlalardan yapılmış kule vardı. İlerledikçe yine onu gördüm. Saat kulesinin üstünde altında büyük,

ilginç astrolojik bir saat vardı. Oradan da göz mü kırptı? Yaşlı ve muzip bir yaratıktı. Aslında meydan ve şehrin şuan görebildiğim çoğu yerinde ondan izler vardı.

Meydan hemen hemen dikdörtgen şeklinde bir açıklıktı. Ve çevresinde gösterişli revaklı binalar vardı. En güzel yapılardan biri de kiliseydi. Üstündeki süslemeli alınlıkların birinde Osmanlı döneminden insanların resimleri vardı. En üstte aslanın bahsettiği dörtlü atlar vardı. Ama aslan gibi canlı değildiler.

Meydanda dolaşırken insanların güvercinleri değil, güvercinlerin insanları rahat bırakmadıklarını gördüm. Yüzlercesi meydanda uçmak yerine daha çok dolaşüyor. Hatta bazıları arsızca insanların üstüne konmaya çalışıyordu. Bu meydanda insanın elinde kuşyemi ile dolaşması tehlikeliydi. Elinizde yiyecek bir şey varsa etrafınızda sönmeye başlıyorlardı. Duyduğuma göre kediler şehirde azdı ve belediye tarafından yakın bir zamanda toplatılmıştı ve güvercinler de böyle korkusuzdu.

Akşama kadar San Marco yakınında ve mağazaların olduğu caddelerde dolaştık. Meydan gece müthişti. Zarif lambaların aydınlatmış olduğu meydan her bir köşede küçük bir konser verilen büyümlü bir yere dönüşmüştü. İnsanların kostümleri birbirleriyle yarışlıyordu. Gece olduğundan dolayı meydana küçük bir sahne kurulmuş ve ışıklandırılmış ortasında da devasa (meyve ve sebzelerden yapılmış) aslan yerleştirilmişti. Meydanda herkes çalan müzikle dans ediyordu. Bazı insanların maskeleri o kadar yaratıcıydı ki, sanat eserleri gibiydi. Çoğu pahalı ve elde yapılma hatta bazıları giyen kişi tarafından özel olarak tasarlanmış maskelerdi. Çiftlerin ki ise birbirine uyumlu kat kat kumaşlardan oluşan kostüm ve maskelerdi.

İlk gece ve açılışı meydan ve kostümler her şey anlatılamayacak kadar büyüleyiciydi. O maskelerin arasında tuhaf görünüşlü yaratıklar gördüğümde de emindim. Bazıları keçi kafalı, bazıları kargaya benzeyen tuhaf yaratıklardı ama bu kalabalık içinde diğer insanlara farklı gözüküyorlardı. Herkes ve her şey farklıydı ve bu gece Venedik şehrinin fantastik yaratıklarının gecesi idi. Bunların

arasında bana doğru gelen sade bir maske ve pelerin takmış olan biri yanıma geldi.

- Aslan 'ın arkadaşımı, eğlenceden sonra bizi bekle

+ Sen kimsin?

- Ben Luca. Senin gibi Aslanı görebilen insanlardan biriyim. Unutma sadece hayal gücün onu sana görünür yapar.

Bunları söyleyip kalabalığın arasına daldı. Benim yaşlarımdaydı tahminimce ilginç bir çocuktı. Şimdi fark ettim! Gondoldaki ve Rialto' daki çocuktı. Her yerde karşıma farklı bir şekilde çıkmıştı. Bu yüzden onu tanımak zor olmuştu.

Gece geç saatlere doğru ilerlerken artık eve gitme vakti gelmişti. Vaporetto durağına doğru yürürken şehrin koruyucusu San Marco heykeline rastladık. Çevresinde görkemli kanatlı aslan ve diğer heykel figürler vardı. Yanından geçerken kostümünü beğendim dedi aslan. Eve giderken başka dostlara rastlayabilirsin diyerek tekrar heykel duruşunu aldı. Hangi dostlar?

Durakta beklerken nihayet vaporetto geldi. Bu saatde denizden gitmek gerçekten zevkliydi. Hava almak için vaporettonun ayakta durulan camsız tarafına sürgülü kapıyı çekerek çıktım. Şehri izlerken o ana kadar fark edemediğim bir şey gördüm. Denizin üstünde hızla giden atlar! O dört at sulara ayak basar gibi koşuyorlardı. Bir tanesi benden tarafa baktı ve aynı hızla hepsi kayboldular. Zattere ye geldiğimizde ben biraz daha gezinmek istediğimi söyledim abime. Onları tekrar görmek istiyordum. Aslanın bahsettiği onlar mıydı? İskelenin en ucuna doğru yürürken tekrar gördüm onları. Beni tanıyorlardı, ismimle selamladılar beni. Aslan benim hakkımda sizlerle konuşmuş olmalı dedim. Dört güzel attan en kibirlisi konuştu.

Bizler o bahsetmese de şehirdeki her şeyi biliriz ve bu şehri koruyanlarız.

En utangaç at o sırada en geride duranlarıydı ve karanlıkta kalıyordu. Hepsine merhaba dedim o ise çekinerek merhaba dedi. Bilge olansa onların bu dünyadaki yolculuklarını ve şehirden şehre kaçırılışlarının hikâyesini anlattı. En mütevazî olanı uzun yelesi olandı. İstanbul' u özlediklerini söyledi ve bana sırtında bir şehir turu teklif etti. Diğerlerinden ayrı olarak onunla dolaşmaya başladık, çok hızlıydı. Ne de olsa onlar eski zamanların hipodrom atlarıydı. Bana bu şehrin sorunlarından ve İstanbul' a olan özleminden bahsetti. O anlattıkça her zaman gördüğüm ama yeni farkına vardığım sorunlar olduğunu anladım. Dünya' da olanlar bu yaşlı şehri olumsuz etkiliyordu. Her geçen gün sulara daha çok batıyor, insanlar tarafından pisletiliyor ve dikkatsiz davranılıyordu. Beni evimin yakınına getirirken benden söz aldı. Diğer insanların da farkına varmalarını sağlamam gerekiyordu.

Yatağıma uzanıp pencereden yıldızlara bakarken uykuya daldım ve yine atlarla beraber gezdiğimi ve aslanın da bize katıldığını gördüm. Müthiş bir gün sonunda müthiş bir rüya ile devam etmişti.

Acaba kanatlı aslan şehri tüm kötülüklerden koruyor muydu.?. Şehrin eski güzellikleri de neredeyse bozulmadan nasıl kalabiliyordu, kötü olaylara pek sık rastlanmıyordu. Adeta büyü bir şehirdi Venedik.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel bilgiler

Adı Soyadı : Esra Tuncalı

Doğum Yeri ve Tarihi : Ankara, 1986

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Hacettepe Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü

İş Deneyimi

Stajlar : Cargo tanıtım, 2007

Hacettepe Üniversitesi Basım ve Yayım

Kordinatörlüğü, 2007

Çalıştığı Kurumlar : Dumat Matbaası, 2010 – 2011

Yeni Ulus Gazete ve Dergi, 2011

İletişim

E Posta Adresi : beautyofblack@windowslive.com